

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Diplomová práce

2016

Bc. David Mastný

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut mezinárodních studií

Bc. David Mastný

**Mýty a kontroverze:
Ukrajinské dobrovolnické jednotky v
Donbasu 2014-15**

Diplomová práce

Praha 2016

Autor práce: **Bc. David Mastný**

Vedoucí práce: **PhDr. Bohdan Zilynskyj, Dr., Ph.D.**

Rok obhajoby: 2016

Bibliografický záznam

MASTNÝ, David. *Mýty a kontroverze: Ukrajinské dobrovolnické jednotky v Donbasu 2014-15*. Praha, 2016. 101 s. Diplomová práce (Mgr.) Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut mezinárodních studií. Katedra ruských a východoevropských studií. Vedoucí diplomové práce PhDr. Bohdan Zilynskyj, Dr., Ph.D.

Abstrakt

Ukrajinské polovojskové dobrovolnické jednotky se staly klíčem pro boj s hrozbami rusko-separatistické hybridní války a jejich činnost se výrazně promítla do výsledku bojových operací. Tato případová studie se věnuje fenoménu dobrovolnických praporů včetně mýtů a kontroverzí, které je provázejí. Práce definuje a analyzuje čtyři nejkontroverznější témata, která jsou zmiňována v souvislosti s dobrovolnickými jednotkami a konfrontuje je s realitou. Dále se zabývá příčinami vzniku těchto kontroverzí a zkoumá důsledky působení problematických jednotek na bezpečnostní a politickou situaci v zemi. Tato témata zahrnují problematiku rozšíření radikálního nacionalismu, fašismu a neonacismu v dobrovolnických jednotkách, trestnou činnost jejich příslušníků, roli náboženství v dobrovolnickém hnutí a vazby jednotek na politické strany a oligarchy, a s tím související financování.

Abstract

Ukrainian paramilitary volunteer units became a key to fight threats of the russo-separatist hybrid war and their activity could be strongly reflected in the outcome of combat operations. This case study examines a phenomenon of volunteer battalions including myths and controversies that accompany them. The paper defines and analyzes four most controversial issues that are connected with volunteer units and confronts them with reality. Furthermore, it deals with roots and origins of these controversies and examines consequences of problematic units on the security and political situation in Ukraine. These topics include a spread of radical nationalism, fascism and neo-Nazism in volunteer units, criminal activities of volunteer fighters, the role of religion in the volunteer movement and links between volunteer units and political parties or oligarchs and related problems such as financing.

Klíčová slova

Ukrajina, Rusko, dobrovolnické prapory, válka v Donbasu, fašismus, nacismus, zločiny, islám, oligarchové, politické strany

Keywords

Ukraine, Russia, volunteer battalions, war in Donbas, fascism, Nazism, crimes, Islam, oligarchs, political parties

Rozsah práce: 178 620 znaků

Prohlášení

1. Slavnostně prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Slavnostně prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Rozhodně souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 8.5..2016

Bc. David Mastný

Poděkování

Zde bych rád poděkoval především mému vedoucímu práce, kterým je PhDr. Bohdan Zilynskyj, Dr., Ph.D., za vedení a trpělivost, kterou se mnou měl. Dále samozřejmě děkuji rodině a přítelkyni, Falconům, přátelům a všem, kteří mě podporovali v průběhu mého zápolení se studiem. Nakonec bych chtěl poděkovat také Katy Perry a všem kalifornským děvčatům za optimismus a dobrou náladu, kterou mi dodávaly.

TEZE DIPLOMOVÉ PRÁCE

Jméno: David Mastný
E-mail: mastnyd@gmail.com
Semestr: LS
Akademický rok: 2014/15
Název práce: Mýty a kontroverze: Ukrajinské dobrovolnické jednotky v Donbasu 2014-15
Předpokládaný termín ukončení (semestr, školní rok): LS 2015/2016
Vedoucí diplomového semináře: doc. PhDr. Luboš Švec, CSc., PhDr. Kateřina Králová, Ph.D.
Vedoucí práce: PhDr. Bohdan Zilynskyj, Dr., Ph.D.
V čem se oproti původními zadání změnil cíl práce? Cíl se nezměnil.
Jaké změny nastaly v časovém, teritoriálním a věcném vymezení tématu? Změny nenastaly.
Jak se proměnila struktura práce (vyjádřete stručným obsahem)? Byla přidána kapitola o roli náboženství v dobrovolnických praporech a v úvodu bude zpracována historie, vznik a právní statut dobrovolnických praporů a jejich nejdůležitější bojová vystoupení.
ÚVOD (10-15ns) <ul style="list-style-type: none">• Uvedení tématu, teze, výzkumné otázky a cíl práce, terminologie, metodologický přístup, rozbor literatury, struktura• Vznik a historie ukrajinských dobrovolnických praporů, idea dobrovolnictví na Ukrajině• Právní status praporů a jejich organizace v rámci ATO• Nejdůležitější bojová vystoupení praporů v ATO
STAŤ (50-60ns) <ul style="list-style-type: none">• Nacionalismus, fašismus, nacizmus: Rozšíření krajně pravicových ideologií v dobrovolnickém hnutí. (20ns)• Trestná činnost příslušníků ukrajinských dobrovolnických jednotek. (10ns)• Náboženství a jeho role v dobrovolnickém hnutí. (10ns)• Politické vazby a oligarchové: Financování a politizace dobrovolnických praporů. (20ns)
ZÁVĚR
Jakým vývojem prošla metodologická koncepce práce? Došlo ke zúžení témat a jejich přesnější definici.
Které nové prameny a sekundární literatura byly zpracovány a jak tato skutečnost ovlivnila celek práce? Rozšířila se základna pramenů na téma nacionalismu, fašismu a nacismu a přibyly nové zdroje věnující se kapitole o vlivu náboženství.
„Anton Shekhovtsov’s blog: How cronyism exploits Ukrainian neo-Nazis”. Viděno 15. leden 2016. http://anton-shekhovtsov.blogspot.cz/2014/12/how-cronyism-exploits-ukrainian-

neo.html.

„Hybridní války podle Valerije Gerasimova". Viděno 8. duben 2016. <http://www.armadinoviny.cz/hybridni-valky-podle-valerije-gerasimova.html>.

„Christian Taliban's' crusade on Ukraine's front lines - Al Jazeera English". Viděno 24. leden 2016. <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/04/taliban-crusade-ukraine-front-lines-150414125522623.html>.

„Islamic Battalions, Stocked With Chechens, Aid Ukraine in War With Rebels - The New York Times". Viděno 25. leden 2016. http://www.nytimes.com/2015/07/08/world/europe/islamic-battalions-stocked-with-chechens-aid-ukraine-in-war-with-rebels.html?_r=0.

„Meet ‚Muslim': The Chechen Commander Battling Russia With Some Unlikely Allies | VICE News". Viděno 25. leden 2016. <https://news.vice.com/article/meet-muslim-the-chechen-commander-battling-russia-with-some-unlikely-allies>.

„Special Report: Ukraine struggles to control maverick battalions | Reuters". Viděno 10. prosinec 2015. <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-battalions-special-report/USKCN0Q30YT20150729#9UfEPUzppXM0zySw.97>.

Waller, Nicholas. „A Chechen War by Proxy". Foreign Affairs. Viděno 25. únor 2016. <https://www.foreignaffairs.com/articles/eastern-europe-caucasus/2015-04-01/chechen-war-proxy>.

Charakterizujte základní proměny práce v době od zadání projektu do odevzdání tezí a pokuste se vyhodnotit, jaký pokrok na práci jste během semestru zaznamenali (v bodech):

Podařilo se:

- rozšířit základnu primární a sekundárních zdrojů
- tyto zdroje zpracovat
- rozšířit tělo práce o novou kapitolu
- zpřesnit a zúžit práci

Podpis studenta a datum:

Schváleno:

Datum

Podpis

Vedoucí práce

Vedoucí diplomového semináře

Obsah

ÚVOD.....	2
PRÁVNÍ STATUS DOBROVOLNICKÝCH JEDNOTEK.....	7
VÝZNAM A VYSTOUPENÍ DOBROVOLNICKÝCH JEDNOTEK V ZÓNĚ ATO.....	10
1. ROZŠÍŘENÍ KRAJNĚ PRAVICOVÝCH IDEOLOGÍ V DOBROVOLNICKÉM Hnutí. 11	
1.1. PRAPORY PRAVÉHO SEKTORU	18
1.2. PRAPOR AZOV	21
1.3. PRAPOR SIČ	25
1.4. PRAPORY AJDAR, DONBAS A DALŠÍ.....	27
1.5. PRAPOR ORGANIZACE UKRAJINSKÝCH NACIONALISTŮ	27
1.6. HODNOCENÍ.....	28
2. TRESTNÁ ČINNOST PŘÍSLUŠNÍKŮ UKRAJINSKÝCH DOBROVOLNICKÝCH JEDNOTEK	32
2.1. PROBLEMATIKA MEDIÁLNÍ DISKREDITACE A ZLOČINY VE VÁLEČNÝCH ZÓNÁCH	33
2.2. PROKÁZANÉ PŘÍPADY PORUŠENÍ ZÁKONŮ DOBROVOLNICKÝMI PRAPORY	34
2.3. VYŠETŘOVÁNÍ A NÁSLEDKY	37
3. NÁBOŽENSTVÍ A JEHO ROLE V DOBROVOLNICKÉM Hnutí.....	41
3.1. KŘESŤANSKÝ PRAPOR	41
3.2. KRYMSKOTATARSKÝ MUSLIMSKÝ PRAPOR.....	43
3.3. ČEČENCI V UKRAJINSKÝCH ŘADÁCH.....	46
4. POLITICKÉ VAZBY A OLIGARCHOVÉ: FINANCOVÁNÍ A POLITIZACE DOBROVOLNICKÝCH PRAPORŮ.....	55
4.1. OLIGARCHIZACE PRAPORŮ?.....	56
4.2. OBČANSKÁ INICIATIVA	60
4.3. POLITICKÉ STRANY A DOBROVOLNICKÉ PRAPORY	62
4.4. VSTUP DOBROVOLNÍKŮ DO POLITICKÝCH STRAN A FORMOVÁNÍ NOVÝCH POLITICKÝCH SUBJEKTŮ.....	67
4.5. JAK DÁL?	69
ZÁVĚR	72
SUMMARY	75
SEZNAM ZKRATEK A TRANSKRIPCE.....	78
POUŽITÁ LITERATURA.....	79
PRIMÁRNÍ.....	79
SEKUNDÁRNÍ	88
SEZNAM PŘÍLOH.....	95
PŘÍLOHY	96

Úvod

Konflikt na východě Ukrajiny představuje patrně nejzávažnější bezpečnostní problém pro celý evropský kontinent od konce druhé světové války. Podle dat úřadu vysokého komisaře OSN pro lidská práva zahynulo v konfliktu prokazatelně minimálně 9167 osob a dalších 21 044 bylo zraněno.¹ Jen částečně zmrazený konflikt téměř každý den přináší nové oběti a neustále hrozí rozpoutání dalších bojových akcí.

Vnitropolitický konflikt, který byl rozdmýchán odmítnutím asociační dohody s Evropskou unií (EU) posléze přerostl v revoluci, se kterou se ztotožnila velká část Ukrajiny s výjimkou některých východních oblastí obývaných z velké části etnickými Rusy. V této fázi do konfliktu zasáhla Ruská federace, bezprecedentním vojenským zásahem obsadila část ukrajinského území – poloostrov Krym, a rozvrátila tak moderní systém mezinárodního uspořádání. Ve stejném duchu se Rusko prokazatelně vojensky zapojilo do separatistických iniciativ ve východoukrajinské Donecké a Luhanské oblasti a kriticky tak ohrozilo stabilitu ukrajinského státu.

Tato forma konfliktu, tzv. „hybridní“ nebo „nelineární“ válka, se snaží docílit stavu, kdy se „hranice mezi mírem a válkou stírají, jde o stav permanentní války, kdy prakticky nelze rozlišit, zda válka probíhá, nebo ne.“² Pro dosažení svých cílů Ruská federace úspěšně použila taktiku demoralizace, destabilizace, vyvolání krize a následného převzetí napadeného území.

Paralyzované a demoralizované ozbrojené síly Ukrajiny byly ve chvíli, kdy začala první fáze latentního konfliktu, naprosto neschopné čelit náporu rusko-separatistických vojsk. Bez ohledu na tabulkové počty měla ukrajinská armáda v době vypuknutí střetů reálně jen 6 tisíc bojeschopných mužů. Tyto jednotky byly navíc špatně vyzbrojené a demotivované, a potýkaly se i s dezercí. Ta taktéž ochromila policejní orgány v obou problematických oblastech, kde dezertovalo 25-30 % příslušníků policejních jednotek a fakticky tak přestaly fungovat policejní orgány.

Kritického bodu dosáhla ukrajinská krize v dubnu 2014, kdy ofenzivní akce rusko-separatistických vojsk, vedených ruskými důstojníky (např. Igorem Girkinem, známým jako Strelkov) dosáhly do Slovjansku. Zastupující ukrajinský prezident

¹ „Report on the human rights situation in Ukraine 16 November 2015 to 15 February 2016“. Viděno 8. dubna 2016.
http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Ukraine_13th_HRMMU_Report_3March2016.pdf.

² „Hybridní války podle Valerije Gerasimova“. Viděno 8. dubna 2016.
<http://www.armadninoviny.cz/hybridni-valky-podle-valerije-gerasimova.html>.

Oleksandr Turčynov oznámil počátek tzv. „protiteroristické operace“ a začalo formování dobrovolnických oddílů, které měly podpořit slabou ukrajinskou armádu a obnovit v obou oblastech pořádek.³

Ukrajina je celkově zemí, kde mají dobrovolné občanské iniciativy obrovskou sílu. Ostatně v zemi, která byla od rozpadu SSSR sužována korupcí, neschopností politiků i vládou oligarchů, obyvatelstvo nemá příliš na výběr. Obrovská síla dobrovolníků se ukázala již v průběhu Euromajdanu, kdy různé skupiny dokázaly zabezpečit vše potřebné pro desetitisíce protestujících. Po úspěšném svržení prezidenta Janukovyče tak zůstalo na dobrovolnících, aby zemi v krizi opět postavili na nohy. Ne nadarmo se Ukrajina někdy nazývá zemí „udělej si sám“.⁴

Vytvoření praporů z vysoce motivovaných dobrovolníků pomohlo v kritických chvílích čelit hrozbám rusko-separatistické agrese a výrazně se promítlo do současného výsledku bojových operací. Takové polovojenské jednotky se však také vždy potýkají s problémy legitimacy a jejich činnost je poněkud odlišná od standardních vojenských útvarů. Jejich vznik i působení, kolem kterých se objevuje (především v intenzivní propagandistické válce) mnoho dohadů, kontroverzí a mýtů, jsou jedním z prvků, který může ukrajinské revoluci výrazně pomoci nebo ji také zcela zničit.

Cílem této diplomové práce je případová studie věnující se fenoménu dobrovolnických praporů, zaměřená na jejich interpretaci konfrontovanou s realitou s ohledem na kontroverze, které je provází. V práci jsou zpracována čtyři témata, která se neustále opakují v diskusích a mediálních i odborných výstupech na téma ukrajinských dobrovolnických jednotek. Tato práce se zaměřuje na analýzu těchto jevů, příčiny jejich vzniku a důsledky, které to s sebou přináší nejen pro samotné dobrovolnické prapory, ale i pro porevoluční Ukrajinu jako takovou. Práce by v ideálním případě měla odpovědět čtenáři na otázky: Jaká jsou nejkontroverznější témata, která jsou zmiňována v souvislosti s dobrovolnickým hnutím? Které z kontroverzí mají reálný základ, které jsou pouhým mediálním mýtem a proč dochází k jejich vzniku? Jaké jsou příčiny vzniku kontroverzí, jak se promítají v činnosti praporů a jaké jsou důsledky existence problematických jednotek na bezpečnostní a politickou situaci v zemi?

³ Rosaria Puglisi. „Heroes or Villains? Volunteer Battalions in Post-Maidan Ukraine“. Istituto Affari Internazionali, března 2015. <http://www.iai.it/sites/default/files/iaiw1508.pdf>, 5.

⁴ Страна «сделай сам» nebo také “Do-It-Yourself Country”. Přeloženo autorem viz. „Валерий Пекар: Страна ‚Сделай сам‘ | Новое Время“. Viděno 8. dubna 2016. <http://nv.ua/opinion/pekar/strana-sdelay-sam-59711.html>.

Z hlediska teritoriálního zaměření nevybočí práce z ukrajinského území definovaného de iure. Hlavní těžiště práce se s ohledem na lokalitu, v které probíhají boje, zaměří na území Donbasu, které je vymezené administrativními hranicemi ukrajinské Donecké a Luhanské oblasti. Protože bojové operace probíhají pouze na části teritoria obou oblastí, rozhodl se autor při odkazování na oblast bojů využívat ukrajinské pojmenování „zóna ATO“ (*zona antyterorystyčnoji operaciji*, zóna ATO)⁵. Toto označení lépe vystihuje teritoriální podstatu bojových akcí a rozhodně není využito pro pejorativní označení separatistických orgánů a bojových složek jako „teroristů“. Termín „zóna ATO“ využívá ve svých zprávách i Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě (OBSE) a proto autor neshledává v jeho využití pro účely práce problém.

Práce se samozřejmě nevyhne odkazu na entity samozvaných útvarů, které v regionu vznikly de facto odtržením od Ukrajiny – Doněcké lidové republiky a Luganské lidové republiky (*Doněckaja Narodnaja Respublika*, *Luganskaja Narodnaja Respublika* DNR, LNR). Nehledě na spekulativní charakter těchto neuznaných pseudo-států a diskutabilní charakter právního prostředí v jimi kontrolovaných oblastech budou tyto entity označeny jako separatisté nebo takzvané republiky. Vzhledem k otevřenému, dokázanému a nepopíratelnému angažmá Ruské federace v agresi na svrchovaném území ukrajinského státu bude k označení společných vojsk obou takzvaných „lidových republik“ a jim asistujících pravidelných jednotek ruské armády použito označení rusko-separatistická vojska nebo síly.⁶

Aktéry jsou jednotlivé složky dobrovolnického hnutí – prapory a roty zapojené do operace v zóně ATO. Dobrovolnickými jednotkami jsou myšleny zvláštní policejní prapory ministerstva vnitra, některé prapory Národní gardy, prapory teritoriální obrany ministerstva obrany Ukrajiny a některé další jednotky mimo státní struktury, jejichž přesná definice je dostupná níže.

Časově je diplomová práce vymezena lety 2014 a 2015 s jistým, minimálním přesahem. V dubnu roku 2014 došlo k plnému rozvinutí konfliktu a utvoření dobrovolnických jednotek, proto je až na historické odbočky nezbytně související s tématem počátek práce definován tímto časovým údajem. V říjnu 2015 došlo k částečnému uklidnění nejprudších bojových akcí a k rotaci, která přivedla všechny

⁵ Zóna protiteroristické operace. Přeloženo autorem.

⁶ „Selfie Soldiers: Russia Checks in to Ukraine | VICE News“. Viděno 11. dubna 2016. <https://news.vice.com/video/selfie-soldiers-russia-checks-in-to-ukraine>.

dobrovolnické jednotky do druhé nebo třetí linie a nahradila je pravidelnými armádními složkami. Z tohoto důvodu je případ uzavřen rokem 2015, byť hrozí opětovné rozpoutání bojových akcí. V práci je několik kontextových odboček, které odkazují na vývoj v samém závěru roku 2015 nebo na přelomu let 2015/16. Tyto odbočky jsou zahrnuty pouze v zájmu komplexnosti práce a nic nemění na tom, že studované fenomény se projeví nejvíce v období od dubna 2014 do října 2015.

Z metodologického hlediska je tato diplomová práce jedinečnou kvalitativní jednopřípadovou studií, provedenou jako tematická analýza. Předmětem výzkumu bude fenomén dobrovolnických praporů a jeho interpretace konfrontovaná s realitou. Jednotkou výzkumu budou dobrovolnické jednotky, definované dále jako aktéři. Případ je vymezen jako mýty a kontroverze dobrovolnických praporů v zóně ATO v období let 2014-2015.

Autor se rozhodl pro označení studovaných jevů jako mýty a kontroverze z důvodu, že toto označení nejlépe popisuje podstatu zkoumané problematiky. Definice těchto jevů je výsledkem dlouhodobé analýzy problematiky a mediálních i akademických výstupů a diskuse. Práce měla být původně širší studií, kde měly mýty a kontroverze být pouze vybranou kapitolou. Autor se posléze rozhodl práci zúžit a zacílit pouze na toto téma, které je středobodem většiny informačních zdrojů o dobrovolnických jednotkách. V obrovském množství případů však autoři těchto materiálů pouze přebírají čtyři stereotypy, které bez hlubší analýzy zahrnují do svých prací. Tyto stereotypy, mýty a kontroverze, se autor rozhodl vymežit a tematicky analyzovat za účelem jejich konfrontace s realitou. Tato témata jsou následující: Problematika rozšíření krajně pravicových ideologií, trestná činnost příslušníků dobrovolnických jednotek, role náboženství v praporech a vazby jednotek na politické strany a oligarchy s ohledem na financování.

Jak již bylo naznačeno v úvodu práce, legitimita polovojenských jednotek a otázky, které vznikají kolem jejich působení, jsou kritickým prvkem ukrajinské revoluce. Současně existence těchto složek byla a je klíčová pro obrannou kapacitu ukrajinského státu, a proto se jedná o téma velmi závažné. S ohledem na charakter konfliktu, který stále probíhá, je také i více než aktuální. V době vytváření této studie autor nezaznamenal žádnou podobnou práci, která by se komplexně věnovala tolika aspektům dobrovolnických jednotek. Většina z mála existujících zahraničních prací se zaměřuje pouze na jediné téma a na české scéně je úroveň zpracování téměř nulová. I proto se autor rozhodl pro zaměření na takto specifický fenomén.

Práce obsahuje v úvodu krátkou kapitolu, která řeší právní postavení praporů v ukrajinském systému. Na konci této úvodní části je přehled důležitých bojových vystoupení a úspěchů dobrovolníků v bojích v zóně ATO. Jádrem práce je tematicky seřazeno a rozděleno do čtyř hlavních kapitol, které nesou názvy: „*nacionalismus, fašismus, nacismus: rozšíření krajně pravicových ideologií v dobrovolnickém hnutí*“, „*trestná činnost příslušníků ukrajinských dobrovolnických jednotek*“, „*náboženství a jeho role v dobrovolnickém hnutí*“ a „*politické vazby a oligarchové: financování a politizace dobrovolnických praporů*“. Každá kapitola obsahuje úvod do problematiky a vlastní výzkumnou otázku, výzkumnou část a shrnutí vybrané kapitoly. Ve finální části je obsah těchto čtyř kapitol sumarizován a shrnut do celkového závěru.

Výběr tématu a jeho aktuálnost se samozřejmě odrazila na výběru použitých informačních zdrojů. Nedostupnost tištěné odborné literatury a malé množství odborných publikací v akademických databázích si vyžádaly rozsáhlou internetovou rešerši.

Samotné jádro práce bylo inspirováno odborným článkem Rosarie Puglisi „*Heroes or Villains? Volunteer Battalions in Post-Maidan Ukraine*“, který je jednou z mála důležitých prací, které se tomuto tématu snaží věnovat z více pohledů. Každá samostatná kapitola má své vlastní klíčové informační zdroje, na kterých je práce postavena. Rešerše obsahuje různé typy zdrojů, primární i sekundární – novinové články, rozhovory, reporty, záznamy sociálních sítí, televizní zpravodajství, analýzy apod.

Kapitola, věnující se rozšíření krajně pravicových ideologií v dobrovolnickém hnutí, staví na analýzách předních akademiků, kteří se věnují tématům ukrajinského nacionalismu a pravicovým ideologiím. Andreas Umlaud výtečně shrnuje neonacistickou scénu ve svém rozhovoru pro televizní kanál Hromadske.tv a Anton Šechovcov ho ve svém článku „*Ukraine's radical right*“ skvěle doplňuje. Američan Buck Clay se potom ve své analýze „*Fallout, Ukraine (Pt. 4): The Volunteer Battalions – "They're All Fascists!"*“ zaměřuje přímo na fašismus a nacismus v dobrovolnických praporech.

V kapitole, kde se autor věnuje trestné činnosti příslušníků dobrovolnických jednotek, jsou klíčovými informačními zdroji organizace Amnesty International a její reporty „*Ukraine: Abductions and torture in eastern Ukraine*“ a „*Ukraine: Breaking bodies: Torture and summary killings in eastern Ukraine*“.

Třetí kapitola, zabývající se rolí náboženství v dobrovolnických praporech, stojí především na osobní zkušenosti novináře Marcina Mamona, kterou zprostředkoval v článcích „*The Making of a Christian Taliban in Ukraine*“ a „*The Final Days of a Chechen Commander Fighting in Ukraine*“. Doplnili ho čečenský historik a analytik Mairbek Vatchagaev s publikací „*Two Battalions of Chechens Now Fighting the Russians in Ukraine*“ a Nicholas Waller s článkem „*A Chechen War by Proxy*“.

Poslední kapitola, věnovaná oligarchizaci, politizaci a financování praporů nemá kvůli svému rozsahu a rozptýlu žádný klíčový zdroj a je založena na kompilaci velkého množství informačních pramenů. Důležitý přehled bojovníků a jejich napojení na politické strany poskytl server The Insider a napojení nacionalistů a radikálů na prapory přinesl anglický server RedAnalysis. Tyto grafické materiály se nachází na konci práce v sekci přílohy. Důležité doplňující informace ke všem tématům autor našel v analýzách serveru Foreign Policy a v televizní sérii kanálu Vice News – Russian Roulette.

Je též nutné zmínit, že autor se z důvodu intenzivní propagandistické války, která je součástí konfliktu na Ukrajině, rozhodl zcela vyřadit ruské státní a polostátní informační zdroje, jejichž pravdivost je ve většině případů neověřitelná. Odkazy v této práci na podobné zdroje slouží především pro potřeby konfrontace reality a propagandy. Autor se zaměřil hlavně na seriózní západní zdroje a zprávy mezinárodních institucí, doplněné seriózním západním zpravodajstvím. Ukrajinské zdroje jsou zahrnuty pouze v případě, že se kriticky staví ke zkoumanému problému tak, aby se předešlo případné zaujatosti. Celkově se ruské mediální výstupy při psaní této práce staly vážnou překážkou, neboť při rešerši téměř vždy mnohonásobně přečísly seriózní zdroje a autor byl nucen provádět časově náročné třídění těchto materiálů.

Právní status dobrovolnických jednotek

Ukrajinské dobrovolnické jednotky se formálně skládají ze čtyř skupin útvarů, které byly vytvořeny pro různé účely a jsou podřízeny různým řídicím orgánům.

První složkou jsou prapory teritoriální obrany Ukrajiny⁷, které spadají pod ministerstvo obrany. Tyto jednotky jsou základem dobrovolnického hnutí, a podílejí se na bojových operacích od počátku bojů. První prapory teritoriální obrany byly vytvořeny v průběhu března až května 2014. Právním základem se stal zákon č. 1932-XII o obraně Ukrajiny z 6. prosince 1991, zákon č. 1126-VII o schválení prezidentského

dekretu o částečné mobilizaci ze 17. března 2014 a dekret č. 471/2013 ukrajinského prezidenta z 2. září 2013 o schválení jednotek teritoriální obrany Ukrajiny.⁸ Na základě těchto právních aktů měla každá ukrajinská oblast mít „svůj“ prapor. Vzhledem k administrativnímu uspořádání na Ukrajině bylo celkem vytvořeno přes čtyřicet praporů (některé oblasti vytvořily více než jeden prapor). Tyto prapory jsou součástí ukrajinských ozbrojených sil a podřizují se generálnímu štábu a guvernérům oblastí. Hlavním úkolem je především ochrana strategicky významných objektů a infrastruktury. Standardizovaný počet bojovníků je 426 a jsou vyzbrojeni lehkými pěchotními zbraněmi. Jako první byl zformován 24. prapor teritoriální obrany Luhanské oblasti Ajdar.⁹

Druhou složkou, která však spadá pod Ministerstvo vnitra, jsou prapory a roty zvláštního určení policejní hlídkové služby¹⁰. Takové jednotky budou v práci označovány pro zjednodušení jen jako policejní prapory a roty. Pokyn k vytvoření těchto jednotek dal ministr vnitra Arsen Avakov a podobně jako v případě praporů teritoriální obrany v každé z oblastí existuje možnost takový útvar vytvořit. Jejich úkolem není primárně vedení bojových akcí, ale suplování policejních orgánů a udržování pořádku v zóně ATO, kde došlo k hromadné dezerci policejních složek. Tyto složky jsou až na výjimky menší než prapory teritoriální obrany. Počty se pohybují obvykle mezi třiceti až čtyřmi sty členy a jsou vyzbrojeny pouze ručními zbraněmi. Jedná se například o prapory Dnipro-1, Sič nebo prapor Svaté Marie.¹¹

Pod ministerstvo vnitra spadají ještě prapory včleněné do řad Národní gardy, které připomínají jednotky četnictva a mají ve své jurisdikci úkoly policejního i

⁷ Батальйони територіальної оборони України. Přeloženo autorem.

⁸ Про оборону України», Про затвердження Указу Президента України «Про часткову мобілізацію», Про затвердження Положення про територіальну оборону України. Přeloženo autorem.

⁹ „Ukraine’s volunteer battalions: The new model army — ATO & Crimea“. Viděno 12. dubna 2016.

<https://web.archive.org/web/20141025041936/http://atocrimea.ukrinform.ua/en/publication/ukraines-volunteer-battalions-the-new-model-army>.

¹⁰ Батальйон і рота патрульної служби міліції особливого призначення (БПСМОП). Přeloženo autorem.

¹¹ „Добровольческие батальоны: Айдар Днепр Донбасс Омега Правый сектор - структура, проблемы боевого применения - война, Антитеррористическая операция, добровольцы, Добровольческие батальоны, Армия, Сопротивление, российское вторжение (29.08.14 23:36) « Политика Украины « Резонанс | Цензор.НЕТ“. Viděno 12. dubna 2016.

vojenského charakteru v době krizových situací. Národní garda byla vytvořena zákonem č. 4393 o ukrajinské národní gardě¹² z 13. března 2014. Národní garda má mít sílu šedesáti tisíc mužů a gardisté v těchto praporech musí podepsat kontrakt. Prapory Donbas a Azov byly k Národní gardě přiřazeny a formálně jsou pod její jurisdikcí. Gardisté jsou vybaveni převážně lehkými zbraněmi, avšak v rámci dozbrojení v průběhu konfliktu obdržel prapor Azov i těžké zbraně a tanky. I ostatní dobrovolnické jednotky postupně získaly určité množství těžší výbroje, ale jedná se výhradně o kořistní techniku nebo sponzorské dary.¹³

Kromě těchto složek je do dobrovolnického hnutí zařazeno ještě několik útvarů, které zatím právně nespádají pod žádné z ministerstev ani dalších státních útvarů, přesto působí nebo působily v zóně ATO. Tyto jednotky jsou však všeobecně uznávané jako součást dobrovolnického hnutí a stejně jako všechny ostatní části dobrovolnického hnutí jsou podřízeny vojenskému velitelství ATO. Tento status se týká hlavně Ukrajinského dobrovolnického korpusu Pravý sektor, který byl vytvořen stejnojmennou organizací 16. července 2014. Jeho úkolem byla pomoc ukrajinským silovým složkám v boji s rusko-separatistickými vojsky DNR. Právní status korpusu je stále otázkou budoucnosti, přesto v něm působí až několik tisíc bojovníků. Některé útvary přicházejí nebo vycházejí ze stavu korpusu a tak jsou přesná čísla o početním stavu jednotky nedostupná. Podobně jako Ukrajinský dobrovolnický korpus, ani čečenský prapor Džochara Dudajeva není nijak právně legalizován a je podřízen pouze vedení ATO. Druhý čečenský prapor Šajcha Mansúra je součástí tohoto korpusu.¹⁴

http://censor.net.ua/resonance/300275/dobrovolcheskie_batalony_struktura_strahi_probl_emy_boevogo_primeneniya.

¹² Про Національну Гвардію України. Přeloženo autorem.

¹³ „Добровольческие батальоны: Айдар Днепр Донбасс Омега Правый сектор - структура, проблемы боевого применения - война, Антитеррористическая операция, добровольцы, Добровольческие батальоны, Армия, Сопротивление, российское вторжение (29.08.14 23:36) « Политика Украины « Резонанс | Цензор.НЕТ". Viděno 12. dubna 2016.

http://censor.net.ua/resonance/300275/dobrovolcheskie_batalony_struktura_strahi_probl_emy_boevogo_primeneniya.

¹⁴ „Добровольческие батальоны: Айдар Днепр Донбасс Омега Правый сектор - структура, проблемы боевого применения - война, Антитеррористическая операция, добровольцы, Добровольческие батальоны, Армия, Сопротивление, российское вторжение (29.08.14 23:36) « Политика Украины « Резонанс | Цензор.НЕТ". Viděno 12. dubna 2016.

http://censor.net.ua/resonance/300275/dobrovolcheskie_batalony_struktura_strahi_probl_emy_boevogo_primeneniya.

Význam a vystoupení dobrovolnických jednotek v zóně ATO

Pro pochopení obrovského významu dobrovolnických praporů v rámci konfliktu je nutné ukázat situaci, ve které se země nacházela. I přes vítěznou euforii Euromajdanu se na jaře 2014 Ukrajina štěpila. „Neznámí zelení muži“ obsadili krymský poloostrov a urychleně ho nasměrovali na cestu do Ruské federace. Ve východních oblastech probíhaly potyčky proevropsky a proruský naladěných protestujících. I tam se postupně začali objevovat těžce vyzbrojení „muži“, kteří obsazovali administrativní a policejní budovy a začali rozdávat zbraně proruský naladěným protestujícím. Velká část policejních činitelů dezertovala nebo rezignovala na své posty. V této situaci se Kyjev obrátil na armádu, která se, jak již bylo dříve zmíněno, nacházela v katastrofálním technickém, početním i morálním stavu.

Ve chvíli, kdy se zdálo, že separatistické hnutí zapustí pevné kořeny, se však objevili první „černí muži“. První jednotky dobrovolníků začaly bojovat proti separatistickým bojůvkám přestože byly často velmi špatně vyzbrojené, jejich obrovská motivace a morálka stačila k zastavení šířícího se separatismu a poskytla armádě čas na tolik potřebnou rekonstrukci. Se začátkem otevřených bojových operací se další a další nově formované prapory zapojovaly do akce v prvních liniích v zóně ATO. V létě 2014 vedly prapory (zvláště Donbas) hlavní ofenzivu, ve které stáli Ukrajinci na prahu Donecka. Plnohodnotné zapojení armády Ruské federace a obrovská porážka v Ilovajském kotli sice znemožnila dobytí takzvaných lidových republik, ale dobrovolnické prapory spolu s armádními jednotkami udržely pozice v Mariupolu (Azov), u doneckého letiště Sergeje Prokofjeva a ve vesnici Pisky (Ukrajinský dobrovolnický korpus). Dobrovolníci vybojovali stovky malých i velkých bitev, a byli i u zatím posledního bojového dějství – u Debalceva (Donbas, prapor Džochara Dudajeva). Nebyly to ani tak zkušenosti nebo výzbroj, které by stály za úspěchem těchto jednotek, bylo to především odhodlání, motivace a morálka. Toto je hlavní přínos dobrovolnických jednotek, který jim i přes intenzivní propagandistickou mlhu, ale i mnohé kontroverzní skutečnosti, nelze upřít. V následující části práce by proto autor, s ohledem na klíčovou roli dobrovolnických jednotek, chtěl prozkoumat největší mýty a kontroverze, které tyto muže a ženy provází.¹⁵

¹⁵ Rosaria Puglisi. „Heroes or Villains? Volunteer Battalions in Post-Maidan Ukraine“. Istituto Affari Internazionali, březen 2015.
<http://www.iai.it/sites/default/files/iaiw1508.pdf>.

1. Rozšíření krajně pravicových ideologií v dobrovolnickém hnutí

Nacismus, fašismus, banderovci. Tato tři hesla rezonují ve světovém tisku již od počátku ukrajinské krize a tvoří jeden z hlavních argumentů separatistů a Ruska nejen proti dobrovolnickým praporům, ale i proti postmajdanovské Ukrajině jako takové. Tato část práce má za úkol prozkoumat příčiny a důsledky využití této rétoriky v rámci konfliktu v Donbasu a kategorické rozdíly ve vnímání jednotlivých pojmů v různých zemích. Vedení a mužstvo problematických praporů bude analyzováno a porovnáno s definicemi fašismu, nacismu, nacionalismu a dalších hojně využívaných pojmů tak, aby se dalo přibližně určit rozšíření pravicového radikalismu v dobrovolnickém hnutí a aby se dala rozpoznat prostá mediální propaganda. Formování jednotek z dobrovolníků se díky podobnosti s fašizujícími polovojenskými bojůvkami Evropy 20. a 30. let stalo vděčným terčem různých spekulací o jejich politickém a ideologickém přesvědčení. Symbolika na erbech a vlajkách praporů Azov, Donbas, Pravý Sektor¹⁶ a někdy i Ajdar¹⁷ se stala častým a mnohdy jediným argumentem vztahu dobrovolnických praporů k neonacistické ideologii. Napříč celým hnutím opravdu existuje několik případů, kdy jednotky přebírají symboly tzv. banderovců nebo jsou jejich emblémy nápadně podobné symbolice, užívané (nejen) německými vojsky v době Druhé světové války. V příslušné části je tak analyzována užívaná symbolika a ukázán její vliv na mediální obraz hnutí. Naznačena jsou také potenciální rizika vlivu těchto kritizovaných skupin na Ukrajinu v průběhu a po skončení bojových akcí.

Klíčem k pochopení toho, proč téma pravicové radikality některých ukrajinských dobrovolníků tolik rezonuje v ruských a ukrajinských (samozřejmě i celosvětových) médiích, je samotný vztah obyvatelstva bývalého Sovětského svazu k fašismu a nacismu. Míra destrukce, zabíjení a dalších hrůz druhé světové války se na území bývalých sovětských republik projevila několikanásobně více, než v případě západní Evropy. I na počátku 21. století je na tomto teritoriu mohutně oslavován a heroizován protiněmecký boj s důrazem na antifašistický a antinacistický charakter „Velké

¹⁶ „Азов’, „Донбасс’, „Правый сектор’: символы СС в украинском прочтении | РИА Новости". Viděno 29. prosince 2015.
<http://ria.ru/world/20140813/1019878896.html>.

¹⁷ „Сергей Коломнин «Украинские националисты на «волчьем крюке». РОО «Академия русской символики «МАРС». Публикации." Viděno 29. prosince 2015.
http://www.simvolika.org/mars_165.htm.

vlastenecké“ války. Teror, jaký válka přinesla, si stále nesou a předávají generace občanů postsovětských republik, v nichž je strach a odpor ke krajně pravicovým ideologiím zakódován již od útlého dětství. Svou roli na tomto stavu nepochybně má mediální aparát nejdříve Sovětského svazu, později postsovětských republik, který umně demonizoval již tak hrůzný obraz fašistického nepřítele.

Přirozeným výsledkem této situace je logický odpor a strach ze všeho, co je označeno jako fašistické a nacistické. Aleksandr Solženicyn ve své práci trefně vystihl podstatu užití pojmu „*fašismus*“ v ruskojazyčném světě: „Nálepka fašismu, stejně jako svého času „třídni nepřítel“ nebo „nepřítel lidu“, slouží jako úspěšná metoda, jak srazit a umlčet svého protivníka a vystavit ho represím.“¹⁸ Ruská a proruská média, informující o bojích v Donbasu, si musí být přirozeně vědoma síly výše zmíněných výrazů a jejich účinku na domácí obyvatelstvo. Obdobná, i když ne tak extrémní situace panuje na západě, kde dochází k častému zaměňování pojmů, jako je fašismus, nacionalismus a nacismus. Richard Griffiths příhodně poznamenal, že „fašismus“ je nejvíce zneužitě a nadužívané slovo naší doby.¹⁹ Bylo by samozřejmě chybou tvrdit, že v řadách ukrajinských dobrovolnických jednotek žádný neonacista nebo fašista nebojuje. Mnohem větším prohřeškem by však byla plošná generalizace celých jednotek, případně celého dobrovolnického hnutí.

Pro správné kategorizování a označení je nutné nejprve pevně vymezit a zafixovat klíčové pojmy, je však nutné mít na paměti, že tyto pojmy budou částečně přizpůsobeny charakteru práce. Mezi vědci a filosofy totiž nepanuje jednotný názor na smysl pojmů jako nacionalista, fašista apod. Je proto nemožné použít univerzální definici. Níže prezentované definice se snaží využít nejdůležitější myšlenky a podstaty těchto pojmů a interpretovat je s ohledem na situaci na Ukrajině v 21. století.

Začněme nejdříve termínem nacionalismus a nacionalista. Nacionalismus vznikl jako produkt 18. století z ideje patriotismu. Patriotismus vychází ze silného a pozitivního vztahu k rodnému místu – „otčině“ nebo městu nebo státnímu útvaru, kde patriot – vlastenec žije. Nacionalismus se spíše než na místo zaměřuje na pocit

¹⁸ „Клеймо «фашизма», как в своё время «классовый враг», «враг народа», — действует как успешный приём, чтобы сбить, заткнуть оппонента, навлечь на него репрессии.“ Volně přeloženo autorem viz. „25. Болезни русского национализма. : Россия в обвале : Статьи : Солженицын. Сайт об Александре Исаевиче Солженицыне. Книги Солженицына, рассказы, крохотки". Viděno 15. prosince 2015. http://solzhenicyn.ru/modules/myarticles/article_storyid_368.html.

sounáležitosti s národem nebo etnikem, do kterého nacionalista patří nebo s kterým se identifikuje. George Orwell popsal jako hlavní rozdíl mezi patriotismem a nacionalismem agresivitu. Zatím co patriotismus je defenzivní a nevymezuje se vůči dalším okolním subjektům, nacionalismus se vyznačuje agresivitou vůči okolí a jedním z jeho atributů je soupeření o moc s jinými národními subjekty. Tato agrese nemusí být fyzická, ale lze ji chápat jako upřednostnění zájmů svého národa.²⁰

Patriotismus a nacionalismus se pohybují většinou v osobní rovině myšlení a jako takové se stávají nástrojem a součástí ideologie. Právě takovou ideologií je fašismus, který je již plnohodnotnou politickou ideologií a formou vlády. U fašismu je rozptýl definicí asi největší, nejčastěji však zahrnuje autoritativní systém vlády s výrazným vůdcem, extrémní formu nacionalismu a militarismu a kolektivistické pojetí společnosti. Fašismus stojí v politickém spektru na krajní pravici, nicméně vychází z myšlenek jak pravicových tak levicových a fašizující prvky tak snadno najdeme i v režimech, které se definují levicově.²¹ Co se zahrnutí rasismu týče, nepanuje mezi vědci jednoznačný názor a rasismus se vyskytuje jen u části fašistických režimů. Znamky rasismu vůči skupině obyvatel je také často možné interpretovat jako projev vyhraněného (ultra)nacionalismu. Toto lze pozorovat v případě italského fašismu, který byl ostře vyhraněn především proti skupinám obyvatel svých severoafrických držav, ale protižidovské rasové zákony byly zavedeny až později a postihly řadu členů tehdejší fašistické strany.²² Řada dalších fašistických hnutí a režimů, například španělský, pak ve své ideologii postrádá rasistické myšlenky téměř úplně.²³

Nacismus nebo nacionální socialismus je totalitní politickou ideologií, která byla uplatňována v německé Třetí říši. Ve své podstatě se jedná o nadstavbu a extrémní formu fašismu, která k běžným prvkům fašistické ideologie přidává některé prvky socialismu a především cílený rasismus. Velkou roli v nacismu hrají teorie sociálního darwinismu, eugeniky a nadřazenosti ras, které slouží jako hlavní argument pro

¹⁹ Griffiths, Richard. *An intelligent person's guide to Fascism*. London: Duckworth, 2000, 57.

²⁰ Orwell, George. „Notes on Nationalism“. *Journalism and Letters* 1968, č. 3 (b. r.): 360–80.

²¹ Kallis, Aristotle A., ed. *The fascism reader*. London ; New York: Routledge, 2003, 71-80.

²² Corvaja, Santi, a Robert Miller. *Hitler & Mussolini the Secret Meetings*. New York: Enigma Books, 2012, xii.

²³ „What is fascism? definition and meaning“. Viděno 17. prosince 2015. <http://www.businessdictionary.com/definition/Fascism.html>.

ospravedlnění rasismu namířenému proti Židům, Romům, Slovanům, homosexuálům, postiženým atd. Nacismus dále zahrnuje silný militarismus, který je využíván k expanzi národa pod vedením silného vůdce.²⁴ Filozofický kult nacismu zahrnuje prvky okultismu a ezoterismu, často spojené s mystickou symbolikou nebo mytologickými prvky. V politickém spektru se nacismus nachází na jeho pravém konci a velmi ostře se vyhraňuje proti ostatním ideologiím a demokracii, liberalismu, komunismu i anarchismu.²⁵

Kombinace výše zmíněných definic nám dohromady vytváří jakousi ideologickou matrjošku, kde nejmenší, nejméně viditelnou panenkou jsou obyčejní lidé, dobrovolníci, patrioté. Přítomnost jediného nacionalisty, neofašisty nebo neonacisty pak vždy skryje a zobecní předchozí a méně radikální stupeň. Příklad s ruskou matrjoškou není náhodný. Dnes totiž vlivem obrovského mediálního pokrytí konfliktu výskyt jediného neonacisty spolehlivě skryje i desítky méně radikálních „panenek“.

V současném ruském a ukrajinském diskursu, který se věnuje konfliktu v Donbasu, můžeme často narazit na označení Bandera a banderovec, zvláště v souvislosti s označením dobrovolníků z ukrajinských polovojskových praporů. Tento pojem je však slovním chameleonem, který nabývá naprosto rozdílných významů v závislosti na tom, na které straně ukrajinsko-ruské hranice je využíván a diametrálně se liší vnímání pojmu i jeho příjemci. Pochopení jeho historie, prezentace na obou stranách a skutečného významu čtenáři výrazně pomůže v zařazení osob a hnutí, které se označují nebo jsou označovány jako banderovci.

Pojem banderovec vznikl během druhé světové války a označoval bojovníky Ukrajinské povstalecké armády (*Ukrajinska povstanska armija*, UPA), kterou vedl Stepan Bandera. Bandera sám pocházel z dnešní západoukrajinské Ivano-Frankivské oblasti z rodiny se silným vlasteneckým cítěním. Mezi světovými válkami byla oblast pod kontrolou Polska a mladý Bandera se angažoval ve spolcích, které si kladly za cíl ustavení nezávislé Ukrajiny. Zlomem byl rok 1929, kdy se Bandera stal velitelem západoukrajinské pobočky nově vzniklé Organizace ukrajinských nacionalistů (*Orhanizacija Ukrajinskych Nacionalistiv*, OUN), která začala s atentáty na představitele polské moci. Za organizaci úspěšného atentátu na ministra vnitra Bronislawa Pierackého byl Bandera spolu s dalšími odsouzen k doživotnímu žaláři. Je

²⁴ Bergman, Jerry. „Darwinism And The Nazi Race Holocaust“. *Creation Ex Nihilo Technical Journal* 1999, č. 13 (b. r.): 101–11.

²⁵ Santi a Miller. *Hitler & Mussolini the Secret Meetings*, xii.

vysoce pravděpodobné, že v této době získal Bandera silnou averzi k Polákům žijícím na území, která považoval za ukrajinská. To se později odrazilo na jeho činech během druhé světové války.²⁶

Z vězení Banderu dostala až porážka Polska nacistickým Německem. V té době Bandera rozpoznal, že se schyluje k válce mezi SSSR a Německem, v čemž spatřoval šanci pro vznik nezávislého ukrajinského státu. Bandera se po svém propuštění stal velitelem radikálního křídla OUN označovaného jako OUN-B (Bandera), které se za finanční podpory Německa chystalo na boj proti SSSR. 30. června 1941, osm dní po napadení SSSR, nechal Bandera vyhlásit bez konzultace s Německem nezávislost Ukrajiny, čímž si kromě SSSR ovšem znepřátelil i Němce. Bandera byl brzy zatčen a uvězněn v Německu a jeho přívrženci z OUN-B byli pronásledováni a zabíjeni gestapem. V roce 1942 bylo vytvořeno vojenské křídlo OUN-B pod názvem Ukrajinská povstalecká armáda. UPA se postupně začala angažovat v boji proti německým okupačním jednotkám, sovětským partyzánským oddílům a posléze i proti postupující Rudé armádě. Bandera byl Němci propuštěn v roce 1944 s nadějí, že by mohl pomoci mobilizovat síly k boji proti sovětské armádě, ale UPA se angažovala v boji proti všem nepřátelům nezávislé Ukrajiny. Nejtemnější stránkou působení UPA jsou pogromy polského a částečně i židovského obyvatelstva západní Ukrajiny, které prováděla UPA od roku 1943.

Banderův vztah k nacistickému Německu je velmi komplexní a byl determinován ideou uskutečnění samostatnosti Ukrajiny. Rozmezí let 1939-41 bylo obdobím bezproblémové spolupráce, Banderovy jednotky byly vycvičeny a financovány na Německem okupovaném území. S ohledem na vyhlášení nezávislého Chorvatského státu a uznání samostatnosti Slovenska Bandera také nepochybně věřil, že nezávislosti Ukrajiny je možné dosáhnout pouze za pomoci Německa. Pokud by tento vztah vydržel až do konce války, Bandera by za nacistu nepochybně mohl být označen.²⁷

²⁶ Marples, David R. „Stepan Bandera: The Resurrection of a Ukrainian National Hero". *Europe-Asia Studies* 58, č. 4 (2006): 555–66.

²⁷ Esch, Christian. „Banderites” vs. “New Russia” The Battle Field of History in the Ukraine Conflict". Reuters Institute Fellowship Paper University of Oxford, b. r. <http://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Banderites%20vs%20New%20Russia%20The%20Battlefield%20of%20History%20in%20the%20Ukraine%20Conflict.pdf>.

Bylo to však vyhlášení nezávislosti Ukrajiny, které vrhlo Banderu mezi dva soupeřící kolosy. Okupace Ukrajiny, přetvoření většiny jejího území na Říšský komisariát Ukrajina, uvěznění Bandery a zabití jeho rodinných příslušníků v koncentračních táborech – to vše hovoří spíše o tom, že nebyl spojencem nacistů, ale řídil se pragmatickým heslem „nepřítel mého nepřítele je můj přítel“. V otázce pogromů nese UPA nepochybně vinu. Je složité zodpovědět, nakolik je za ní zodpovědný sám Bandera, vězněný až do září roku 1944. Ozbrojené jednotky OUN-B se prokazatelně zúčastnily židovských pogromů na začátku války, které organizovali Němci. Židé však byli prezentováni jako kolaboranti se sovětským režimem, což se jevilo pro OUN-B jako větší prohřešek než židovství. UPA, na rozdíl např. od chorvatské Ustaši nikdy nevybudovala koncentrační tábor nebo jiné zařízení sloužící k shromáždění a masovému vraždění specifických etnik. Také pogromy polských vesnic, jakkoliv je nepopíratelná jejich existence a zrůdnost, velmi pravděpodobně sloužily jako nástroj etnického čištění smíšeného regionu tak, aby na konci války nepřipadl opět do polských rukou jako po podepsání Říšského míru v roce 1921.²⁸ Podle rozkazů velitele UPA měli ozbrojenci nejprve „vyzvat Poláky k opuštění jejich půdy a teprve v případě odmítnutí likvidovat, a ne naopak.“²⁹ I tyto tragické události je tak nutné zařadit do historického kontextu zrůdné německo-sovětské války. Ačkoliv to UPA nezbavuje odpovědnosti za tyto zločiny, k podobným etnickým čistkám se uchýlovaly všechny strany válečného konfliktu.

Zařazení Bandery, UPA a jejich historického odkazu na výše zmíněné stupnici není zcela jednoznačné. Přeskočíme-li zaujaté perspektivy Ukrajinců a Rusů, kterým se budeme věnovat později, bude termín „banderovci“ oscilovat mezi nacionalismem a fašismem. Banderovec splňuje spolehlivě atributy nacionalisty počínaje etnickou identifikací, přes vymezení vůči okolí až po militantní povahu boje za národní stát. Jako typickou nacionalistickou organizaci vidí Banderovce i ruský historik Andrej Zubov. I když nepopírá jistou fascinaci italským fašistickým režimem, samotné banderovce by k němu, na rozdíl od tehdejšího Stalinova režimu, nezařadil.³⁰ Organizace také postrádá

²⁸ Tamtéž.

²⁹ Snyder, Timothy. *The reconstruction of nations: Poland, Ukraine, Lithuania, Belarus, 1569-1999*. New Haven: Yale University Press, 2003, 176.

³⁰ „Historian Andrey Zubov: Banderites are an example of the great lie of the Soviet system -Euromaidan Press |“. Viděno 25. prosince 2015. <http://euromaidanpress.com/2014/07/23/historian-andrey-zubov-banderites-are-an-example-of-the-great-lie-of-the-soviet-system/#arvlbdata>.

některé další hlavní znaky fašismu, kdy nejvýraznějším se jeví absence silně autoritativního systému vlády s typickou vůdčí osobností. Sám Bandera, přestože je významnou figurou organizace, strávil většinu důležitých let válečného období v Německu. Organizaci v té době vedla Ukrajinská nejvyšší osvobozovací rada a vedení tedy fungovalo na kolektivním principu. Na Ukrajině potom byli za vojenské akce odpovědní jednotliví polní velitelé UPA.³¹ Další autoři naznačují fašistické tendence u banderovců, projevující se především militantním ultranacionalismem spojeným s etnickými čistkami, dočasným spojenectvím s německým okupačním režimem a částečným zapojením do provádění holocaustu na území Ukrajiny. Problematický je i formalizovaný pozdrav po německém a italském vzoru, při kterém se banderovci zdravili zdviženou pravicí a slovy „Sláva Ukrajině – hrdinům Sláva“, případně „Sláva národu – smrt nepřítelům.“³² Tyto skutečnosti posouvají banderovce směrem k fašizujícím hnutím, finální interpretace a zařazení je však vždy na tom, kdo termín banderovec použije. Seriózní západní média a historiografie používají tento termín prakticky výhradně ve spojení s historií UPA a osobou Stepana Bandery a vyvarují se označení současných ukrajinských postmajdanovských organizací a skupin jako banderovců. Ukrajinci a Rusové oproti tomu pojem a odkaz banderovců hojně využívají a dokážou s ním pracovat ku prospěchu nebo k diskreditaci vybraných cílů.³³

Ukrajinský mýtus banderovce vznikl poměrně účelově. Po rozpadu SSSR získala země poprvé na delší dobu nezávislost. Naprostá absence vlastních historických státoporných osobností a hrdinů pomohla oživit odkaz banderovců a Bandery v dominantně ukrajinofonní, středozápadní části země. Novodobý ukrajinský banderovec byl očištěn od všech kontroverzních rysů a kritické komentáře byly označeny a diskreditovány jako sovětská propaganda. Není divu, že se nový mýtus antifašistického a antikomunistického bojovníka za národní stát stal lákadlem pro všechny nacionalistické organizace. Brzy došlo k rychlému přejímání banderovské symboliky – vlajky, pozdravu atd. novou generací mladých Ukrajinců. Ta se stala symbolem

³¹ „VHU PRAHA“. Viděno 25. prosince 2015. <http://www.vhu.cz/vpad-banderovcu-na-uzemi-ceskoslovenska-v-letech-1945-1947/>.

³² Přeloženo autorem. „Слава Україні! Героям слава!, příp. Слава нації ! Смерть ворогам !“

³³ Esch, Christian. „Banderites” vs. “New Russia” The Battle Field of History in the Ukraine Conflict”. Reuters Institute Fellowship Paper University of Oxford, b.r. <http://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Banderites%20vs%20New%20Russia%20The%20Battlefield%20of%20History%20in%20the%20Ukraine%20Conflict.pdf>.

vlastenectví a začala se objevovat na protirežimních protestech, které vyvrcholily hnutím Euromajdan. Ohlížení se do glorifikované minulosti je jedním ze znaků nacionalismu a dnešní ukrajinský „banderovec“ je spíše agresivní a konzervativní formou nacionalisty. Převážně kladná verze banderovce s pozitivní konotací je v ostrém kontrastu s tím, jak vypadá stejná osoba na východ od ukrajinských hranic. Ukrajinský Bandera se na výše zmíněné škále posunul zpět od fašismu a pohybuje se na hranici nacionalismu. Ruský mýtus ho spolehlivě zavádí na opačný pól stupnice do kolony nacismus.³⁴

Kategorický rozdíl ruského vnímání pojmu banderovec ilustruje ruský oficiální i mediální žargon. Ten byl vykonstruován ještě v dobách SSSR po druhé světové válce. Sovětská a dnes ruská verze Bandery vybrala z jeho příběhu pouze negativní aspekty – masakry Poláků a kooperaci s Němci a efektivně tak diskreditovala pokus o ukrajinskou státnost a jeho podporu jako projev fašismu. Dnešní Rusko využilo sovětský mýtus podpořený přítomností banderovské symboliky na Majdanu tak, že vznikla skupinka pojmů-synonym, v nichž jsou banderovci přímo rovni neonacistům.³⁵ V ruskojazyčném mediální diskurzu byla přijata rovnice banderovec – (neo)nacista – (neo)fašista – ukronacista – ukrofašista. Všechny tyto pojmy jsou využívány k označení ukrajinských vojáků nebo příslušníků polovojenských dobrovolnických praporů. Jednoduchá a přitom účinná diskreditace, o které hovořil již Solženicyn, tak velmi účinně působí na všechny diváky a posluchače ruských médií a vytváří dva nesmiřitelné názorové tábory.³⁶

1.1. Prapory Pravého sektoru

Žádný jiný název ukrajinské politické organizace v Rusku nerezonoval tak, jako Pravý sektor. Bezpočet informací o neofašistické a neonacistické skupině zahltil ruskojazyčného diváka. Bojové křídlo organizace, které je zastřešené názvem

³⁴ Esch, Christian. „Banderites” vs. “New Russia” The Battle Field of History in the Ukraine Conflict”. Reuters Institute Fellowship Paper University of Oxford, b.r. <http://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Banderites%20vs%20New%20Russia%20The%20Battlefield%20of%20History%20in%20the%20Ukraine%20Conflict.pdf>.

³⁵ „MFA of Russia | 05/01/2015 | Foreign Ministry statement on the anniversary of the May 2, 2014, events in Odessa”. Viděno 26. prosince 2015. http://archive.mid.ru/brp_4.nsf/0/0B0785C76D3B8E1443257E39002818D1.

³⁶ Toto velmi dobře ilustruje případ ruské verze Wikislovníku viz. „укрофашист — Викисловарь”. Viděno 18. prosince 2015. <https://ru.wiktionary.org/wiki/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B0%D1%88%D0%B8%D1%81%D1%82>.

Ukrajinský dobrovolnický korpus, je označováno za neonacistický „kárný“ prapor. Pravý sektor vznikl jako velmi komplexní organizace, zahrnující celé spektrum organizací od nacionalistických až po extrémně pravicové a neonacistické. Podobně jako celé dobrovolnické hnutí tak obsahuje frakce, které i přes relativně malý význam vytvářely nebo vytváří obraz celého hnutí.

Pravý sektor byl vytvořen v bouřlivých počátcích revoluce jako sdružení zastřešující a organizující podpůrce Euromajdanu a jeho členové organizovali obranné i útočné akce proti bezpečnostním složkám. V listopadu 2013 byl Pravý sektor zformován z Všeukrajinské organizace Stepana Bandery „Tryzub“ (Trojzubec), Ukrajinského národního shromáždění – ukrajinské národní sebeobranu (*Ukrajinska Nacionalna Asambleja – Ukrajinska Narodna Samooborona*, UNA-UNSO), Sociálně-národního shromáždění (*Social-Nacionalna Asambleja*, SNA) a jeho odnože Patriot Ukrajiny a z dalších marginálních organizací a příslušníků fotbalových ultras. Lídr organizace Tryzub Dmytro Jaroš se dostal i do čela Pravého sektoru, který zdědil i symboliku organizace Tryzub, která vychází ze symboliky banderovské UPA. Počet příslušníků Pravého sektoru se pohyboval na jaře 2014 kolem pěti set. V průběhu Euromajdanu organizace získala na popularitě především díky nelítostným střetům s bezpečnostními složkami a z názvu Pravý sektor se stala franšíza, pod kterou se přidávali další příznivci.³⁷ Hlavním problémem skupiny však zůstávalo její obrovské ideologické rozpětí, které obsahovalo konzervativní a nacionalistické hodnoty ale i antisemitské, rasistické a neonacistické názory. Skupinu nicméně dohromady nesvedla ideologická základna, ale touha po svržení proruského Janukovyčova režimu a romantický militarismus revolučního Majdanu.³⁸

Krátce po tom co utichla střelba na Majdanu se organizace, možná i kvůli intenzivní diskreditační kampani, rozhodla rozejít s většinou fašistických, otevřeně rasistických a neonacistických složek. Řady Pravého sektoru opustili lidé z neonacistické skupiny Bílé kladivo³⁹, příslušníci SNA a Patriota Ukrajiny a radikálové z

³⁷ Shekhovtsov, Anton, a Andreas Umland. „UKRAINE’S RADICAL RIGHT.“ *Journal of Democracy* 25, č. 3 (červenec 2014): 58–63.

³⁸ Shekhovtsov, Anton. „The Spectre of Ukrainian “fascism”: Information Wars, Political Manipulation, and Reality“. In *What Does Ukraine Think?*, 80–87. European Council on Foreign Relations, 2015.

³⁹ Білий молот. Přeloženo autorem.

UNA-UNSO.⁴⁰ Jaroš se také pokusil odrazit nařčení z rasismu a antisemitismu intenzivním jednáním s izraelským velvyslancem v Kyjevě a zřízením „horké linky“, která měla zabránit jakýmkoliv náznakům protižidovských útoků. Etnické pozadí již od dob Euromajdanu nebylo a není překážkou pro vstup do organizace a ta ve svých řadách má množství etnických Rusů, Poláků, židů a dalších národností.⁴¹

V červnu 2014, kdy vzniklo bojové křídlo Pravého sektoru – Ukrajinský dobrovolnický korpus, se organizace s ultrapravicovými buňkami již rozešla. Ideologicky, symbolicky i organizačně následuje Pravý sektor odkaz Stepana Bandery a jeho OUN-B. Politické i vojenské křídlo organizace se ostře vyhraňuje proti ruskému imperialismu a jejich cílem je silná a jednotná země bez vnějších vlivů východu i západu. Přestože Pravý sektor působil na straně proevropské opozice Euromajdanu, silný nacionalismus odporuje i vstupu do západních struktur. Kromě toho je zde patrný také silný vliv konzervativních křesťanských hodnot jako jsou odpor proti homosexualitě, potratům atd.⁴² Odborníci se vesměs shodují, že Pravý sektor není možné definovat jako fašistickou nebo neonacistickou organizaci, ale jako tradičně konzervativní nacionalistickou skupinu, ostře se vyhraňující proti ruskému státu.⁴³ Totéž platí i pro špičky Pravého sektoru, včetně politického i vojenského velitele Jaroše, který je nejčastěji definován jako stoupenec idejí Stepana Bandery⁴⁴ a mainstreamový ukrajinský nacionalista.⁴⁵ Personální složení dobrovolnického korpusu je pestrá směsicí osob s širokou škálou názorů. Vzhledem k malému počtu příslušníků Pravého sektoru na Euromajdanu musela organizace při šikování korpusu přijmout i množství dobrovolníků s rozdílnými ideologickými názory. V korpusu tak najdeme liberální

⁴⁰ Shekhovtsov, Anton. „The Spectre of Ukrainian “fascism”: Information Wars, Political Manipulation, and Reality“. In *What Does Ukraine Think?*, 80–87. European Council on Foreign Relations, 2015.

⁴¹ „The Fascists Are Coming, the Fascists Are Coming! | Foreign Policy“. Viděno 5. ledna 2016. <http://foreignpolicy.com/2014/06/02/the-fascists-are-coming-the-fascists-are-coming/>.

⁴² „The Fascists Are Coming, the Fascists Are Coming! | Foreign Policy“. Viděno 5. ledna 2016. <http://foreignpolicy.com/2014/06/02/the-fascists-are-coming-the-fascists-are-coming/>.

⁴³ „Ukraine’s far-right forces | Hate Speech International“. Viděno 7. ledna 2016. <https://www.hate-speech.org/ukraines-far-right-forces/>.

⁴⁴ „Profile: Ukraine’s ultra-nationalist Right Sector - BBC News“. Viděno 7. ledna 2016. <http://www.bbc.com/news/world-europe-27173857>.

⁴⁵ Rosaria Puglisi. „Heroes or Villains? Volunteer Battalions in Post-Maidan Ukraine“. Istituto Affari Internazionali, březen 2015. <http://www.iai.it/sites/default/files/iaiw1508.pdf>.

intelektuály i pravicové nacionalisty z řad fotbalových ultras. Ačkoliv nelze vyloučit přítomnost jednotlivých neonacistů, různé zdroje naznačují, že většina ultrapravicových Ukrajinců se nechala zlákat spíše do řad SNA, respektive Patriota Ukrajiny. Zahraniční pravicoví radikálové, kteří přišli bojovat na Ukrajinu, se také do dobrovolnického korpusu nezařadili z prostého důvodu – Jaroš odmítl přijímat cizince do svých řad, aby nedával ruské propagandě záminky k fantazírování. I oni po příchodu zamířili nejčastěji do praporu organizovaného SNA – do Azovu.

1.2. Prapor Azov

Dobrovolnický prapor Azov je vedle Pravého sektoru nejčastěji kritizovanou jednotkou v Donbasu. Na Ukrajině je prapor ceněn především pro své bojové zásluhy a nařčení z neonacismu a podobné výstřelky jsou většinou odsunuty do pozadí a připsány na vrub ruské propagandě. Na západě není jednotka tak idealizována a podstatně častěji se odkazuje na neonacistické zaměření praporu. Neonacistické kořeny vedly například k zákazu vojenského výcviku příslušníků Azovu, který plánovali Američané.⁴⁶ Komplikovaný případ poměrně trefně hodnotí analýza na serveru Sofrep:

„Ve skutečnosti mohou být nařčení Azovu ta nejupřímnější věc, která vzešla z moskevských médií za desetiletí a Azov ji doručil Kremlu na zlatém podnosu.“⁴⁷

První ze spojitostí mezi Azovem a neonacisty je mateřská organizace jednotky a její samotný vznik. Prapor Azov byl vytvořen Andrijem Bileckým na bázi SNA a jeho křídla Patriot Ukrajiny. Bileckyj, předseda obou organizací a vojenský velitel praporu Azov, je předními odborníky považován za autoritativního neonacistu. Expert na východoevropský extremismus Andreas Umlaud hodnotí Bileckého na základě jeho

⁴⁶ „The Azov regiment is ‚outraged‘ by statements in the USA House of Representatives -Euromaidan Press |“. Viděno 8. ledna 2016.

<http://euromaidanpress.com/2015/06/13/the-azov-regiment-is-outraged-by-statements-in-the-usa-house-of-representatives/#arvlbdata>.

⁴⁷ In fact, the claims against Azov Battalion may be the most honest thing out of Moscow-based media in decades, and Azov delivered it to the Kremlin on a golden platter. Volně přeloženo autorem viz. „Fallout, Ukraine (Pt. 4): The Volunteer Battalions - ‚They’re All Fascists!‘ | SOFREP“. Viděno 16. listopadu 2015. <http://sofrep.com/42344/fallout-ukraine-pt-4-volunteer-battalions-theyre-fascists/#prettyPhoto>.

dlouhodobých názorů a činnosti jako „biologického rasistu“.⁴⁸ Manifest SNA, který napsal Bileckyj, otevřeně hlásá neonacistické myšlenky a Bileckého autoritativní, „vůdcovský“ princip řízení organizace připomíná typické fašistické režimy. Spolu s Bileckým se na tvorbě praporu podíleli další členové SNA, včetně nynějších poslanců Ihora Mosijčuka nebo Vadyma Trojana. Vedení praporu je bezpochyby řízeno lidmi se silným neonacistickým pozadím. Praporem Azov však prošlo několik stovek bojovníků a vzhledem k tomu, že radikální neonacistické organizace jako SNA sdružují pouze pár desítek jednotlivců, důležitým faktorem pro hodnocení praporu Azov je i složení mužstva.⁴⁹ O mužstvu, které slouží v praporu Azov, existuje díky silnému mediálnímu zájmu mnoho reportáží a lze tedy vysledovat několik různorodých skupin s naprosto odlišnými ideály.

Prestiž, výborná organizace, materiální zabezpečení a významné bojové úspěchy přirozeně lákají bojechtivé dobrovolníky do řad elitního praporu, jakým je právě Azov. Pro lidi s krajně pravicovým a neonacistickým pozadím je válečné pole často přirozeným prostředím a válečné dobrodružství smyslem a cílem jejich životů. Právě proto se Azov stal praporem s největším počtem kontroverzních bojovníků v celém systému dobrovolnických jednotek.⁵⁰ Určitou část praporu reálně tvoří členové SNA a Patriota Ukrajiny a další lidé se silně pravicovými, neonacistickými ideály. Vzhledem k marginálnímu počtu příznivců těchto skupin se jedná pouze o několik desítek osob, tvořících kolem 10 % stavu praporu.⁵¹ Autorovi práce se nepodařilo najít záznamy o jakémkoliv incidentu bojovníků praporu Azov, kde by došlo k otevřenému projevu nenávisi a rasismu vůči skupině obyvatel. Jediným a viditelným projevem tak zůstává zobrazování nacistické symboliky na uniformách, vozidlech a v kasárnách praporu.⁵² Vzhledem k tomu, že se prapor Azov stal jedním z prvních dobrovolnických praporů, které začaly přijímat zahraniční dobrovolníky, přilákal do svých řad i několik

⁴⁸ „A Guide to Ukraine’s Far Right. — Medium“. Viděno 13. prosince 2015.
<https://medium.com/@Hromadske/ukraines-far-right-explained-438857ec9aae#.y1274od0d>.

⁴⁹ „Ukraine’s far-right forces | Hate Speech International“. Viděno 7. ledna 2016.
<https://www.hate-speech.org/ukraines-far-right-forces/>.

⁵⁰ „How Ukrainian Left Activist ‚Goes to Fight Russian Imperialism‘“. Viděno 13. prosince 2015.
http://int.hromadske.tv/articles/show/ukraine_left_activist_fights_russia_imperialism.

⁵¹ „Ukraine’s far-right forces | Hate Speech International“. Viděno 7. ledna 2016.
<https://www.hate-speech.org/ukraines-far-right-forces/>.

⁵² „ZDF shows Azov Battalion soldiers with Nazi symbols - YouTube“. Viděno 10. ledna 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=63-xfscgv8c>.

zahraničních neonacistů. V čele skupiny Švédů v praporu Azov se jedná o odstřelovače Mikaela Skilta, bývalého člena krajně pravicové Strany Švédů, který organizuje severské dobrovolníky již od počátku konfliktu. Podle ředitele ruského think-tanku SOVA Center Aleksandra Verchovského je procento radikálních bojovníků kromě Švédů vysoké ještě u ruských dobrovolníků. Verchovský se domnívá, že až polovina z přítomných Rusů, včetně zběhlého důstojníka FSB Ilji Bogdanova, má neonacistickou minulost v ruských organizacích jako Restrukt nebo Wotanjugend. Podle údajů z února 2015 se v praporu nacházelo 30-35 cizinců. I při vysokém zastoupení ultrapravicových bojovníků lze jednoduchou matematikou vypočítat, že počty zahraničních radikálních neonacistů se počítají v jednotkách osob.⁵³ U zbývajících členů praporu je důvodem především elitní status jednotky a možnost účinně a reálně bránit zemi před separatistickou hrozbou. Podle Andrease Umlada si pravděpodobně většina těch, kteří se k praporu Azov přidají, není vědoma ideologie, kterou Bileckyj a SNA propagují.⁵⁴

Zajímavým jevem je existence skupiny, která se dá popsat jako „vtipálci“, „recesisté“ nebo „provokatéři“. Tito lidé jsou zodpovědní za podobné excesy, jako je hromadné pózování s vlajkami Ukrajiny, NATO a německé Třetí říše nebo fotografie s fotkami organizace Islámský stát (IS) a oslavné volání „Alláhu Akbar“.⁵⁵ Otázkou je, zda za podobným chováním stojí neznalost, špatný úsudek, frustrace z neustálého obviňování z neonacismu a rezignace nebo pouze zvláštní smysl pro humor. Na rozdíl od armádních složek je možnost kontroly a trestů za podobné jednání v dobrovolnických jednotkách spíše omezená. Přímým důsledkem je však exkluzivní materiál, který diskredituje činnost celého praporu nejen na Západě, kde se pečlivě dbá na politickou korektnost, ale především na Východě, kde jsou podobné přešlapy s chutí využity.⁵⁶

Také symbolika praporu Azov a její nápadná podobnost s nacistickými symboly dlouhodobě vyvolává řadu obvinění nejen z ruské strany, ale i na Západě.⁵⁷ Hlavním problémem znaku praporu Azov jsou dva symboly ve středu erbu. Černý symbol v

⁵³ „Ukraine’s far-right forces | Hate Speech International“. Viděno 7. ledna 2016. <https://www.hate-speech.org/ukraines-far-right-forces/>.

⁵⁴ „Ukraine’s far-right forces | Hate Speech International“. Viděno 7. ledna 2016. <https://www.hate-speech.org/ukraines-far-right-forces/>.

⁵⁵ Bůh je veliký. Přeloženo autorem.

⁵⁶ „Fallout, Ukraine (Pt. 4): The Volunteer Battalions - ‚They’re All Fascists!’ | SOFREP“. Viděno 16. listopadu 2015. <http://sofrep.com/42344/fallout-ukraine-pt-4-volunteer-battalions-theyre-fascists/#prettyPhoto>.

⁵⁷ Viz příloha 1.

popředí je považován za variantu tzv. Wolfsangelu⁵⁸ – Vlčího háku.⁵⁹ Vlčí hák je starý německý runový symbol, jehož historie sahá hluboko do 15. století. Symbol později převzali němečtí nacisté, podobně jako další prastaré, mystické nebo okultní symboly. Konkrétně Vlčí hák se stal symbolem několika německých vojenských jednotek, mezi nejznámější patřila 2. tanková divize SS „Das Reich“.⁶⁰ Kromě této nacistické afilace se Vlčí hák vyskytuje v mnoha erbech německých měst a hraje velkou roli v německé heraldice. Argumentace Vlčího háku ale naráží na řadu nesrovnalostí. Symbol Azova je z vizuálního hlediska oproti Vlčímu háku zrcadlově otočený a jeho střední část je mohutnější a delší než okraje. U historického vlčího háku je střední část obvykle kratší nebo stejně dlouhá, případně úplně chybí. Historie symbolu Azova totiž sahá dluho před současnou rusko-ukrajinskou válku a vytvořen byl již v roce 1991 jako znak krajně pravicové Sociálně-národní strany Ukrajiny (*Social-nacionalna partija Ukrajiny*, SNPU) s významem Myšlenka (idea) národa.⁶¹ Znak byl při registraci přezkoumán ministerstvem spravedlnosti Ukrajiny a nebyly shledány žádné okolnosti, které by ho spojovaly s fašismem.⁶² Symbol Myšlenky národa, napsané původním, staro-ukrajinským způsobem, užívalo i mládežnické křídlo SNPU pod názvem Patriot Ukrajiny. Strana užívala symboliku až do svého přejmenování na Všeukrajinské sdružení „Svoboda“, kdy došlo i k rozpuštění Patriota Ukrajiny. Ten byl později v roce 2005 obnoven Andrejem Bileckým. Symbolika vycházela z původního znaku Myšlenky národa, byla však mírně upravena tak, aby připomínala písmena Patriot Ukrajiny⁶³. Po Euromajdanu vytvořil Bileckyj na základě organizace Patriot Ukrajiny prapor Azov, jehož velitelem se stal a kterému propůjčil i symboliku Myšlenky národa.⁶⁴

Symbol, který je v pozadí a je částečně překryt vlnami Azovského moře, je považován za tzv. Schwarze Sonne – Černé slunce. Černé slunce je mystickým

⁵⁸ Viz příloha 2.

⁵⁹ „Сергей Коломнин «Украинские националисты на «волчьем крюке». РОО «Академия русской символики «МАРС». Публикации." Viděno 29. prosince 2015. http://www.simvolika.org/mars_165.htm.

⁶⁰ Lumsden, Robin, a Paul Hannon. *The Allgemeine SS*. Reprint. Men-at-Arms Series 266. Oxford: Osprey, 2001, 18.

⁶¹ Ідея Нації. Přeloženo autorem.

⁶² „Основатель Социал-Национальной партии Ярослав Андрушків: «Если выявили сексота, то лучше не трогать» — Главком". Viděno 4. ledna 2016. <http://glavcom.ua/articles/4295.html>.

⁶³ Viz příloha 2.

⁶⁴ „Волчий трюк - Пётр и Мазепа". Viděno 3. ledna 2016. <http://petrimazepa.com/ua/dasreich.html>.

symbolem, který má podobně jako např. svastika, tisíciletou historii. Kontroverzi vytváří až jeho použití nacisty v mozaice v místnostech okultního hradu nacistů a SS Wewelsburg, kam ho nechal zakomponovat Reichsführer-SS Heinrich Himmler. Použití Černého slunce v emblému Azovu je kontroverznější než Vlčí hák nebo Myšlenka národa. I zde najdeme několik nesrovnalostí. Vizualně je největším problémem bílá barva Černého slunce. Symbol tak získává spíše okultní a pohanský význam a je spjatý s mytologií. Skupina členů praporu Azov, včetně jeho velitele Bileckého je známá pro své nadšení pro severskou mytologii a pohanství. Podobně jako křesťanské prapory přejímají náboženskou symboliku kříže, Černé (bílé) slunce může ukazovat zájem jeho zakladatele o mytologii a pohanství.⁶⁵

Autor rozhodně nepopírá, že neonacista Bileckyj mohl „přimíchat“ do znaku praporu Azov prvky užívané nacisty. Je zjevné, že nařčení na základě symboliky, která může být vykládána různými způsoby, jsou velmi nejistá a přirozeně nemohou být dokázána. Přestože důkazy jednoznačně ukazují na to, že Bileckyj je autoritativním neonacistou a otevřeným biologickým rasistou, symboliku praporu Azov, ač se jí může podobat, nelze nezbytně považovat za nacistickou. Spíše v sobě nese prvky nacionalistické a mytologické. Sám Bileckyj se snažil mediální obraz praporu Azov vylepšit odstraněním hákových křížů, run SS apod. z kasáren praporu a snaží se udržet image praporu v mezích nacionalismu.

1.3. *Prapor Sič*

Jeden z dobrovolnických praporů víceméně uniká pozornosti médií, přestože v jeho řadách působí lidé s velmi kontroverzním pozadím. Speciální policejní prapor Sič byl vytvořen jako protiteroristický prapor o velikosti asi padesáti mužů.⁶⁶ Netradičně malá jednotka byla později přeložena pod křídla speciálního policejního praporu Kyjev-2, kde působil později jako jeho čtvrtá rota.⁶⁷ Prapor Sič vznikl jako paramilitární křídlo

⁶⁵ „«Братья-христиане» карают Донбасс / Факты и комментарии / Независимая газета". Viděno 4. ledna 2016. http://www.ng.ru/facts/2014-08-06/5_donbass.html.

⁶⁶ „Батальон ‚Сич‘ отправился в зону АТО — Новости Укринформ". Viděno 17. ledna 2016. http://www.ukrinform.ru/rubric-lastnews/1700208-batalon_sich_otpravilsya_v_zonu_ato_1660470.html.

⁶⁷ Spojení speciálního policejního praporu Sič a praporu Kyjev-2 potvrzuje i web praporu Sič, který odkazuje na fanouškovské stránky 4. roty „Sič“ praporu Kyjev-2 v sociálních sítích viz. „Батальйон ‚Сич‘ | Антитерористичний батальйон спеціального призначення". Viděno 17. ledna 2016. <http://www.battalion-sich.info/>.

ultranacionalistické a neonacistické organizace S14⁶⁸, napojené na politickou stranu Svoboda. Samotný název S14 je vizuálně podobný s ukrajinským slovem Sič (C14 ≈ CIH) a odkazuje na Zaporožskou sič – kozácké vojenské a politické společenství z 16. století. Experti se nicméně shodují, že S14 naráží na známý čtrnáctislovný rasistický slogan amerického neonacisty Davida Lanea „Musíme zajistit existenci našeho lidu a budoucnost pro bílé děti“⁶⁹. Lídr S14 Jevhen Karas je podle Andrease Umlauda přesvědčeným neonacistou a rasistou.⁷⁰ V interview Karas často propaguje boj proti některým etnickým skupinám (Židům, Rusům, Polákům). Ačkoliv se Karas nazývá prostým nacionalistou, v průběhu Euromajdanu se S14 angažovala v útocích na liberální aktivisty, novináře a zdravotníky Euromajdanu a vyvěšovala rasistické transparenty.⁷¹ Kromě toho obsadila S14 sídlo svého ideologického nepřítele – Komunistické strany Ukrajiny (*Komunistyčna partija Ukrajiny*, KSU) a některé pozůstatky po KSU „ozdobila“ hákovými kříži. Někteří členové S14 velmi často nosí symboliku s čísly 14 a 88, symbolizující nacistický pozdrav „Heil Hitler“⁷². Tímto organizace do velké míry popřela nacionalistický charakter, který Karas avizoval a přiklonila se ke krajně pravicovému neonacistickému uskupení.⁷³ Organizace S14 měla podle Karase kolem dvou stovek členů, z nichž část odešla kromě padesátičlenného praporu Sič bojovat i do praporu Azov, kde patří k minoritní skupině radikálů. Vzhledem k tomu, že prapor Sič byla koncipována jako elitní prapor s protiteroristickým zaměřením a dobrovolníci měli disponovat vojenskými zkušenostmi, není pravděpodobné, že celý stav praporu Sič pochází z organizace S14. I v případě, že by tomu tak bylo, padesátičlenný prapor Sič tvoří v dvousetpadesátičlenném praporu Kyjev-2 pouhou pětinu početního stavu jednotky a nemá velký vliv na fungování celého praporu Kyjev-2.⁷⁴

⁶⁸ V azbuce se píše „C14“, což často různé zdroje interpretují jako latinské C, místo S.

⁶⁹ We must secure the existence of our people and a future for white children. Přeloženo autorem.

⁷⁰ „Ukraine’s far-right forces | Hate Speech International“. Viděno 7. ledna 2016. <https://www.hate-speech.org/ukraines-far-right-forces/>.

⁷¹ „Eurozine - From electoral success to revolutionary failure - Anton Shekhovtsov The Ukrainian Svoboda party“. Viděno 15. ledna 2016. <http://www.eurozine.com/articles/2014-03-05-shekhovtsov-en.html>.

⁷² 8 značí osmé písmeno v abecedě H, 88 odpovídá HH, což je známou neonacistickou zkratkou pro Heil Hitler.

⁷³ „Neo-Nazi threat in new Ukraine: NEWSNIGHT - YouTube“. Viděno 15. ledna 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=5SB00akeDMY>.

⁷⁴ „Батальйон Київ 2“. Viděno 17. ledna 2016. https://www.facebook.com/Kyiv2/info/?tab=page_info.

1.4. Prapory Ajdar, Donbas a další

U praporů Donbas a Ajdar je kritika výrazně menší než u praporu Azov, pochází výhradně z ruskojazyčných zdrojů a zaměřuje se výhradně na symboliku. Dolů letící orel na emblému Donbasu je srovnáván s německým Říšským orlem (tzv. Reichsadler), který byl užíván i nacistickou Třetí říší. Tento argument údajné nacistické symboliky stojí na slabých základech také proto, že Říšský orel je německým symbolem již staletí a nemá žádnou přímou souvislost s nacismem. Pták na emblému je totiž spíše sokol legendárního knížete Rurika stylizovaný do trojzubce, jehož symbolika pronikla i do ukrajinského státního znaku. Prapor Donbas, vytvořený Semenem Semenčenkem bývá také často spojován s krajně pravicovými skupinami organizace Pravý Sektor. Děje se tak kvůli existenci jiného praporu shodného názvu, který byl vytvořen a podřízen Pravému sektoru, jde však o dvě naprosto rozdílné jednotky.⁷⁵

Prapor Ajdar se stal terčem kritiky pro heslo „Bůh s námi“⁷⁶, což je stejné motto, které měli v podobě nápisu „Gott mit uns“ např. na opascích i vojáci Wehrmachtu (nikoliv SS!) v době druhé světové války. Historie hesla sahá až do časů Římské říše a bylo užíváno napříč Evropou, včetně carského Ruska⁷⁷. Vzhledem k tomu, že stejné heslo užívá i emblém Slavjanské garnizony DNR, tedy protivníka praporu Ajdar, není třeba dále smyšlené nacistické afiliace rozebírat.⁷⁸ Kromě problematické symboliky autor u ostatních praporů nenarazil na informace o zastoupení krajně pravicových radikálů nebo problematickou činnost, která by dokazovala jejich vliv a zapojení. Některé prapory, nejvíce asi Ajdar, mají problémy s trestnou činností. Ta je však páchána ze zjištěných, nikoliv ideologických důvodů a bude analyzována v další části práce.

1.5. Prapor Organizace ukrajinských nacionalistů

Prapor Organizace ukrajinských nacionalistů (OUN) je zvláštní výjimkou mezi prapory hodnocenými v této kapitole. Jednotka je napojena na krajně pravicovou organizaci Kongres ukrajinských nacionalistů, která se hlásí k odkazu Stepana Bandery. Výjimečnost tohoto praporu spočívá v tom, že na rozdíl od dobře známých jednotek

⁷⁵ „Ярош пообещал создать батальон ‚Донбасс‘ за три дня. Отряд будет состоять из 800 бойцов | Донбасс | Вести". Viděno 5. ledna 2016. <http://vesti-ukr.com/donbass/48890-jarosh-sozdast-batalon-donbass-za-tri-dnja>.

⁷⁶ З нами Бог. Přeloženo autorem.

⁷⁷ Rusové používali heslo ve formě „Съ нами Богъ!“.

⁷⁸ „Волчий трюк - Пётр и Мазепа". Viděno 3. ledna 2016. <http://petrimazepa.com/ua/dasreich.html>.

téměř uniká pozornosti médií. Příslušníci praporu se podobně jako členové Pravého sektoru hlásí k ideologii Bandery, nicméně zde se uchytila velmi radikální a agresivní revoluční forma.

Členové OUN v čele s velitelem praporu Mykolou Kochanovským vyzývají k pokračování revoluce a tzv. třetímu Majdanu. Ideologicky je jejich cílem svržení současné vlády, nastolení dočasné národní diktatury a posléze budování „korporativně-syndikalistického“ státu, a proto je možné je zařadit do skupin fašistických.⁷⁹ Příslušníci OUN se dostali do konfliktu se státními orgány již několikrát. Nejdříve se při svém stažení z fronty odmítali vzdát svých zbraní. Po návratu do Kyjeva v den druhého výročí Majdanu skupina zaútočila a vyrabovala budovy ruských bank v Kyjevě a vyzývala k útoku na vládní budovy.⁸⁰

Přestože byl prapor stažen a zařazen do armádních záloh pod 81. brigádu, vojenské zkušenosti jeho radikálních členů představují určité nebezpečí zvláště pro státní orgány.⁸¹ Prapor není středem ruské mediální pozornosti, ne proto, že by nebyl radikální, ale proto, že jeho činnost škodí téměř bezvýhradně Kyjevu. Nedostatek volně dostupných informací o této skupině brání rozsáhlejšímu zpracování tématu a do budoucna se zde nabízí prostor pro další výzkum.

1.6. Hodnocení

Obecně je symbolika poměrně přeceňovaným kritériem pro hodnocení nacionalistické, fašistické nebo nacistické ideologie daného praporu. Symboly byly velmi často přejaty nebo vytvořeny vůdci jednotlivých praporů a byly vytvořeny urychleně a s cílem stmelit a motivovat různorodé skupiny dobrovolníků v rámci jejich jednotek. Adoptování oblíbené symboliky velitele není jen náhodný případ praporu Azov, ale potvrzuje ho i případ rozpuštěného praporu Tornado. Znak s mystickým

⁷⁹ „АПН Северо-Запад / Организация Украинских националистов ,очистилась от червяков“. Viděno 17. března 2016. <http://www.apn-spb.ru/news/article22154.htm>.

⁸⁰ „Погромы, громкие лозунги и слезы: кто и зачем пришел на Майдан в День памяти Небесной сотни - Новости Украины - 20 февраля в центре Киева активисты националистических движений выдвинули свои требования | СЕГОДНЯ“. Viděno 17. března 2016. <http://www.segodnya.ua/ukraine/pogromy-gromkie-lozungi-i-slezy-kto-i-zachem-prishel-na-maydan-v-den-pamyati-nebesnoy-sotni--693457.html>.

⁸¹ „Новости АТО: Бійці батальйону ,ОУН' увійшли до складу українських Збройних Сил - Новини АТО - всі подробиці війни у Донецькій та Луганській областях - Сторінка новини - ТСН.ua“. Viděno 17. března 2016.

symbolem Jin-jang neukazoval na oddanost příslušníků praporů čínské filosofii, ale na záliby velitele praporu Ruslana Onyščenka, který ho měl vytetovaný na paži.⁸²

Z toho důvodu nelze paušálně hodnotit celé jednotky ani v případě, kdy symbolika evokuje nacistickou ideologii. Mnohem více nám o skutečnosti řekne personální složení a činnost těchto jednotek. Celkové množství radikálů a neonacistů v řadách dobrovolnického hnutí je minimální a některé ultrapravicové organizace, ze kterých tito lidé pocházejí, čítají pouze několik desítek osob. Podobně okrajové je i zastoupení zahraničních neonacistických bojůvek, což lze podle norského novináře Johna Færsetha přičíst tomu, že většina zahraničních neonacistů v konfliktu přijala proruskou nebo neutrální pozici.⁸³ Z desítek dobrovolnických praporů s několika tisíci příslušníky tvoří radikálové hrstku, která nemá větší zastoupení ani v jednom z nich. Úkolem Kyjeva bude zajistit, aby radikálové, kteří se občas nacházejí ve vyšším vedení (jako u praporu Azov), neměli šanci zneužít své podřízené pro naplnění idejí jejich domovských organizací.

Andreas Umlaud nevidí problém v tom, že radikálové z řad pravicových a neonacistických organizací bojují. Problémem je, když se dostávají na vysoké pozice v politice. To se podařilo pouze několika málo jednotlivcům (Bileckyj, Mosijčuk, Trojan, Jaroš,...), kteří zatím nemají šanci ohrozit aktuální politické směřování země. Silné mediální pokrytí však vyvolává nevoli v zahraničí a snižuje podporu Ukrajiny v prostředí západních zemí. Zástupci radikálů, i když paradoxně naprosto popírají evropské hodnoty a ideje Majdanu, však nebyli do funkcí zvoleni jako rasisté, fašisté nebo neonacisté. Zvoleni byli jako úspěšní vojenští velitelé a hrdinové střetů na Majdanu i v Donbasu a podpora jejich ideologie je mizivá. Valná většina politiků a téměř nikdo z běžných občanů neměl šanci znát pozadí a názory těchto radikálů, což stojí za raketovým vzestupem jejich politické dráhy.⁸⁴ Extrémně důležité je také rozlišovat mezi biologickými rasisty a mnohem početnějšími nacionalisty, kteří si přisvojili ideu a symboliku UPA, kteří byli radikalizováni při bojích na Majdanu, a kteří

<http://tsn.ua/ato/biyaci-batalyonu-oun-uviyshli-do-skladu-ukrayinskih-zbroynih-sil-427872.html>.

⁸² „Волчий трюк - Пётр и Мазепа". Viděno 3. ledna 2016.

<http://petrimazepa.com/ua/dasreich.html>.

⁸³ „Ukraine's far-right forces | Hate Speech International". Viděno 7. ledna 2016.

<https://www.hate-speech.org/ukraines-far-right-forces/>.

⁸⁴ „A Guide to Ukraine's Far Right. — Medium". Viděno 13. prosince 2015.

<https://medium.com/@Hromadske/ukraines-far-right-explained-438857ec9aae#.y1274od0d>.

nepředstavují významnou hrozbu jako zarytí neonacisté. Na druhou stranu, jak ukazuje případ praporu OUN, nebezpečí radikalizace a ohrožení státní moci existuje i u skupin, které na první pohled jako typicky fašistické nebo neonacistické nevypadají. Při sebemenším přechodu od slov k činům bude klíčové, aby státní orgány dokázaly účinně zasáhnout a hrozbu rozdmýchání dalších revolučních nálad zastavit. Dobrou zprávou je, že mítinky této skupiny a její agresivní jednání byly zatím vždy obyvateli Kyjeva odsuzovány, a proti jednotlivcům bylo zahájeno kriminální vyšetřování.

Anton Šechovcov upozorňuje, že využití jednotek s napojením na neonacistické organizace a účast a vyzbrojení osob s neonacistickými a fašistickými idejemi na obranu demokracie, je velmi nebezpečným krokem. Tento krok může Kyjev ohrozit podobně jako separatismus v Donbasu.⁸⁵ Na druhou stranu inkorporace vysoce motivovaných, loajálních a částečně vycvičených a vybavených jednotek se ve chvíli, kdy regulární ukrajinská armáda téměř nebyla bojeschopná, stala tím nejrozumnějším řešením.⁸⁶

Póзовání s nacistickými symboly nebo jejich zobrazení na výzbroji a výstroji je extrémně problematické a jedinou možností, kterou ukrajinské vedení v podobné situaci má, je rozhodné a důrazné potrestání podobných excesů. Z častých interview s řadovými příslušníky nacionalistických organizací však vyplývá, že znalost moderní historie, politiky a ideologií je u nich velmi slabá a členové nejsou mnohdy schopni vysvětlit ani svůj osobní postoj a neuvědomují si důsledky svých činů a prohlášení⁸⁷ pro obraz Ukrajiny na mezinárodní scéně. Otázkou tedy je, zda není rozumnější volbou rozdělení problematických praporů na menší části a rozdělení jednotlivců mezi rozdílné jednotky, případně jejich celková demobilizace.⁸⁸

Průniku radikálů do ozbrojených složek sice nelze účinně zabránit, je však nutné se od jejich činnosti rozhodně distancovat. Podobný problém se zobrazením nacistické

⁸⁵ „Что делает шведский снайпер в украинском батальоне - BBC Русская служба". Viděno 13. prosince 2015.

http://www.bbc.com/russian/international/2014/07/140716_ukraine_swedish_sniper.shtml.

⁸⁶ „Ukraine's far-right forces | Hate Speech International". Viděno 7. ledna 2016.

<https://www.hate-speech.org/ukraines-far-right-forces/>.

⁸⁷ Např. prohlášení bojovníka Azovu „Fantoma“, který očividně příliš nerozumí významu slova, ačkoliv prohlašuje, že je nacista viz. „Ukraine crisis: the neo-Nazi brigade fighting pro-Russian separatists - Telegraph". Viděno 16. listopadu 2015.

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/ukraine/11025137/Ukraine-crisis-the-neo-Nazi-brigade-fighting-pro-Russian-separatists.html>.

⁸⁸ „Neo-Nazi threat in new Ukraine: NEWSNIGHT - YouTube". Viděno 15. ledna 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=5SB00akeDMY>.

symboliky, i když v mnohonásobně menším měřítku, měly například i české jednotky nasazené v Afghánistánu.⁸⁹ Rychlé, rozhodné a nekompromisní jednání s viníky, které u této jednotky proběhlo, by mělo být vzorovým scénářem pro podobné excesy na Ukrajině. Místo rozhodné akce proti individuům napojeným na neonacistické organizace došlo i k darování ukrajinského občanství ruskému neonacistovi z praporu Azov Sergeji Korotkichovi.⁹⁰ Stejně problematické je i prohlášení poradce ministra vnitra Antona Heraščenka, podle kterého „nej důležitější věcí je jejich duch a jejich přání, aby Ukrajina byla svobodná a nezávislá. Člověk, který jde se zbraní v ruce bránit svou vlast, je hrdina. A jeho politické názory jsou jeho vlastní záležitostí.“⁹¹ Pokud budou v Kyjevě tyto činy ignorovány a jednotliví neonacisté v jednotkách trpěni a omlouváni, dobrovolníci, armáda, ale i kyjevská vláda se budou nařčení z fašismu a neonacismu jen obtížně zbavovat.

⁸⁹ „BBC NEWS | Europe | Czech troops in Nazi symbols row". Viděno 15. ledna 2016. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8351996.stm>.

⁹⁰ „От Донбасса до «Азова»: украинское досье БОРН | Політична Критика". Viděno 15. ledna 2016. <http://ukraine.politicalcritique.org/2015/02/ot-azova-do-donbassa-ukraynskoe-dose-born/>.

⁹¹ „Ukraine crisis: the neo-Nazi brigade fighting pro-Russian separatists - Telegraph". Viděno 16. listopadu 2015. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/ukraine/11025137/Ukraine-crisis-the-neo-Nazi-brigade-fighting-pro-Russian-separatists.html>.

2. Trestná činnost příslušníků ukrajinských dobrovolnických jednotek

„Tohle není Evropa, tady to funguje trochu jinak. Tady je válka. Zákony se změnily, pravidla zjednodušila. Jestli budu chtít, můžu Vás hned teď zatknout, dát pytel na hlavu a zavřít ve sklepě na třicet dní kvůli podezření z napomáhání separatistům.“

– Serhij Melnyčuk, velitel praporu Ajdar, v rozhovoru pro Amnesty International⁹²

Každá extrémní situace, která destabilizuje státní moc, s sebou nevyhnutelně přináší hrozbu v podobě zvýšení kriminality. K této činnosti se uchylují jedinci a organizované skupiny, využívající právního vakua k prosazení svých cílů. Bezpráví, absence možnosti spolehlivě monitorovat, dokázat a potrestat trestnou činnost přirozeně láká v době války kriminální živly podobně jako v případě živelných katastrof. Ozbrojený konflikt tvoří ideální kulisu pro rozkvět trestné činnosti, ať už definované válečným právem (zacházení s válečnými zajatci nebo ochrana civilních osob za války), nebo v podobě běžných majetkových kriminálních aktivit. Ukrajinským dobrovolnickým jednotkám působícím v zóně ATO se samozřejmě podobné delikty nevyhnuly. Jednotky teritoriální obrany a další zvláštní policejní oddíly, které přímo nespádají do složek armády, jsou kvůli svému polovojskému charakteru přirozenými podezřelými. Mnohdy nejasná podřízenost a odpovědnost, která hlavně v počátcích konfliktu ponechala dobrovolnické prapory v určitém právním vakuu, vytvořila prostor pro jejich diskreditaci na proruský a proseparatisticky naladěném teritoriu a vzbudila množství otázek i v proukrajinsky laděných zemích. Cílem této kapitoly je analyzovat trestnou činnost dobrovolnických praporů a její rozsah. Dále bude autor hledat její příčiny, dopady na činnost zainteresovaných jednotek a důsledky, které s sebou přináší na konflikt na východě Ukrajiny.

⁹² „Украина: произвол и военные преступления добровольческого батальона ‚Айдар‘ на севере Луганской области“, б. г. <http://amnesty.org.ru/sites/default/files/eur500402014ru.pdf>.

2.1. **Problematika mediální diskreditace a zločiny ve válečných zónách**

Trestná činnost dobrovolnických jednotek je samozřejmě hojně využívána v ruskojazyčných médiích a propagandě. V mediálním diskursu i oficiální rétorice jsou ukrajinské dobrovolnické prapory označeny jako „kárné“ a „žoldácké“ prapory a „gangy“.⁹³ Ruské zpravodajství velice umně cílí na pověst celého systému a diskredituje plošně celé dobrovolnické hnutí. Příkladem takové diskreditace je dokument, který představila proruská hackerská skupina Cyber Berkut. Údajná zpráva ukrajinského vojenského vyšetřovatele má mapovat na dvě stovky různých deliktů, jichž se měli dopustit členové praporů Ajdar, Donbas, Černihiv, Luhansk-1 a Kyjev-12. I přes rozsáhlé pátrání není dokument k dispozici ani na proruských serverech, které na něj odkazují, což výrazně snižuje důvěryhodnost této zprávy a ukazuje na generalizaci proruských informačních zdrojů v tomto citlivém tématu.⁹⁴ Na ruských zpravodajských serverech jako RT, Sputnik apod. se také vyskytuje množství „nezávislých“ zpráv a reportů, které je však poměrně snadné odhalit jako falzifikáty. Tyto materiály totiž ve valné většině neobsahují žádné zdroje a využívají typickou ruskou pejorativní a propagandistickou rétoriku.

Žádný válečný konflikt v historii se pravděpodobně nevyhnul zbytečnému použití násilí na zajatcích, civilistech a dalších osobách, přítomných v konfliktní zóně. S kodifikací válečného práva sice vznikla možnost trestního stíhání osob, podílejících se na podobné činnosti, nikoliv však k jejímu vymizení ze světových bojišť. Moderní zpravodajské a komunikační prostředky dnes poskytují nebývale rozsáhlé možnosti, jak podobnou trestnou činnost monitorovat a dokazovat. Opačnou stranou mince je obrovský vliv mediálních prostředků na ovlivnění obyvatelstva, které je na trestnou činnost násilného charakteru velmi citlivé. Tento typ trestné činnosti v zóně ATO nepochybně existuje a má nejčastěji formu nezákonného věznění a fyzického trestání, částečně i mučení a v některých případech i zabití nebo popravu.

⁹³ Карательные, наемнические батальоны, бандформирования. Přeloženo autorem viz. např. „В Белоруссии отрабатывается защита границы от бандформирований - ИА REGNUM". Viděno 28. ledna 2016. <http://regnum.ru/news/polit/1969961.html>.

⁹⁴ „CyberBerkut: Volunteer Battalions ‚Out of Control‘ in Eastern Ukraine". Viděno 10. prosince 2015. http://sputniknews.com/europe/20150702/1024127420.html?utm_source=t.co%2FRs79jLhv1w&utm_medium=short_url&utm_content=xQs&utm_campaign=URL_shortening.

2.2. Prokázané případy porušení zákonů dobrovolnickými prapory

Neoprávněné zadržení a omezení osobní svobody je velice rozšířeným fenoménem, je však především produktem vyhocené situace na východě Ukrajiny, absencí a dezercemi policejních jednotek a rozšířenou spoluprací místních obyvatel se separatistickými orgány. Dobrovolníci i regulérní jednotky ukrajinské armády často samovolně přebírají pravomoci policie a odkazují na tzv. „zákonné omezení svobody“ podle článku 207/2 trestního řádu Ukrajiny. Ten sice každému umožňuje zadržet osoby, které spáchaly nebo se pokusily spáchat trestný čin, je však bezpodmínečně nutné je bez prodlení dopravit k oprávněným osobám činným v trestním řízení, což se mnohdy neděje.⁹⁵

Organizace Amnesty International (AI) ve svých zprávách kritizuje především postup jednotky Ukrajina poslance za Radikální stranu Oleha Ljaška, která v Donbasu „lovila“ osoby spojené s DNR a LNR. Odhalit přečiny Ljaškovy jednotky je snazší díky tomu, že videa ze svých výprav sama hrdě propaguje a zveřejňuje. Přestože Ljaško osobně zajistil dopadení několika výše postavených separatistů, způsob, kterým k tomu došlo, není v souladu s ukrajinským, natož mezinárodním humanitárním právem.⁹⁶

Další případy zdokumentované AI zahrnují fyzické napadení a neoprávněné zadržení osob na kontrolních postech jednotkami Právého sektoru a praporem Dnipro-2. V některých případech podezřelí putovali do rukou Služby bezpečnosti Ukrajiny (*Služba Bezpeky Ukrajiny*, SBU), jindy však byli v katastrofálních podmínkách až několik dní zadržováni v neoficiální věznici na základně Ukrajinského dobrovolnického sboru Právého sektoru, která se nachází ve vsi Velykomychajlivka na jihovýchodě Dněpropetrovské oblasti. Stejná zpráva poukazuje na podobné zacházení policejního praporu Sič s osobami, které byly obviněny ze spolupráce se separatisty. Kromě fyzického týrání AI potvrzuje i vykonání několika falešných (imitačních) poprav.⁹⁷

Množství dobrovolnických praporů se také stalo terčem kritiky Amnesty International z důvodu zadržování ukrajinských humanitárních konvojů, směřujících do

⁹⁵ „UKRAINE: ABDUCTIONS AND TORTURE IN EASTERN UKRAINE“, b.r. https://www.amnesty.nl/sites/default/files/public/ukraine_briefing_formatted_-_final.pdf.

⁹⁶ „Hunting Separatists in Eastern Ukraine: Russian Roulette (Dispatch 56) - YouTube“. Viděno 10. prosince 2015. https://www.youtube.com/watch?v=fi575J_wYdM.

⁹⁷ „UKRAINE: BREAKING BODIES: TORTURE AND SUMMARY KILLINGS IN EASTERN UKRAINE“, b. r. <https://www.amnesty.org/en/documents/eur50/1683/2015/en/>.

míst v zóně ATO, která nejsou pod kontrolou ukrajinské vlády. Záměrné odepírání a blokování humanitární pomoci lidem ve válečné zóně je porušením mezinárodních právních předpisů a AI zdokumentovala případy takového deliktu u praporů Ajdar, Donbas, Dnipro-1 a u jednotek Ukrajinského dobrovolnického sboru Pravého sektoru. Uvedené jednotky nepopírají, že se k blokování přístupových cest uchýlily. Podle vyjádření Vladymyra Maňka, zástupce velitele praporu Dnipro-1 se dobrovolníkům nelíbí fakt, že „prolévají krev ve válce a současně krmí nepřítele“. Dobrovolníkům vadí, že nad distribucí pomoci nemají po překročení bojové linie kontrolu a obávají se jejího zneužití separatistickými orgány, což však neospravedlňuje vyhladovění civilistů jako způsobu boje.⁹⁸

Nechvalně proslulým pro své nezákonné jednání se stal policejní prapor Šachtarsk (někdy nazývaný zkráceně Šachtar). Prapor Šachtarsk byl zformován na základě praporu Ukrajina Oleha Ljaška, doplněného o skupinu Ruslana Onyščenka, který se stal zástupcem velitele a hlavním sponzorem praporu. Asi padesátka členů Šachtarsku se účastnila rabování na mnoha místech v okolí města Volnovacha a prapor byl i přes své dobré bojové výsledky jen čtyři měsíce po svém zformování rozpuštěn.⁹⁹ Kyjev i přes svou snahu nedokázal vyřešit problém s neposlušnou jednotkou. Personál rozpuštěného praporu nebyl pohnán ke spravedlnosti a byl pouze rozřazen do praporu Svaté Marie, praporu Azov a ze zbylých příslušníků původem z Donecké a Luhanské oblasti byla zformována nová policejní jednotka – rota Tornado (i ta je někdy označována jako prapor). Je velmi pravděpodobné, že právě tato část personálu praporu Šachtarsk stála za kriminálními delikty. Na rozdíl od praporu Azov a praporu Svaté Marie totiž rota Tornado brzy navázal na kriminální minulost svého předchůdce. Část roty Tornado, včetně jejího velitele Ruslana Onyščenka byla obviněna z nejrůznějších trestných činů a je s nimi vedeno trestní řízení. Trestná činnost příslušníků roty Tornado zahrnovala pašování a vydírání v oblasti kontrolované jednotkou. Dále byla usvědčena z nelegálního zadržování, bití, mučení a znásilňování, které se odehrávalo v budově školy ve městě Pryvillja. V případě roty Tornado byla reakce Kyjeva důraznější, viníci

⁹⁸ „Eastern Ukraine: Humanitarian disaster looms as food aid blocked | Amnesty International“. Viděno 17. dubna 2016. <https://www.amnesty.org/en/latest/news/2014/12/eastern-ukraine-humanitarian-disaster-looms-food-aid-blocked/>.

⁹⁹ „Батальон ‚Шахтерск‘ расформирован из-за мародерства - Аваков“. Viděno 31. ledna 2016. <http://www.unian.net/politics/997124-batalon-shahtersk-rasformirovan-iz-za-maroderstva-avakov.html>.

byli pozatýkáni a prapor rozpuštěn. Pokud by nicméně došlo k řádnému prošetření deliktů praporu Šachtarsk, je možné, že by k zločinům organizovaným bojovníky roty Tornado vůbec nedošlo.¹⁰⁰

Majetková trestná činnost je téměř výhradně doménou praporu Ajdar. AI věnovala praporu Ajdar zvláštní zprávu, kde monitoruje jeho trestnou činnost. Ta probíhala na území Luhanské oblasti nejčastěji pod záminkou obvinění ze separatismu. Obvinění byli posléze okradeni, fyzicky týráni a v několika případech propuštěni pouze po vyplacení výkupného.¹⁰¹ Kromě toho existuje nespočet případů zabavení a ukradení majetku pod záminkou nutnosti a stavu nouze, které Ajdarovci využívali k zlepšení zásobování a technického vybavení.

Studie Foreign Policy nicméně naznačuje, že problém není možné generalizovat na celý prapor Ajdar. V jednotce došlo podle ministra vnitra Arsena Avakova k rozdělení, kdy vedle regulární bojové skupiny existuje i soukromá kriminální banda – neoficiální „Ajdar-2“, která sloužila čistě jako soukromý gang velitele praporu a poslance Serhije Melnyčuka.¹⁰² Tuto verzi potvrdil i Hennadij Moskal, tehdejší guvernér Luhanské oblasti, která byla řádění Ajdarovců vystavena nejvíce. Podle Moskala byla většina kriminálních deliktů spáchána bojovníky, kteří v praporu nebyli oficiálně registrováni a pouze využívali uniformy, insignie a zbraně praporu.¹⁰³

Zvláštním případem porušení vojenských i civilních zákonů je případ 5. praporu teritoriální obrany Karpaty¹⁰⁴. Prapor Karpaty se podílel na klíčové obkličovací operaci u Donecku a byl v jejím průběhu ostřelován a napaden intervenujícími ruskými vojsky a separatistickými oddíly u města Amvrosijivka. Prapor bez rozkazu opustil bojové pozice a vydal se kradenými školními autobusy a v plné zbroji zpět do domovské Ivano-Frankivské oblasti. Ústup bojovníků z Karpat byl zlomovým okamžikem obkličovací

¹⁰⁰ „Что такое батальон ‚Торнадо‘ и почему Аваков его расформировал - 112.ua“. Viděno 2. února 2016. <http://112.ua/statji/chtotakoe-batalon-tornado-i-pochemu-avakov-ego-rasformiroval-238261.html>.

¹⁰¹ „Украина: произвол и военные преступления добровольческого батальона ‚Айдар‘ на севере Луганской области“, b.r. <http://amnesty.org.ru/sites/default/files/eur500402014ru.pdf>.

¹⁰² „Ukraine Doesn't Have a Warlord Problem | Foreign Policy“. Viděno 10. prosince 2015. <http://foreignpolicy.com/2015/03/26/ukraine-doesnt-have-a-warlord-problem-russia-donbas/>.

¹⁰³ „Moskal submits list of criminal charges against Aidar volunteers to PGO and Interior Ministry : UNIAN news“. Viděno 10. prosince 2015. <http://www.unian.info/society/1086574-moskal-submits-list-of-criminal-charges-against-aidar-volunteers-to-pgo-and-interior-ministry.html>.

bitvy u Ilovajsku, která je považována za největší vojenskou porážku a tragédii ukrajinské armády. Důsledky dezerce praporu Karpaty jsou nedozírné, přestože z katastrofy nelze vinit pouze a jen tuto jednotku, dominový efekt demoralizace a ustupování nejen zhatil ukrajinskou ofenzivu a předal iniciativu rusko-separatistickým silám, ale zapříčinil ztráty stovek ukrajinských vojáků a množství techniky.¹⁰⁵ Prapor Karpaty byl po svém soukromém stažení do Ivano-Frankivska demobilizován, rozpuštěn a jeho velitel postaven před soud.

2.3. Vyšetřování a následky

Problematika trestné činnosti dobrovolnických jednotek je pro Ukrajinu velmi citlivým tématem. Úspěch nebo neúspěch operace v Donbasu velmi závisí i na podpoře místního obyvatelstva, které přirozeně může tíhnout k entitám takzvané Doněcké a Luganské lidové republiky, pokud Kyjev nebude schopen zajistit bezpečné a právní prostředí. V případě praporů teritoriální obrany je institucí, která se vyšetřováním zabývá, vojenský prokurátor, u policejních praporů a zvláštních praporů fungujících pod hlavičkou ministerstva vnitra putují případy k civilnímu prokurátorovi. Od konce roku 2014 je patrný pomalý, nicméně viditelný postup ve vyšetřování. Ukrajinské orgány přistoupily k rozpuštění policejních praporů Šachtarsk a později i jeho nástupce roty Tornado.¹⁰⁶ Skandály a stížnosti na prapor Ajdar taktéž vyústily v rozpuštění praporu a zařazení nezkompromitované části jeho členů do pravidelných jednotek ukrajinské armády.¹⁰⁷ Jeho velitel Melnyčuk byl také, spolu dříve zmíněným Olehem Ljaškem, zbaven poslanecké imunity a obviněn z formování kriminální skupiny.¹⁰⁸ Kyjev kromě

¹⁰⁴ Прикарпатьє. Přeloženo autorem.

¹⁰⁵ „Трагедия под Иловайском: Военная прокуратура считает дезертирство батальона Прикарпатьє первопричиной трагедии под Иловайском - СБУ, трагедия, Антитеррористическая операция, Иловайск, Трагедия под Иловайском (07.10.14 19:47) « Политика Украины « Новости | Цензор.НЕТ". Viděno 31. ledna 2016.

http://censor.net.ua/news/306001/voennaya_prokuratura_schitaet_dezertirstvo_batalona_prikarpatye_pervoprichinoyi_tragedii_pod_ilovayiskom.

¹⁰⁶ Rosaria Puglisi. „Heroes or Villains? Volunteer Battalions in Post-Maidan Ukraine". Istituto Affari Internazionali, březen 2015, 11-12.

<http://www.iai.it/sites/default/files/iaiw1508.pdf>.

¹⁰⁷ „Ukraine's 'Battalion' Army, Explained. — Medium". Viděno 10. prosince 2015.

<https://medium.com/@Hromadske/ukraines-shadow-army-b04d7a683493#.jw12omkk9>.

¹⁰⁸ „Moskal submits list of criminal charges against Aidar volunteers to PGO and Interior Ministry : UNIAN news". Viděno 10. prosince 2015.

<http://www.unian.info/society/1086574-moskal-submits-list-of-criminal-charges-against-aidar-volunteers-to-pgo-and-interior-ministry.html>.

vlastního vyšetřování vydal deklarace, ve kterých souhlasí s předáním soudní pravomoci Mezinárodnímu trestnímu soudu (ICC). Se zpětnou platností se tak jurisdikce ICC vztahuje na teritorium Ukrajiny a trestné činy (především válečné zločiny) spáchané od 21. listopadu 2013.¹⁰⁹

Jak naznačuje server Foreign Policy, většina trestných činů je spáchána jednotkami, které jsou složeny primárně z ruský hovořících bojovníků z Donbasu. Častý argument ruské propagandy o „kriminálních skupinách banderovců ze západu“ je tak zcela mimo realitu. Zvýšená míra kriminality je dána spíše netolerantním, násilnickým a agresivním prostředím východní Ukrajiny a vyhroceným stavem ozbrojeného konfliktu. Msta, touha po moci a snadném obohacení za takové situace přirozeně láká kriminálníky do řad dobrovolníků, kam vede na rozdíl od pravidelné armády snadná cesta. Je spíše překvapující, že se týká ve velké míře jen praporu Ajdar a roty Tornado (Šachtarsk/Ukrajina/Ljaško).¹¹⁰ Z výše provedeného výzkumu je patrné, že hlavní část kriminálních deliktů byla provedena malou skupinou kriminálních, kteří „cestovali“ z praporu do praporu, a využívali krizovou situaci na Ukrajině. Nejčastějším prohřeškem dobrovolnických jednotek se stala majetková trestná činnost spolu s neoprávněným omezením osobní svobody a špatným zacházením při zadržení. Při rešerši na toto téma ve výsledcích hledání nejčastěji rezonovala jména praporu Ajdar a policejní roty Tornado (Šachtarsk/Ukrajina/Ljaško). Ze zbylých více než sedmdesáti policejních praporů a praporů teritoriální obrany se objevily nepočetné incidenty násilného charakteru a blokování humanitární pomoci u jednotek Ukrajinského dobrovolnického sboru Pravého sektoru, policejních jednotek Dnipro-1 a 2, Sič a Slobožanščyna a praporu OUN (ten však páchá trestnou činnost v Kyjevě). Neoprávněné zadržování osob je přímým produktem nestability, absence policejních orgánů v Donbasu, všeobecného bezvládní a bezpráví, jaké v zóně ATO panuje. Špatné materiální zabezpečení jednotek, ponechaných při vedení bojů často bez zásobování, zase zvyšuje riziko rabování a krádeží. Prapory bez vlastního zásobování a financování se nepochybně v některých případech uchýlily k zabavení cizího majetku. Tyto případy se však vyskytují sporadicky a na vině je zde spíše vyhrocená situace žádající okamžité

¹⁰⁹ „Ukraine accepts ICC jurisdiction over alleged crimes committed since 20 February 2014“. Viděno 31. ledna 2016. https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Pages/pr1146.aspx.

¹¹⁰ „Ukraine Doesn't Have a Warlord Problem | Foreign Policy“. Viděno 10. prosince 2015. <http://foreignpolicy.com/2015/03/26/ukraine-doesnt-have-a-warlord-problem-russia-donbas/>.

řešení, než kriminální povaha praporu. Blokování humanitární pomoci po zveřejnění zprávy Amnesty International vymizelo. Buď si dobrovolníci uvědomili závažnost těchto činů nebo zapůsobila intervence velení ATO. Ostatní majetková trestná činnost je nepochybně problematická, nepřesahuje však svojí mírou běžné standardy jakékoliv společnosti. Z celkových několika desítek jednotek se na kriminálních aktivitách podílelo osazenstvo přibližně 4 % těchto útvarů a šlo o desítky jednotlivců.¹¹¹ Na základě tohoto faktu tedy nelze dobrovolnické jednotky klasifikovat jako kriminální bandy nebo trestní prapory, jak je mnohdy prezentují proruská média. Vojenské selhání praporu Karpaty je problematické z hlediska demoralizace ostatních jednotek. V situaci, kdy se vzhledem k vysokým ztrátám na životech zvyšovala nelibost veřejnosti, je možná paradoxně lepší, že bojovníci praporu nebyli pobiti a zničení nastupujícími rusko-separatistickými jednotkami. Porážka v kotli u Ilovajsku je totiž na Ukrajině nejčastěji připisována generálnímu štábu a úspěchy ostatních dobrovolnických praporů jako Azov nebo Donbas zcela zakryly toto vojenské selhání dobrovolnického praporu.

Výzkum také neprokázal žádný případ, kdy by se dobrovolnické jednotky podílely na rasově motivovaném útoku nebo pogromu na rusofonním nebo etnicky ruském obyvatelstvu Donbasu. Toto je nutné zdůraznit především s ohledem na silnou ruskou diskreditační kampaň a nařčení z genocidy ruského obyvatelstva ukrajinskými „fašisty, nacisty a banderovci“. Rozsah a důsledky působení krajně pravicových radikálů v dobrovolnickém hnutí byly analyzovány v první kapitole. I přes to, že se malé množství radikálů v jednotkách nachází, za dva roky působení se nacionalisticky motivované útoky nepotvrdily. Zmiňované jednotky jsou naopak etnicky pestré nebo spolupracují s dalšími prapory, kde je teoreticky spolupráce „ideologicky“ nepřipustná.

Podle zpráv Amnesty International je potvrzeno, že na obou stranách konfliktu dochází k podobným zločinům a navíc na separatistickém teritoriu dochází ve zvýšené míře ke zmizení a vraždám zadržovaných osob.¹¹² V takových případech však oběti na rozdíl od ukrajinské strany mají velmi omezené možnosti dovolání spravedlnosti. Podle zprávy OSN nebyly nalezeny žádné důkazy o masových popravách provedených

¹¹¹ „Ukraine Doesn't Have a Warlord Problem | Foreign Policy". Viděno 10. prosince 2015. <http://foreignpolicy.com/2015/03/26/ukraine-doesnt-have-a-warlord-problem-russia-donbas/>.

¹¹² „UKRAINE: BREAKING BODIES: TORTURE AND SUMMARY KILLINGS IN EASTERN UKRAINE", b. r. <https://www.amnesty.org/en/documents/eur50/1683/2015/en/>.

ukrajinskými ozbrojenými složkami.¹¹³ Ukrajinská strana také několik loupeživých jednotek potrestala rozpuštěním, jejich vojáci a velitelé byli zadrženi a je proti nim vedeno trestní řízení. Pomalá legalizace dobrovolnických jednotek a jejich včleňování do regulérních ozbrojených sil je přirozeným důsledkem výskytu problémů s polovojenskými prapory. Do budoucna by taková reforma měla zesílit disciplínu, umožnit vyšší kontrolu nad dobrovolníky a odstranit z jejich mužstva a z vedení kontroverzní figury, které zbytečně poškozují obraz nejen dobrovolnického hnutí, ale i samotné Ukrajiny.

¹¹³ „UN report details dire plight of people in eastern Ukraine amid ongoing rights violations“. Viděno 31. ledna 2016.
<http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15419&LangID=E>.

3. Náboženství a jeho role v dobrovolnickém hnutí

Volání Alláhu Akbar spojené s bojovými akcemi už se dávno nerozléhá pouze v pustinách blízkovýchodních bojišť, ale stále častěji se ozývá i v Donbasu. Stejně tak volání po křížové výpravě do Moskvy není jen knižní fikcí, ale realitou východní Ukrajiny 21. století. Mezi ukrajinskými dobrovolnickými jednotkami se objevil fenomén praporů vybudovaných na náboženském základu – věc poměrně netypická pro moderní evropské armády. S rozšířením sektářských konfliktů na Blízkém východě a dalších částech světa vzrůstají přirozeně obavy z jejich dalšího šíření na území starého kontinentu. V této části práce bude prozkoumána problematika religiózních dobrovolnických praporů a jejich motivace a cíle. Autor se také zaměří na úskalí a kontroverze, které v sobě nese jejich využití a důsledky, které s sebou přináší.

3.1. *Křesťanský prapor*

První z náboženských jednotek je pravoslavný křesťanský prapor Svaté Marie, který vznikl v září 2014 z členů majdanské bojůvky Setnina Ježíše Krista a bojovníků praporů Šachtarsk a Azov. Sto padesát mužů sešikoval líder kontroverzní politické organizace Bratrstvo Dmytro Korčynskij.¹¹⁴ Sám Korčynskij je velmi rozporuplnou osobou. Na počátku devadesátých let se podílel na založení ukrajinské nacionalistické organizace UNA-UNSO a později bojoval na Kavkaze v řadách čečenských oddílů proti ruské armádě.¹¹⁵ Následoval překvapivý obrat, kdy se Korčynskij objevil po boku kremelského ideologa Aleksandra Dugina na propagačních konferencích euroasijského hnutí a angažoval se v ruských mládežnických hnutích. Krátce po ukrajinské oranžové revoluci prohlásil, že „je třeba vyvodit důsledky z ukrajinské zkušenosti a nedopustit něco podobného v Rusku.“¹¹⁶ O pár let později zase stál na Majdanu po boku radikálů, kteří s buldozerem útočili na prezidentský palác. Podle Antona Šechovcova tento útok ukazuje, že Korčynskij je spíše provokatérem, který měl ospravedlnit použití síly z řad

¹¹⁴ „Christian Taliban's' crusade on Ukraine's front lines - Al Jazeera English". Viděno 24. ledna 2016. <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/04/taliban-crusade-ukraine-front-lines-150414125522623.html>.

¹¹⁵ „The Making of a Christian Taliban in Ukraine". Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/03/18/ukraine-part-3/>.

¹¹⁶ Необходимо сделать вывод из Украинского урока и постараться всеми силами не допустить подобного в России. Přeloženo autorem viz. „ЕВРАЗИЯ - информационно-аналитический портал". Viděno 25. ledna 2016. <http://evrazia.org/modules.php?name=News&file=article&sid=2242>.

policejních jednotek Berkut.¹¹⁷ Není jisté, zda je Korčynskij proruským agentem nebo pouhým oportunistou. Tato práce si neklade za cíl rozmotat jeho spleť příběhů a zájmů. Zde zůstává příležitost pro budoucí výzkum, ke Korčynskému je ovšem nutné přistupovat velmi opatrně a nevyklouzat žádné možnosti.

Korčynskij rozhodně chytře zužitkoval své zkušenosti z Čečny a vytvořil unikátní mix politické a náboženské organizace v podobě praporu, který se „nezodpovídá nikomu kromě Boha.“¹¹⁸ Po vzoru džihádistických organizací je v praporu vytvořeno prostředí, kdy pravidelné modlitby a idea mučednictví motivují bojovníky mnohem více, než jakýkoliv jiný politický nebo osobní důvod. Profesor Ivan Kačanovskij varuje, že i když je prapor Svaté Marie malý co do počtu sloužících, jeho silná ideologie a bojechtivost mohou zmařit mírové rozhovory.¹¹⁹ Ostatně znak praporu obsahuje latinskou frázi „In hoc signo vinces“ – „v tomto znamení zvítězí“, což poskytuje zajímavou sondu do ideologie jednotky.¹²⁰ Korčynskij se mnohokrát nechal slyšet, že i v případě příměří se bude jinými způsoby snažit o navrácení okupovaného území a o pomstu Moskvě za její angažmá na Ukrajině.¹²¹ I když osobně jednotce nevelí, jeho vliv na prapor Svaté Marie skrze organizaci Bratstvo a religiózní indoktrinaci je alarmující. Pod záminkou pravoslavné křížové výpravy může úspěšně kazit snahy Kyjeva o klid zbraní a poskytnout záminku Moskvě k další přímé intervenci. Tu může chtít vyprovokovat z vlastní touhy nebo, a to je o to více nebezpečné, kvůli rozkazu shora. Radikální výroky o křížové výpravě do Moskvy a vytvoření „křesťanského Tálíbanu“ totiž silně připomínají onen „buldozer na Majdanu“, který, přestože je na první pohled na straně Ukrajinců, slouží jako provokace jejich protivníkům.

¹¹⁷ „Anton Shekhovtsov’s blog: Ukrainian extra-parliamentary extreme right behind the provocations at the President Administration“. Viděno 25. ledna 2016. <http://anton-shekhovtsov.blogspot.cz/2013/12/ukrainian-extra-parliamentary-extreme.html>.

¹¹⁸ „Christian Taliban’s’ crusade on Ukraine’s front lines - Al Jazeera English“. Viděno 24. ledna 2016. <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/04/taliban-crusade-ukraine-front-lines-150414125522623.html>.

¹¹⁹ „Christian Taliban’s’ crusade on Ukraine’s front lines - Al Jazeera English“. Viděno 24. ledna 2016. <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/04/taliban-crusade-ukraine-front-lines-150414125522623.html>.

¹²⁰ „The Making of a Christian Taliban in Ukraine“. Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/03/18/ukraine-part-3/>.

¹²¹ „Special Report: Ukraine struggles to control maverick battalions | Reuters“. Viděno 10. prosince 2015. <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-battalions-special-rep-idUSKCN0Q30YT20150729#9UfEPUzppXM0zySw.97>.

3.2. Krymskotatarský muslimský prapor

Kromě křesťanského praporu funguje v řadách dobrovolníků ještě několik oddílů, které jsou považovány za muslimské. Dominantně křesťanská Ukrajina má téměř půlmilionovou muslimskou komunitu, která pochopitelně nezůstala stranou dění. Přibližně polovina ukrajinských muslimů patří k etniku krymských Tatarů, další pak zahrnují zástupce bývalých sovětských národů, kteří přesídlili v sovětských dobách do ukrajinských měst. Jedná se především o Ázerbájdžánce, Tatary, Uzbeky, Čečence, Inguše a další.¹²²

Ruská anexe krymského poloostrova s sebou přinesla rozsáhlé perzekuce místních odpůrců, které kromě Ukrajinců tvoří převážně krymští Tataři. Množství krymskotatarských obyvatel poloostrov brzy opustilo a s počátkem války v Donbasu se zapojilo do boje proti ruským a separatistickým jednotkám. V mediálním diskursu se často hovoří o krymskotatarském bojovém útvaru s názvem „Krym“. Ve skutečnosti se v průběhu bojů v Donbasu objevily minimálně tři stejnojmenné jednotky – rota Krym policejního praporu Dnipro-1, samostatný prapor Krym pod vedením Isy Akajeva a jednotka Krym v řadách Dobrovolnického korpusu Pravého sektoru. Krymští Tataři podle všeho působí pouze v prvních dvou jmenovaných jednotkách a jejich počet lze odhadnout na dvě stě až pět set bojovníků. Podle rozhovoru velitele praporu Krym Isy Akajeva nejsou jednotky s krymskými Tatary organizovány krymskotatarským parlamentem (Medžlisem). V rámci legalizace praporu se však Akajev obrátil na krymskotatarské poslance a zástupce Medžlisu Refata Čubarova a Mustafu Džemileva s žádostí o podporu.¹²³

Takto vznikla idea vytvoření „muslimského“ nebo „krymskotatarského“ praporu, sdružujícího všechny krymské Tatary v jedné jednotce, což by značně zjednodušilo zabezpečení specifických potřeb dobrovolníků – muslimů (halal jídlo, „suchý zákon“, přítomnost imáma), které současná ukrajinská armáda není schopná zajistit. Současně existuje předpoklad, že do praporu budou přijímáni i dobrovolníci jiných konfesí a národností na základě jejich přání, víra nebo etnicita by se neměly stát určujícím ukazatelem jednotky.¹²⁴

¹²² „Mapping the Global Muslim Population | Pew Research Center“. Viděno 16. února 2016. <http://www.pewforum.org/2009/10/07/mapping-the-global-muslim-population/>.

¹²³ „Позывной «Исса Акаев»: Сначала надо на востоке разобраться“. Viděno 16. února 2016. <http://ru.krymr.com/content/article/27090279.html>.

¹²⁴ „Чубаров прокомментировал создание ‚крымскотатарского‘ батальона - Чубаров - крымские татары - батальон | РБК Украина“. Viděno 16. února 2016.

Vzhledem k rozšíření radikálního islámu na blízkém východě se samozřejmě objevily domněnky o infiltraci islámských radikálů do řad dobrovolnických krymskotatarských oddílů. Na úvod je nutné říci, že v Sýrii bojuje jednotka složená z krymských Tatarů v řadách organizace Jaish al-Muhajireen wal-Ansar spřízněné s radikální frontou al-Nusra. Počet krymských Tatarů v tomto útvaru je „velmi malý“¹²⁵ a jsou spřízněni spíše s radikály z Čečenska a dalších postsovětských států, než s krymskými Tatary, kteří zůstali na Krymu či na Ukrajině. Na Krymu totiž dlouhodobě působí na Ukrajině legální, v Rusku nyní zakázaná, panislámská organizace Hizb ut-Tahrír. Organizace dlouhodobě sdružuje většinu ortodoxnějších nebo radikálních muslimů, není však podle všeho spřízněna s kavkazskými nebo syrskými fundamentalisty.¹²⁶ Mustafa Džemilev připustil, že do řad dobrovolníků mohlo zamířit i určité množství členů Hizb ut-Tahrír, kteří se však do boje nezapojili z náboženských důvodů, ale v zájmu navrácení Krymu Ukrajině.¹²⁷ Rázně také odmítl být jen teoretické využití navrátilců ze Sýrie pro zvýšení bojových kvalit jednotky. Sám Džemilev a ani další představitelé Medžlisu podle dostupných materiálů nejsou radikálové, jak se je snaží ukázat některá proruská média.¹²⁸ Jejich snahy o vytvoření krymskotatarského praporu jsou postaveny spíše na etnickém základě a pramení z touhy po navrácení starého pořádku na Krymu. Podobně na tom je i valná většina krymských Tatarů bojujících za Ukrajinu, kterou více než radikální islám a džihád zajímá krymská autonomie, slíbená v případě navrácení odtrženého poloostrova.¹²⁹ Teoreticky může být idea dobytí Krymu a jeho vrácení zpět do ukrajinských rukou lákadlem, které některé

<https://www.rbc.ua/rus/news/chubarov-prokommentiroval-sozdanie-krymskotatarskogo-1451141346.html>.

¹²⁵ „More About The Crimean Jamaat & Abdul Karim Krymsky | From Chechnya To Syria". Viděno 17. února 2016. <http://www.chechensinsyria.com/?p=23944>.

¹²⁶ „Will Crimean Tatar Jihadists Join Forces With the Caucasus Emirate? | The Jamestown Foundation". Viděno 17. února 2016. http://www.jamestown.org/programs/nc/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=42409&tx_ttnews%5BbackPid%5D=423&no_cache=1.

¹²⁷ „«Крым „слили“ не в дни оккупации в конце февраля 2014 года, а намного раньше» / Журнал «Вести.Репортер»". Viděno 16. února 2016. <http://reporter.vesti-ukr.com/art/y2015/n7/13353-krym-slili-ne-v-dni-okkupatsii-v-kontse-fevralja-2014-hoda-a-namnoho-ranshe.html>.

¹²⁸ „Зеленый флаг джихада в зоне АТО | ПолитНавигатор". Viděno 16. února 2016. <http://www.politnavigator.net/zelenyj-flag-dzhikhada-v-zone-ato.html>.

¹²⁹ „Mustafa Cemilev Denies Russian Allegations of Crimean Tatars Recruiting Fighters for the Islamic State | The Jamestown Foundation". Viděno 17. února 2016. http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=44543&cHash=a4b2fe3e133fd72ea68d059523dd33a8#.VsR-OfLhCUk.

добровольники до прапора приведе. Тéměř každému však musí б́ыт́ яснэ, же в současnosti a стьеднэдобэ будоуцности се тато мьшленка бл́ижи утопии. Vojenské kapacity Ruskэ federace a jeho oddыly, dislokované na Krymu jsou пр́илиш velkým soustem i pro silнэjší soupeře нэж je Ukrajina. Navrácení Krymu se tak stalo silným politickým heslem, které však тэмěř жадный Ukrajinec nebere vážнэ. V situaci, v jakэ se zemэ nachází, je obtížнэ představit si опэтовнэ пр́ичленэни separatistických oblastí v зонэ АТО, natoж Krym, procházející intenzivní rusifikační kampaní.

Kromэ islamistické karty existují nařčení z tureckэ účasti na formování a vyzbrojování прапора. Ta se objevila v hojném počtu hlavnэ v пр́убэhu rusko-tureckэ krize, zpýsobené ruskou vojenskou intervencí v Sýrii.¹³⁰ Zájem Turecka je logický a pramení z historického exodu krymských Tatarů. Když byl Krym po anexi krymského chanátu v roce 1783 пр́ipojen k carskému Rusku, část krymských Tatarů odešla do osmanskэ říше. I přes absenci přesných čísel se podle рýзных odhadů asi milionová diaspora od 18. století až нэkolikanásobнэ zvětšila.¹³¹ Turecko pravidelnэ hostí krymskotatarské kongresy a помэрнэ активнэ kontakt probíhá i mezi nejvyššími пр́edstaviteli Turecka a krymskotatarského Medžlisu. Předseda Medžlisu Čubarov rozhodнэ odmítl spekulace o vyzbrojování jednotky ze strany jiných států a neexistují дýказы o том, же by podobná spolupráce probэhla.¹³² Ze strany Turecka sice zazнэla nabídka k prodeji zbraní, kterou po schůzi v Turecku tlumočil Mustafa Džemilev, jedná se však o nabídku oficiálních dodávek pro celou ukrajinskou armádu, nikoliv zásobování vybraných oddýlů.¹³³ Na zprávy o dodávkách více нэж stovky bojových kompletů (uniformem) pro nové krymskotatarské прапоры, o nichž informoval organizátor

¹³⁰ „Джемилев рассказал, что Турция снабдит оружием крымско-татарский батальон. Новости Крым. Последние новости в Крыму сегодня, 10 февраля 2016 года. Последние новости Крыма сегодня". Viděno 17. února 2016. <http://svpressa.ru/war21/news/142065/>.

¹³¹ Jankowski, Henryk. „Crimean Tatars and Noghais in Turkey". *Türk Dilleri Arastirmalari* 2000, č. 10 (b.r.): 113–31.

¹³² „Чубаров прокомментировал создание ‚крымскотатарского‘ батальона - Чубаров - крымские татары - батальон | РБК Украина". Viděno 16. února 2016. <https://www.rbc.ua/rus/news/chubarov-prokommentiroval-sozdanie-krymskotatarskogo-1451141346.html>.

¹³³ Zdroj, na který odkazuje ruský server SVPRESSA a kde je celý rozhovor nevytržen z kontextu viz. „деокупация Крыма: Джемилев: Вопросы деокупации Крыма не уделяется достаточно внимания - Мустафа Джемилев - Крым - крымские татары - Крым без света - резолюция по Крыму - деокупация Крыма - возврат Крыма | РБК Украина". Viděno 17. února 2016. <https://www.rbc.ua/rus/interview/dzhemilev-voprosu-deokkupatsii-kryma-udelyaetsya-1455039385.html>.

blokády Krymu Lenur Isljamov¹³⁴, reagovalo s odmítavým stanoviskem turecké ministerstvo zahraničí. Jedná se tak s největší pravděpodobností o propagandistickou akci nebo iniciativu soukromých dárců ze zahraničí, bez vazeb na oficiální turecké orgány.¹³⁵

Pro vytvoření čistě krymskotatarského praporu by byl i ukrajinský analytik Dmytro Tymčuk. Podle jeho slov by vytvoření útvaru na národním principu zajistilo disciplinovanou a efektivní jednotku, co se plnění bojových úkolů týče.¹³⁶

3.3. Čečenci v ukrajinských řadách

Ruská agresivní politika a vojenské výpady proti ukrajinskému státu přilákaly do řad ukrajinských dobrovolníků poměrně vysoký počet osob jiného než ukrajinského původu. Ať už jsou jejich osobní motivy pro zapojení do konfliktu jakékoliv, u jedné skupiny, u Čečenců, je boj proti ruskému neoimperialismu téměř životním posláním. Hrdý kavkazský národ se již přes dvě století s přestávkami více nebo méně úspěšně potýká s ruskými regionálními zájmy. Přestože od počátku posledních válečné kapitoly uplynulo více než dvacet let a situace v čečenské autonomní republice se zdá být klidná víc než kdy dřív, v rozsáhlé čečenské diaspoře stále existují ti, kteří se s ruskou dominancí nehodlají smířit.

„Proč Čečenci bojují za ISIS? ... To není čečenská válka. Tady, na Ukrajině je čečenská válka. Když porazíme Rusy zde, jsme o něco blíž osvobození naší vlasti.“¹³⁷

¹³⁴ „Ислямов: Из Турции пришла волонтерская помощь для крымского батальона / Гордон". Viděno 12. dubna 2016. <http://gordonua.com/news/crimea/islyamov-iz-turcii-prishla-volonterskaya-pomoshch-dlya-krymskogo-batalona-118430.html>.

¹³⁵ „Турецкий МИД опроверг причастность к созданию крымско-татарского батальона | Новости Крыма". Viděno 12. dubna 2016. <http://news.allcrimea.net/news/2015/12/29/turetskii-mid-oproverg-prichastnost-k-sozdaniyu-krymskotatarskogo-batalona-51519/>.

¹³⁶ „Кримськотатарський батальйон: подалі від російського призову - BBC Україна". Viděno 20. února 2016. http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/11/141114_crimea_tatars_army_vc.

¹³⁷ Why are Chechens fighting for Isis? ... That is not a Chechen war. This, here in Ukraine, is a war for Chechens. If we defeat Russia here, we are closer to freeing our homeland. Přeloženo autorem viz. „We like partisan warfare.' Chechens fighting in Ukraine - on both sides | World news | The Guardian". Viděno 25. ledna 2016. <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/24/chechens-fighting-in-ukraine-on-both-sides>.

Tváří v tvář intervenující ruské armádě si pravděpodobně Ukrajinci uvědomili, že jestli existuje někdo, kdo jim může pomoci kontrovat ruské taktice, jsou to právě Čečenci. Základ čečenských oddílů na Ukrajině byl položen pozváním Isy Munajeva, bývalého čečenského důstojníka a veterána rusko-čečenských válek. Munajev žil dlouhodobě v dánském exilu, odkud skrze hnutí Svobodný Kavkaz¹³⁸ organizoval příznivce nezávislého a neruského Kavkazu.¹³⁹ Respektovaného válečníka brzy začali na Ukrajinu následovat další Čečenci, sdílející Munejevovu ideu „dekolonizace Kavkazu“ a splacení dluhu Ukrajincům, bojujícím kdysi za nezávislou Čečenskou republiku Ičkeria.¹⁴⁰ Isa Munajev padl v únoru 2015 v bojích u města Debalceve.

Munajev vyjednal s Ukrajinci povolení vytvořit dva dobrovolnické prapory – mezinárodní mírový prapor Džochara Dudajeva a mezinárodní mírový prapor Šajcha Mansúra. Oba prapory nejsou čistě čečenské, jsou tu i Ukrajinci, Tataři, Azerové, Gruzínci a další. Čečenci v nich nicméně mají většinu i hlavní slovo, a proto budou jako čečenské dále nazývány. Jejich počet v řadách obou útvarů se odhaduje na sto až pět set bojovníků. Obě dvě jednotky nejsou integrovány do řad ukrajinské armády, ministerstev ani národní gardy a zůstávají částečně autonomní, což často vzbuzuje otázky o jejich kontrole a podřízenosti.¹⁴¹

Jaké jsou důvody toho, že příslušník nábožensky, kulturně a geograficky značně vzdáleného národa/státu nasadí dobrovolně svůj život ve prospěch druhého? Univerzálním jmenovatelem je samozřejmě společný nepřítel – Rusko – a jeho staletá dominance a znovuzrozené imperiální ambice. Čečenci s Ukrajinci také sdílí touhu po

¹³⁸ Свободный Кавказ. Přeloženo autorem.

¹³⁹ viz. „freecaucasus.eu“. Viděno 1. března 2016. <http://freecaucasus.eu/>.

¹⁴⁰ Vatchagaev, Mairbek. „Two Battalions of Chechens Now Fighting the Russians in Ukraine“. Eurasia Daily Monitor 2014, č. 11. Viděno 20. února 2016. http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=43062&cHash=cb79e3c863865050c57d328bb453ef8e#.Vsh-QpzhCUl.

¹⁴¹ „Why Eastern Ukraine Matters to Ramzan Kadyrov“. Viděno 25. ledna 2016. <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/why-eastern-ukraine-matters-to-ramzan-kadyrov>.

a „The Final Days of a Chechen Commander Fighting in Ukraine“. Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/02/27/isa-munayevs-war/>.

vlastním, na Rusku nezávislém státě.¹⁴² Mnozí další mají důvod prostý, kterým je pomsta. Obrovské lidské ztráty a utrpení poznamenaly snad každého Čečence a mnoho z nich nyní našlo možnost, jak se znovu postavit nenáviděnému soupeři v rovnocenných podmínkách.¹⁴³ Ty, kteří dodnes nevzdali ideu nezávislého čečenského státu, láká podle Mamona na Ukrajinu hlavně možnost připravit se a vyzbrojit před další bitvou. V turbulentním prostředí postmajdanovské válečné Ukrajiny není problém vyříditi si za obnos kolem patnácti tisíc dolarů novou identitu. Lze také sehnat zbraně a poslat je přes Černé moře na Kavkaz.¹⁴⁴ Netradiční zajímavostí je také snaha splatit dluh Ukrajincům z jednotky „Viking“, kteří přišli bojovat do Čečny na konci 90. let. Čest je v čečenské kultuře velmi důležitým elementem a splacení dávného dluhu je, jak přiznal Munajev, jedním z důvodů, proč jednotku vytvořil.¹⁴⁵

Mezinárodní mírový prapor Džochara Dudajeva byl prvním z čečenských praporů a Isa Munajev byl jeho velitelem až do své smrti. V době jeho velení se médií intenzivně začaly šířit zvěsti o napojení praporu na organizaci Islámský stát. Z Čečenska, s největší pravděpodobností na přímý rozkaz Ramzana Kadyrova, do Donbasu přišla jednotka příslušníků čečenských silových složek. Jedním z jejich úkolů bylo vyhledat a zlikvidovat co nejvíce opozičních Čečenců a Munajev byl cílem číslo jedna. Podle něj se ruské vedení snažilo vyvolat zdání vnitročečenského konfliktu a tím legitimizovat ruské počínání v kavkazské republice. Diskreditační kampaň se Munajevovi podařilo poměrně dobře zvládnout a nejenže nezabředl do vzájemného vyhrožování, ale oba čečenské prapory na sebe vůbec nenarazily a nevznikla tak žádná záminka k obvinění z vyřizování účtů.¹⁴⁶

Se vzrůstajícím počtem zahraničních bojovníků v Sýrii, jejichž důležitou část tvoří Čečenci, nabývají obvinění z propojení opozičních Čečenců s organizací IS na

¹⁴² Waller, Nicholas. „A Chechen War by Proxy“. Foreign Affairs. Viděno 25. února 2016. <https://www.foreignaffairs.com/articles/eastern-europe-caucasus/2015-04-01/chechen-war-proxy>.

¹⁴³ „The Final Days of a Chechen Commander Fighting in Ukraine“. Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/02/27/isa-munayevs-war/>.

¹⁴⁴ „In Midst of War, Ukraine Becomes Gateway for Jihad“. Viděno 25. února 2016. <https://theintercept.com/2015/02/26/midst-war-ukraine-becomes-gateway-europe-jihad/>.

¹⁴⁵ „The Final Days of a Chechen Commander Fighting in Ukraine“. Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/02/27/isa-munayevs-war/>.

¹⁴⁶ Vatchagaev, Mairbek. „Two Battalions of Chechens Now Fighting the Russians in Ukraine“. Eurasia Daily Monitor 2014, č. 11. Viděno 20. února 2016. http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=43062&cHash=cb79e3c863865050c57d328bb453ef8e#.Vsh-QpzhCUI.

vážnosti. Polský novinář Marcin Mamon ve své rozsáhlé reportáži zdokumentoval spojení mezi vysokým činitelem organizace IS, známým pouze pod pseudonymem „Chálid“, a vedením čečenských praporů.¹⁴⁷

Je nutné si uvědomit, že Isa Munajev bojoval v Čečensku až do roku 2005, kdy utrpěl vážná zranění, ale především se názorově rozešel se stále radikálnější vedením pozdějšího lídra Doku Umarova.¹⁴⁸ Během desetiletí válečných útrap nepochybně získal řadu přátel ve zbrani, kteří se však na cestě za samostatností Čečenska vydali jinou cestou. Ačkoliv je tedy spojení alarmující, Mamon neuvádí žádné bližší informace o spolupráci mezi oběma čečenskými buňkami a píše pouze o zprostředkování kontaktu.

Jedním z velkých problémů, se kterým se musí Čečenci na Ukrajině potýkat, je financování. Ostatní dobrovolnické jednotky mají za zády buď vlastní střediska (jako např. prapor Azov), která se starají o zásobování, výzbroj a výstroj, případně se spoléhají na aktivisty z hnutí AutoMajdan nebo sponzory z řad politických hnutí. Čečenské jednotky se kvůli své nezávislosti dostávají k této pomoci jen výjimečně, jsou tak často odkázané na vlastní financování a nepobírají za svou službu žádný žold.¹⁴⁹ Čečence určitou dobu podporoval oligarcha Ihor Kolomojský. Ve chvíli, kdy ukrajinské jednotky stabilizovaly situaci v zóně ATO, tok peněz ustal.¹⁵⁰

Marcin Mamon zveřejnil rozhovor s Čečencem „Ruslanem“, který vysvětluje alternativní plán, jak lze v nouzi získat potřebné finance. Zatímco se některé prapory podílely na krádežích majetku a peněz běžných občanů nebo podnikatelů, podle Ruslana je tento postup pro Čečence nemožný – brzy by byli prohlášeni za gang a rozpuštěni nebo zatčeni. Ruslan místo toho uvádí, že je možné získat peníze v ilegálních kasinech v Kyjevě, neoficiálních jantarových dolech v okolí města Rivne nebo v dalších oblastech šedé ekonomiky.¹⁵¹

¹⁴⁷ „The Final Days of a Chechen Commander Fighting in Ukraine“. Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/02/27/isa-munayevs-war/>.

¹⁴⁸ „Chechens Now Fighting On Both Sides In Ukraine“. Viděno 22. února 2016. <http://www.rferl.org/content/caucasus-report-chechens-fighting-for-ukraine/26558104.html>.

¹⁴⁹ „„We like partisan warfare.’ Chechens fighting in Ukraine - on both sides | World news | The Guardian“. Viděno 25. ledna 2016. <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/24/chechens-fighting-in-ukraine-on-both-sides>.

¹⁵⁰ „The Final Days of a Chechen Commander Fighting in Ukraine“. Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/02/27/isa-munayevs-war/>.

¹⁵¹ „In Midst of War, Ukraine Becomes Gateway for Jihad“. Viděno 25. února 2016. <https://theintercept.com/2015/02/26/midst-war-ukraine-becomes-gateway-europe-jihad/>.

Většina výše zmíněných kontroverzních problémů pochází podle Mamona z doby, kdy praporu velel Isa Munajev. Po jeho smrti ho nahradil Adam Osmajev, jehož vzestup naznačuje možné změny v praporu. Osmajev na rozdíl od Munajeva nezažil nic z krutostí první čečenské války, kterou strávil studiem ve Velké Británii. Později se do Čečenska vrátil kvůli rodinnému petrochemickému podniku. Až do nástupu Ramzana Kadyrova k moci nebyl oponentem prokremelského uspořádání. Utužování zkorumpovaného režimu ho však přivedlo k opozici vůči Kadyrovovi a Osmajev byl obviněn nejdříve z plánování atentátu na Kadyrova. Pro nedostatek důkazů byl propuštěn, v roce 2012 byl však znovu zatčen, tentokrát na Ukrajině, a obviněn z plánování atentátu na Vladimira Putina. Ať už byla obvinění vykonstruovaná nebo nikoliv, Osmajev si odseděl několik měsíců a po změně režimu byl za pomoci dalších Čečenců propuštěn a připojil se k praporu Džochara Dudajeva. Osmajev podle svědectví z Británie nikdy nebyl náboženským ani politickým radikálem a je velmi vzdělaným a pragmatickým čečenským aktivistou, ke kterému radikální islamismus nebo vydírání příliš neseďí.¹⁵² Především kvůli propagační činnosti jeho a jeho ženy – aktivistky Aminy Okujevy – se veřejnost o praporu Džochara Dudajeva a čečenské stopě na Ukrajině dozvěděla víc a částečně se zbavila obvinění ze spojení s organizací IS.

Druhou čečenskou jednotkou je prapor Šajcha Mansúra, pojmenovaný po legendárním čečenském bojovníkovi za nezávislost z konce 18. století. Praporu velí veterán čečenských válek a přítel Isy Munajeva Muslim Čeberlojevskij. Nejpřesnější počet sloužících v této jednotce, dvě stě, pochází z portálu spřízněného s praporem Azov.¹⁵³ V praporu Šajcha Mansúra prokazatelně bojuje několik navrátilců ze Sýrie, z nichž minimálně jeden využíval výcvikový tábor organizace IS.¹⁵⁴ Jiní přiznávají účast v konfliktu, bez dalších detailů však tvrdí, že důvodem návratu je přílišná krutost bojovníků na syrském válčišti, případně přílišné zkomplikování a nemožnost rozeznat

¹⁵² „Adam Osmayev: Cotswolds public schoolboy turned Ukraine militia commander - Telegraph". Viděno 20. února 2016.

<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/ukraine/11397879/Adam-Osmayev-Cotswolds-public-schoolboy-turned-Ukraine-rebel-commander.html>.

¹⁵³ „Reply to the question «How many Muslims fight for Ukraine»". Viděno 1. března 2016. <http://en.whitereconquista.com/reply-to-the-question-how-many-muslims-fight-for-ukraine>.

¹⁵⁴ „Chechen Jihadis Leave Syria, Join the Fight in Ukraine - The Daily Beast". Viděno 25. února 2016. <http://www.thedailybeast.com/articles/2015/09/04/chechen-jihadists-leave-syria-join-the-fight-in-urkaine.html>.

„správnou“ stranu konfliktu.¹⁵⁵ Dva členové jednotky byli zadrženi ve Francii z podezření z napojení na organizaci IS, což však velitel praporu odmítá.¹⁵⁶ Sám Čeberlojevskij je nesmiřitelným nepřítelem Ruska a přestože jeho názory jsou radikálnější, promítá se do nich spíš čečenský nacionalismus než islamismus.¹⁵⁷ Veterán čečenských válek v rozhovoru přiznává, že teroristické útoky spáchané Čečenci v Rusku byly „pochopitelné“ pro to, aby se upozornilo na genocidu Čečenců, byl však proti postihování civilistů a na podobných aktivitách se nepodílel.¹⁵⁸

Tento prapor se zdá být ještě o něco uzavřenějším tělesem, než prapor Džochara Dudajeva. Je to samostatný organismus, který funguje velmi dobře, ale nezávisle. Je obtížné ho kontrolovat, nemožné ovládnout, ale s patřičnou dávkou obezřetnosti je jistě výhodné využívat jeho kvalitní služby a nenávidět k ruskému nepříteli. Jak varuje expertka International Crisis Group (ICG) Varvara Parchomenko, Ukrajinci musí být obezřetní a vzít na vědomí, že islámští radikálové bojují proti demokracii, a i když dnes bojují s nacionalisty proti Rusku, zítra mohou bojovat proti liberálům a je krajně nevhodné je využívat pro obranu demokracie.¹⁵⁹ Na druhou stranu musíme vzít v potaz faktor čečenské etnicity a jejich touhu po nezávislém státě, která u mnohých převyšuje volání džihádu. Otázkou také je, kolik opravdových náboženských radikálů v čečenských řadách působí, když se zatím žádný otevřeně neprojevil. Čečenský nacionalismu by rád využil Adam Osmajev a přilákal potenciální rekruty, kteří by místo

¹⁵⁵ „Meet ‚Muslim‘: The Chechen Commander Battling Russia With Some Unlikely Allies | VICE News“. Viděno 25. ledna 2016. <https://news.vice.com/article/meet-muslim-the-chechen-commander-battling-russia-with-some-unlikely-allies>.

¹⁵⁶ „Islamic Battalions, Stocked With Chechens, Aid Ukraine in War With Rebels - The New York Times“. Viděno 25. ledna 2016. http://www.nytimes.com/2015/07/08/world/europe/islamic-battalions-stocked-with-chechens-aid-ukraine-in-war-with-rebels.html?_r=0.

¹⁵⁷ „Meet ‚Muslim‘: The Chechen Commander Battling Russia With Some Unlikely Allies | VICE News“. Viděno 25. ledna 2016. <https://news.vice.com/article/meet-muslim-the-chechen-commander-battling-russia-with-some-unlikely-allies>.

¹⁵⁸ „Islamic Battalions, Stocked With Chechens, Aid Ukraine in War With Rebels - The New York Times“. Viděno 25. ledna 2016. http://www.nytimes.com/2015/07/08/world/europe/islamic-battalions-stocked-with-chechens-aid-ukraine-in-war-with-rebels.html?_r=0.

¹⁵⁹ „Chechen Jihadis Leave Syria, Join the Fight in Ukraine - The Daily Beast“. Viděno 25. února 2016. <http://www.thedailybeast.com/articles/2015/09/04/chechen-jihadists-leave-syria-join-the-fight-in-urkaine.html>.

do Sýrie zamířili na Ukrajinu.¹⁶⁰ Podle Jekatěřiny Sokirjanské z ICC je právě toto případ Čečenců na Ukrajině, kteří si i přes svou vysokou úroveň religiozity uchovávají silné národní cítění.¹⁶¹

Obě dvě čečenské jednotky však bezesporu patří k tomu nejlepšímu, co může ukrajinská strana nasadit. Odvážní a bojem zocelení Čečenci si díky svému heroismu vysloužili na Ukrajině téměř mytickou pověst.¹⁶² Náboženství jim zde pomáhá zvládat bojový stres a přestože kvůli němu například nenosí neprůstřelné vesty (věří, že osud každého muže je již napsán) podávají excelentní bojové výkony s minimálními ztrátami. Fakt, že se nikdy nevzdávají a psychologický faktor jejich volání Alláhu Akbar působí i na dobře trénované ruské vojáky, natož „amatérské“ separatisty.¹⁶³

Čečenské prapory a jejich personál jsou také specialisty na diverzní operace v nepřátelském týlu, taktiku městského boje v malých skupinách¹⁶⁴, partyzánský boj bez použití vojenské techniky a další guerillové taktiky, které prokázaly svou účinnost proti ruské armádě.¹⁶⁵ V případě, že by došlo k ukrajinskému útoku na bašty separatistů – Doneck a Luhansk, byly by zkušenosti s městským bojem, které Čečenci získali při bojích v Grozném, neocenitelné.

Pro Rusko je důsledek jednoznačný. Bojem za Ukrajinu se tvoří další ruskému státu nebezpečná skupina, která je organizovaná, vybavená a nebezpečnější než ojedinelí navrátilci ze Sýrie. Tato očividná hrozba se navíc nachází přímo na ruské

¹⁶⁰ Waller, Nicholas. „A Chechen War by Proxy“. Foreign Affairs. Viděno 25. února 2016. <https://www.foreignaffairs.com/articles/eastern-europe-caucasus/2015-04-01/chechen-war-proxy>.

¹⁶¹ „Islamic Battalions, Stocked With Chechens, Aid Ukraine in War With Rebels - The New York Times“. Viděno 25. ledna 2016. http://www.nytimes.com/2015/07/08/world/europe/islamic-battalions-stocked-with-chechens-aid-ukraine-in-war-with-rebels.html?_r=0.

¹⁶² „Why Eastern Ukraine Matters to Ramzan Kadyrov“. Viděno 25. ledna 2016. <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/why-eastern-ukraine-matters-to-ramzan-kadyrov>.

¹⁶³ „Islamic Battalions, Stocked With Chechens, Aid Ukraine in War With Rebels - The New York Times“. Viděno 25. ledna 2016. http://www.nytimes.com/2015/07/08/world/europe/islamic-battalions-stocked-with-chechens-aid-ukraine-in-war-with-rebels.html?_r=0.

¹⁶⁴ Waller, Nicholas. „A Chechen War by Proxy“. Foreign Affairs. Viděno 25. února 2016. <https://www.foreignaffairs.com/articles/eastern-europe-caucasus/2015-04-01/chechen-war-proxy>.

¹⁶⁵ „„We like partisan warfare.’ Chechens fighting in Ukraine - on both sides | World news | The Guardian“. Viděno 25. ledna 2016. <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/24/chechens-fighting-in-ukraine-on-both-sides>.

hranici, blíže Kavkazu než kdy dřív a láká ty, pro které bezvýznamná „mučednická“ smrt v syrské poušti není alternativou. Podle analýzy čečenského analytika Mairbeka Vatchagajeva má toto hnutí mnohem větší potenciál a význam než džihádistický odboj na Kavkaze už proto, že existuje rezervoár sto dvaceti tisíc Čečenců v emigraci, pro které může být lákadlem. I když se může zdát absurdní myšlenka inkorporovat Čečence do ukrajinské armády, nevyužití alespoň části jejich obrovského vojenského potenciálu a zkušeností by bylo velkou chybou.¹⁶⁶

Zajímavé je spojení mezi jinak nepříliš pravděpodobnými skupinami. Muslimští Čečenci bok po boku bojují se složkami konzervativního Pravého sektoru, pravicovými i levicovými dobrovolníky, křesťany i ateisty. Společný nepřítel v tomto případě znamená více než vzájemné spory. Dokud toto pouto bude existovat, mohou se Ukrajinci cítit o něco bezpečněji.

Čtenář mohl mít při čtení této kapitoly často pocit, že spíše než náboženské prapory by se měla jmenovat prapory etnické, kam by většinu z výše zmíněných jednotek bylo možno zařadit. Autor se pro použitou klasifikaci rozhodl z toho důvodu, že případný náboženský fundamentalismus je mnohem častějším tématem než etnické složení, které u dobrovolnických praporů prakticky nikdo neřeší. To se týká i čečenských praporů, které jsou kritizovány většinou jen kvůli své náboženské příslušnosti a navíc v nich slouží i velký počet bojovníků jiného etnika. Tato společná doména proto pomáhá zařadit všechny prapory s náboženským základem a přehledně se jejich religiozitě věnovat a časté téma zpracovat.

Prapory, které jsou postaveny na náboženském základě, také sdílí několik společných vlastností. Všechny prapory jsou vysoce motivované a jejich nebojácnost a bojechtivost je velkou přidanou hodnotou. Současně zahrnutí praporů s různou dominantní konfesí a jejich dobré vztahy s „nacionalistickými“ (ať už domněle nebo skutečně, případ spolupráce Ukrajinského dobrovolnického korpusu a praporu Šajcha Mansúra) prapory pomáhá vytvořit obraz nábožensky tolerantní a multietnického hnutí. Toto vysílá dobré signály ukrajinské společnosti i na západ a bojuje také s ruskou diskreditační propagační kampaní založenou na rasové nesnášenlivosti.

¹⁶⁶ Vatchagaev, Mairbek. „Two Battalions of Chechens Now Fighting the Russians in Ukraine“. Eurasia Daily Monitor 2014, č. 11. Viděno 20. února 2016.
http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=43062&cHash=cb79e3c863865050c57d328bb453ef8e#.Vsh-QpzhCUI.

Nevýhodou zahrnutí těchto oddílů do operace v zóně ATO je především jejich velká autonomnost a možné vedlejší úmysly, které mohou vyplout na povrch v nevhodný moment, což se však doposud nepotvrdilo. Vzhledem k počtu dobrovolníků ve všech jednotkách, který nepřesahuje jeden tisíc osob (a většina se navíc nachází v praporu Džochara Dudajeva), se však jedná o poměrně marginální část ukrajinských ozbrojených sil. Ukrajinské vedení by se přesto mělo postarat o důslednější kontrolu uvedených jednotek a prověřit především osoby, které jsou byt' jen podezřelé ze zapojení v syrském konfliktu.

4. Politické vazby a oligarchové: Financování a politizace dobrovolnických praporů

Financování dobrovolnických jednotek vzbuzuje dlouhodobě otázky ve formě kdo, jak a proč platí tyto oddíly. Podle údajů z roku 2013 bylo na materiální a platové zajištění příslušníka policejních oddílů Berkut třeba vyčlenit 98 tisíc hřiven ročně (tehdy asi čtvrt milionu korun¹⁶⁷). Kvůli dlouhotrvajícím válečným akcím v zóně ATO je nutné, aby zde sloužící byli vystrojeni minimálně podobně jako příslušníci již zrušeného Berkutu. Navíc je nutné připočítat náklady na vybavení, munici a další náklady na vedení bojových operací a celková částka, nutná pro zabezpečení těchto složek, může vystoupat podle odhadů až na jednu miliardu hřiven ročně (téměř miliarda korun). Vzhledem k nepříliš dobré ekonomické situaci v zemi bylo brzy jasné, že zajistit finance na vyzbrojení a zaplacení dostatečného množství bojovníků (ať už vojáků nebo dobrovolníků) nebude v ukrajinských silách. Kromě státního rozpočtu se tak na financování války v Donbasu musely zapojit další subjekty, hlavně podnikatelé, ale i obyčejní lidé. Úroveň privátního financování regulérních ozbrojených složek lze ilustrovat na akci „Podpoř ukrajinskou armádu“¹⁶⁸, ve které se za první měsíc podařilo vybrat přes sto milionů hřiven.¹⁶⁹ U dobrovolnických jednotek, které často vznikaly ze soukromé iniciativy a u kterých dodnes probíhá legalizace jejich právního statutu, se přirozeně objevily pochybnosti o loajalitě. V podmínkách částečně zamrzlého konfliktu a nedokonalého právního prostředí teoreticky existuje možnost, že se jednotlivé prapory přemění v soukromé armády bohatých donorů.

Tyto obavy příliš nerozptýlil ani fakt, že velká část jednotek byla legalizována a podřízena ministerstvům obrany a vnitra. Peníze, které poháněly prapory, byly ve většině případů klíčové pro udržování kvalitní a motivované bojové jednotky. Z dostupných údajů si můžeme udělat obrázek o tom, jak se stát podílí na zaplacení těch, kteří nasazují dobrovolně svoje životy na frontě. Jednotky teritoriální obrany, které spadají pod ministerstvo obrany, mohou po svém zařazení do armádních struktur počítat se stejným platem, jako mají jiné armádní jednotky. Základní měsíční plat vojáků podle

¹⁶⁷ Kruží hřivny prošel v posledních letech prudkým pádem a je třeba to zohlednit při přepočtu do a ze zahraničních měn viz. „Graf UAH / Kč od 1.4.2011 do 1.4.2016, exotické měny, grafy kurzů měn“. Viděno 1. dubna 2016. <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/grafy/nr/CZK-UAH/od-1.4.2011/>.

¹⁶⁸ Підтримай українську армію. Přeloženo autorem.

hodností se pohybuje od 2,3 do 5,6 tisíc hřiven (asi 2 až 5 tisíc korun).¹⁷⁰ Po navýšení o příplatky za bojovou službu může plat narůst až na 8,4 až 11,2 tisíce hřiven (asi 7,5 až 10 tisíc korun), toto zvýšení je však až novinkou roku 2016 a po dobu trvání intenzivního konfliktu nebylo na pořadu dne.¹⁷¹ Speciální policejní oddíly, vložené do struktury ministerstva vnitra, a prapory v řadách Národní gardy mají platy podobné jako příslušníci policie. Měsíčně se jedná o částku kolem 1 až 4,5 tisíce¹⁷² hřiven (devět set až 4 tisíce korun), sami dobrovolníci však potvrzují odměny spíše u spodní hranice této sumy.¹⁷³

Prapory byly po svém sešikování a základním výcviku vybaveny lehkými zbraněmi z armádních skladů, naprostá většina jejich výstroje však byla zastaralá. Dobrovolníci byli mnohdy vybaveni ještě starými sovětskými helmami, chyběly neprůstělné vesty, uniformy, ale i základní potřeby pro život na bojišti, jako spací pytle, přikrývky, oblečení a zásoby. To vše museli dlouhodobě zajišťovat soukromí dárci. Materiální zabezpečení se sice s postupem času zlepšuje, stále však chybí dostatek moderních komunikačních prostředků, přístrojů pro noční vidění, zdravotnického materiálu, protitankových zbraní apod.¹⁷⁴

4.1. Oligarchizace praporů?

Privátní donory lze rozdělit do několika skupin podle důležitosti a množství peněz, které jsou ochotni dobrovolnickým praporům darovat. Nejdůležitější skupinou je elitní vrstva bohatých ukrajinských oligarchů, kteří bývají nejčastěji označováni za

¹⁶⁹ „Откуда деньги на „добровольческие батальоны“ Авакова | INSIDER". Viděno 1. dubna 2016. <http://www.theinsider.ua/rus/business/534d55ef2c704/>.

¹⁷⁰ „Как изменились зарплаты украинских военных за полтора года войны". Viděno 1. dubna 2016. http://news.liga.net/articles/politics/7705102-kak_izmenilis_zarplaty_ukrainskikh_voennykh_za_poltora_goda_voyny_.htm.

¹⁷¹ „Зарплата полицейских. Бойцам добробатов увеличили довольствие / Гордон". Viděno 31. března 2016. <http://gordonua.com/news/war/avakov-zarplatu-boycam-dobrobatov-v-zone-ato-povysili-120364.html>.

¹⁷² „Народная армия. Все о добровольческих батальонах, воюющих на Донбассе (ФОТО) — InfoResist". Viděno 1. dubna 2016. <https://inforesist.org/narodnaya-armiya-vse-o-dobrovolcheskix-batalonax-voyuushhix-na-donbasse-foto/>.

¹⁷³ „Народная армия. Все о добровольческих батальонах, воюющих на Донбассе (ФОТО) — InfoResist". Viděno 1. dubna 2016. <https://inforesist.org/narodnaya-armiya-vse-o-dobrovolcheskix-batalonax-voyuushhix-na-donbasse-foto/>.

¹⁷⁴ Rosaria Puglisi. „Heroes or Villains? Volunteer Battalions in Post-Maidan Ukraine". Istituto Affari Internazionali, březen 2015. <http://www.iai.it/sites/default/files/iaiw1508.pdf>, 6.

pravidelné dárce.¹⁷⁵ Právě u této skupiny existují nejčastěji obavy z vytváření privátních armád, které by mohly být použity k nezákonnému boji o moc, peníze nebo majetek. Paradoxní je, že většina oligarchů prapory nesponzoruje, s výjimkou bývalého guvernéra Dněpropetrovské oblasti Ihora Kolomojského a jeho tehdejšího zástupce a šéfa politické strany UKROP Hennadije Korbana, kteří při tom úzce spolupracovali. Ostatní oligarchové, včetně nejbohatšího Ukrajince Rinata Achmetova, nejsou spojování s žádným z dobrovolnických praporů a podle všeho jsou spíše proti udržování podobných útvarů. Důvodem pro tento postup nemusí být ani tak čisté úmysly, jako spíš jejich vazby na bývalého prezidenta Janukovyče a na Rusko.¹⁷⁶

Na jaře 2014 rozpoznal Kolomojskyj hrozbu agrese ruských a separatistických sil pro svůj byznys, dislokovaný hlavně v třetím největším ukrajinském městě Dněpropetrovsku. Oligarcha se rozhodl podpořit žalostně slabou ukrajinskou armádu a pomohl vytvořit, vystrojit a financovat několik dobrovolnických praporů z vlastních prostředků.

Financování probíhá dlouhodobě přes Fond pro obranu země¹⁷⁷, kam podle slov Korbana vložil Kolomojskyj sumu okolo jedné miliardy hřiven a sám Korban přidal na dvě stě milionů (asi 900 a 180 milionů korun).¹⁷⁸ Do fondu samozřejmě přispívala i řada dalších menších podnikatelů, nicméně Kolomojského příspěvek dosahoval minimálně 70 % všech prostředků fondu.¹⁷⁹ Pozdější zatčení a vyšetřování Hennadije Korbana se paradoxně točí i kolem vyvedení finančních prostředků z fondu, jehož hlavním přispěvatelem byl.¹⁸⁰

¹⁷⁵ „Ukraine: Volunteer battalions are a short term solution - Al Jazeera English". Viděno 31. března 2016. <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2015/04/ukraine-volunteer-battalions-maidan-150429115931151.html>.

¹⁷⁶ „У Ахметова объяснили отказ финансировать добровольческие батальоны - . Пресса Украины - новости, свежие новости, последние новости. uapress.info". Viděno 1. dubna 2016. <http://uapress.info/ru/news/show/35082>.

¹⁷⁷ Фонд оборони країни. Volně přeloženo autorem.

¹⁷⁸ „Геннадій Корбан про історію створення «Фонду оборони країни» - YouTube". Viděno 2. dubna 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=Y2a3Kh6P0bQ>.

¹⁷⁹ „Геннадий Корбан: У российских компаний мы должны отнять все | Обозреватель". Viděno 1. dubna 2016. <http://obozrevatel.com/interview/81096-gennadij-korban-u-rossijskih-kompanij-myi-dolznyi-otnyat-vse.htm>.

¹⁸⁰ „Геннадий Корбан рассказал о подробностях своего задержания | Новости из Германии об Украине | DW.COM | 01.11.2015". Viděno 2. dubna 2016. <http://www.dw.com/ru/%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD-%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D0%BB-%D0%BE->

Z peněz oligarchy byl vybudován a vybaven především elitní policejní prapor Dnipro-1. Už v průběhu šikování prvních dobrovolnických praporů a diskusí o výši jejich odměn se objevily zprávy o tom, že bojovníci Dnipro-1 budou dostávat díky štědrosti privátních sponzorů minimálně 15 až 50 tisíc hřiven (asi 13,5 až 45 tisíc korun) měsíčně.¹⁸¹ Podle Korbana se platy nakonec vyšplhaly až na velmi solidních 1 až 5 tisíc dolarů měsíčně (asi 24 až 120 tisíc korun).¹⁸² Kromě finančních prostředků zajišťuje Kolomojskyj i další nezbytnou výzbroj (lehké, poloautomatické zbraně), materiální výstroj a vozový park.¹⁸³

Kromě Dnipro-1 financoval nebo financuje Kolomojskyj ještě řadu dalších praporů mezi které patří Donbas, Azov, Ajdar, Šachtarsk, Ukrajinský dobrovolnický sbor Pravého sektoru, čečenský prapor Džochara Dudajeva¹⁸⁴ a 20., 39., 40. (Kryvbas) a 43. prapor teritoriální obrany, které byly zformovány v Dněpropetrovské oblasti. S počtem čtyř praporů se Dněpropetrovská oblast stala oblastí s největším počtem vytvořených jednotek teritoriální obrany vůbec.¹⁸⁵ Celkem se oligarcha podílel na výplatách až pro 3 tisíce dobrovolníků, na což měsíčně vydělil prostředky ve výši deseti milionů dolarů (asi 24 milionů korun).¹⁸⁶ Zásobování jediného praporu pak začíná na částce 10 milionů hřiven (asi 9 milionů korun). Kromě dobrovolnických praporů byly

%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8F%D1%85-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B5%D0%B3%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F/a-18819560.

¹⁸¹ „Откуда деньги на „добровольческие батальоны“ Авакова | INSIDER". Viděno 1. dubna 2016. <http://www.theinsider.ua/rus/business/534d55ef2c704/>.

¹⁸² „Станут ли добровольческие батальоны ядром новой армии - BBC Україна".

Viděno 1. dubna 2016.

http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2014/08/140806_ru_s_volunteer_bat_allions.

¹⁸³ „The Town Determined to Stop Putin - The Daily Beast". Viděno 18. března 2016. <http://www.thedailybeast.com/articles/2014/06/12/dnipropetrovsk-the-ukrainian-town-determined-to-stop-putin.html>.

¹⁸⁴ „The Final Days of a Chechen Commander Fighting in Ukraine". Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/02/27/isa-munayevs-war/>.

¹⁸⁵ „Геннадий Корбан: У российских компаний мы должны отнять все | Обозреватель". Viděno 1. dubna 2016. <http://obozrevatel.com/interview/81096-gennadij-korban-u-rossijskih-kompanij-myi-dolznyi-otnyat-vse.htm>.

¹⁸⁶ „Народная армия. Все о добровольческих батальонах, воюющих на Донбассе (ФОТО) — InfoResist". Viděno 1. dubna 2016. <https://inforesist.org/narodnaya-armiya-vse-o-dobrovolcheskix-batalonax-voyuushix-na-donbasse-foto/>.

z Fondu pro obranu země financovány i řadové jednotky ukrajinské armády, dislokované v Dněpropetrovské oblasti.¹⁸⁷

Částečné uklidnění situace v zóně ATO, které nastalo po podepsání první minské mírové dohody, se podepsalo i na toku finančních prostředků dobrovolníkům. Přestože příměří bylo nakonec neúspěšné, rozsah bojů se na dostatečně dlouhou dobu uklidnil na tolik, že bylo zřejmé, že do Dněpropetrovské oblasti válka nedosáhne.¹⁸⁸ Financování bylo podle různých zdrojů částečně omezeno nebo úplně zastaveno čečenskému praporu Džochara Dudajeva, Ukrajinskému dobrovolnickému sboru Pravého sektoru¹⁸⁹ a praporu Donbas¹⁹⁰.

Jak uvedl Kolomojského zástupce Borys Filatov, finanční pomoc byla na několik týdnů koncem roku 2014 zastavena také praporům Azov a Šachtarsk. Příčinou byly osoby Ihora Mosijčuka, bývalého zástupce velitele v praporu Azov, a Oleha Ljaška, lídra Radikální strany. Podle Filatova byly příčinou především Mosijčukovy nevybíravé, fašizující a rasistické mediální výroky a snaha Ljaška o vlastní zviditelnění na úkor činnosti praporů Azov a Šachtarsk.¹⁹¹ Odchod Mosijčuka podle všeho formálně umožnil obnovit přísun peněz pro Azov, není však jisté, zda se tomu tak stalo. Prapor Šachtarsk byl v říjnu 2014 rozpuštěn.¹⁹²

Poměrně zajímavým jevem je Kolomojského finanční podpora Ukrajinskému dobrovolnickému sboru Pravého sektoru a povolení k vytvoření základny v Dněpropetrovské oblasti, které od něj toto uskupení obdrželo. Podobný případ je i finanční podpora praporu Azov. Ihor Kolomojskyj má sám židovské předky a je prominentním sponzorem ukrajinské židovské komunity. Jeho nelibost vůči otevřeným

¹⁸⁷ „Геннадий Корбан: У российских компаний мы должны отнять все | Обозреватель". Viděno 1. dubna 2016. <http://obozrevatel.com/interview/81096-gennadij-korban-u-rossijskih-kompanij-myi-dolznyi-otnyat-vse.htm>.

¹⁸⁸ „The Final Days of a Chechen Commander Fighting in Ukraine". Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/02/27/isa-munayevs-war/>.

¹⁸⁹ „The Final Days of a Chechen Commander Fighting in Ukraine". Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/02/27/isa-munayevs-war/>.

¹⁹⁰ „Кто защищает Украину в составе батальонов терробороны - 112.ua". Viděno 1. dubna 2016. <http://112.ua/statji/soldaty-po-duhu-kto-zaschischaet-ukrainu-v-sostave-dobrovolcheskih-batalonov-103721.html>.

¹⁹¹ „Кто защищает Украину в составе батальонов терробороны - 112.ua". Viděno 1. dubna 2016. <http://112.ua/statji/soldaty-po-duhu-kto-zaschischaet-ukrainu-v-sostave-dobrovolcheskih-batalonov-103721.html>.

¹⁹² „«Тени», «Улитки» и «Святая Мария»: Какие добровольческие батальоны, кроме «Торнадо», воюют на востоке Украины — Meduza". Viděno 5. dubna 2016. <https://meduza.io/feature/2015/06/24/teni-ulitki-i-svyataya-mariya>.

projevům antisemitismu je očividná a lze předpokládat, že by sám nevkládá peníze do organizací, které by na základě etnické příslušnosti představovaly nebezpečí pro něho samotného.¹⁹³

Obavy z případného využití dobrovolnických praporů k soukromým účelům se v případě Kolomojského částečně potvrdily jako oprávněné. V březnu 2015 byl z vedení klíčové ukrajinské energetické společnosti UkrTransNafta odvolán její ředitel, klíčový spojenec oligarchy, a současně byl přijat zákon, který zajišťoval Kolomojskému dominantní pozici ve společnosti. O den později se oligarcha objevil v budově ve vojenském oblečení a v doprovodu ozbrojenců, kteří se představili jako bojovníci praporu Dnipro-1, a prohlásil, že „jde osvobodit budovu od ruských sabotérů“.¹⁹⁴ Přestože se vedení praporu od incidentu distancovalo a situace mezi státem a Kolomojským byla uklidněna, je takové jednání, především ve spojení s financováním polovojenských jednotek, vysoce nebezpečné pro legitimitu a stabilitu režimu. Zřejmě i z toho důvodu probíhá legalizace praporů a jejich navázání na státní struktury.¹⁹⁵

4.2. Občanská iniciativa

Ne všechny dobrovolnické prapory mají štěstí na bohaté dárce a tak se do zajištění základních potřeb a zásob zapojily tisíce Ukrajinců, rodinných příslušníků vojáků a dobrovolníků, ale i obyčejných lidí, kteří chtěli také přispět k obraně země. Není to jen případ Kyjeva, kde je možné na ulici potkat lidi s kasičkou, kteří vybírají peníze pro vojáky a dobrovolníky na frontě. Ve většině center ukrajinských měst fungují místa, která informují o bojích v Donbasu a vybírají příspěvky na vybavení ukrajinských jednotek. Tyto příspěvky pak jednotlivci nebo občanské iniciativy distribuují mezi jednotky, případně nakupují nezbytné prostředky, které přímo dovážejí na frontovou linii. Nejčastěji shání tito dobrovolníci předměty denní potřeby, zásoby potravin, pitné vody apod. Poměrně unikátní je však nákup a doprava moderních

¹⁹³ „Бойцы невидимого фронта. Сколько в Украине карманных армий - ФОКУС". Viděno 1. dubna 2016. <https://focus.ua/country/327967/>.

¹⁹⁴ „Ukrainian oligarch under fire after night raid on state oil firm | Reuters". Viděno 5. dubna 2016. <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-kolomoisky-idUSKBN0MG2A320150320>.

¹⁹⁵ „Бойцы невидимого фронта. Сколько в Украине карманных армий - ФОКУС". Viděno 1. dubna 2016. <https://focus.ua/country/327967/>.

ochranných pomůcek, přileb a neprůstřelných vest, které zachraňují životy Ukrajinců vybavených starou sovětskou výstrojí.¹⁹⁶

Mnoho praporů disponuje přímo vlastním účtem, na který lidé posílají finanční prostředky, a prapory pak o jejich využití informují na sociálních sítích podobně, jako to probíhalo u praporu Ajdar.¹⁹⁷ V jiných případech má prapor v týlu vlastní civilní organizaci, která zabezpečuje potřeby přímo té které jednotky a stará se o výběr financí, nákup i dopravu na místo určení. Nejznámějším případem je tzv. Civilní sbor Azov¹⁹⁸, který obstarává vše potřebné pro stejnojmenný prapor.¹⁹⁹

Poměrně časté jsou finanční a materiální dary od menších a středních podnikatelů. To je výhodné nejen pro samotné byznysmeny, kteří přispívají na obranu státu a působí jako patrioti, ale i pro prapory, které obdrží obvykle vyšší částky, než od obyčejných občanů. Navíc zde obvykle nehrozí podobné nebezpečí vytváření soukromých armád, jako v případě oligarchů. Na to jsou příspěvky příliš malé. Velitel praporu Azov Andrej Bileckyj potvrzuje příliv peněz od podnikatelů z Mariupolu, města, které Azov dlouhé měsíce chránil před hrozícím dobytím ze strany ruských a separatistických sil. Taková změna režimu by pro mnohé podnikatele byla pravděpodobně i likvidační a tak jsou peněžní příspěvky výhodným stimulantem domácího odporu.²⁰⁰

Především v počátku konfliktu se stalo samozřejmostí dotování praporů z prostředků samotných dobrovolníků. Nejde jen o případy kdy si bojovníci sami nakupovali výstroj a zásoby.²⁰¹ Ti majetnější se podíleli i na zásobování a fungování celé jednotky, jako v případě Marka Paslawského, amerického podnikatele z praporu

¹⁹⁶ „Hranici Ukrajiny zaplavili ‚mravenci‘. Pašují vesty z Polska - Aktuálně.cz". Viděno 5. dubna 2016. <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/ukrajinsti-civiliste-vojakum-pasuji-vesty-na-vlastni-telech/r~0f674778fdfa11e39c2f0025900fea04/>.

¹⁹⁷ „Кто защищает Украину в составе батальонов терробороны - 112.ua". Viděno 1. dubna 2016. <http://112.ua/statji/soldaty-po-duhu-kto-zaschischaet-ukrainu-v-sostave-dobrovolcheskih-batalonov-103721.html>.

¹⁹⁸ Цивільний корпус Азов. Přeloženo autorem.

¹⁹⁹ „Цивільний Корпус ‚Азов‘". Viděno 5. dubna 2016. http://www.volunteer.org.ua/about/civil_corps/.

²⁰⁰ „Станут ли добровольческие батальоны ядром новой армии - BBC Україна". Viděno 1. dubna 2016.

http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2014/08/140806_ru_s_volunteer_bat_allions.

²⁰¹ „Ukraine’s ‘Battalion’ Army, Explained. — Medium". Viděno 31. března 2016. <https://medium.com/@Hromadske/ukraines-shadow-army-b04d7a683493#.kplg5wvum>.

Donbas²⁰² nebo Oleha Ljaška, který v sobě však propojuje zájmy nejen vojenské, ale i politické.

4.3. Politické strany a dobrovolnické prapory

Je užitečné mít přátele ve vládě. Někdy to pomůže něco udělat, například to dostane někoho z vězení nebo zařídí, aby nám příslušné orgány poskytly další zbraně.

– Dmytro Korčynskij z praporu Svaté Marie²⁰³

Podporu jednotlivých politických činitelů z různých úrovní státní správy má například prapor Svaté Marie (a jeho předchůdce Šachtarsk). Na jejich zásobování se podílelo množství politiků od nejvyšších, poslance Antona Heraščenka²⁰⁴, nebo regionálních - zástupce doněcké oblastní rady Vitalije Kropačeva nebo bývalého místostarosty Oděsy Olese Jančuka.²⁰⁵ Od jednotlivých politiků je to již jen krůček k politickým organizacím a stranám, které logicky nezůstaly stranou dění.

Podobně jako v případě oligarchů, i přílišné napojení dobrovolnických praporů na politické strany může představovat určitou formu nebezpečí. Jedná se především o problém radikálnějších stran, které si tak mohou vytvářet svá paramilitární křídla a nátlakem a hrozbami mohou deformovat standardní politický boj a ohrožovat ústavní pořádek. Minimálně desítka dobrovolnických praporů z celkových více než sedmdesáti má vazby na politické strany a organizace. Okolo sedmi z těchto praporů je navíc určitým způsobem napojeno na strany a hnutí, které jsou buď radikální nebo inklinují k silně pravicovým ideálům.²⁰⁶

²⁰² Paslawsky padl v srpnu 2014 u Ilovajs'ka.

²⁰³ „The Making of a Christian Taliban in Ukraine". Viděno 24. ledna 2016.
<https://theintercept.com/2015/03/18/ukraine-part-3/>.

²⁰⁴ „Станут ли добровольческие батальоны ядром новой армии - BBC Україна". Viděno 1. dubna 2016.

http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2014/08/140806_ru_s_volunteer_batallions.

²⁰⁵ „«Тени», «Улитки» и «Святая Мария»: Какие добровольческие батальоны, кроме «Торнадо», воюют на востоке Украины — Meduza". Viděno 5. dubna 2016.
<https://meduza.io/feature/2015/06/24/teni-ulitki-i-svyataya-mariya>.

²⁰⁶ „Ukraine crisis: Is conflict fuelling far-right threat? - BBC News". Viděno 31. března 2016. <http://www.bbc.com/news/world-europe-34176602>.

Příkladem poměrně bezproblémové spolupráce politické strany a dobrovolnického praporu je případ Baťkivščyny²⁰⁷ – strany Julie Tymošenkové. Prostřednictvím dobrovolnické organizace Hnutí odporu²⁰⁸, která je úzce napojena na Baťkivščynu, se strana angažuje v obraně vlasti. Část osob z hnutí odporu dala vzniknout 34. praporu teritoriální obrany „Otčina“ a 42. praporu teritoriální obrany „Hnutí odporu“ z Kirovohradské oblasti.²⁰⁹ Kromě toho se strana podílí i na finanční a materiální pomoci jednotkám, které jsou dnes již legalizovány v 57. pěší brigádě. Strana se nachází ve středu politického spektra a je systémovou stranou bez větších excesů. Podobně i oba prapory neprovázejí žádné skandály a tak je tento případ modelem toho, jak by příspěvek politické strany dobrovolnickému hnutí měl vypadat.²¹⁰

Jak již bylo dříve zmíněno, asi nejkontroverznějším případem propletení vojenské a politické sféry je případ Oleha Ljaška a jeho Radikální strany. Strana staví na radikálních a populistických názorech a nacionalismu a v tomto duchu se její lídr rozhodl angažovat ve vytváření a financování dobrovolnických praporů.

Na samém počátku konfliktu velel Ljaško osobně takzvanému praporu Ukrajina, který byl již v této práci zmiňován v souvislosti s kriminálními aktivitami. Politik se osobně postaral o veškeré nutné vybavení a výdaje praporu, což mu posloužilo jako výborný propagační krok v pozdějších parlamentních volbách. Existuje množství zpráv o tom, že Ljaško ve skutečnosti využíval dobrovolníků z praporu Azov a vedl tedy pouze „virtuální“ prapor. Pravda bude pravděpodobně někde uprostřed – Ljaško podle všech informací skutečně velel přibližně třicítce mužů, které vydával za prapor Ukrajina nebo také prapor Ljaško.²¹¹ Tato skupina také vedla několik společných operací v prvních měsících války spolu s praporem Azov, kam Ljaško údajně přispíval

²⁰⁷ Otčina. Přeloženo autorem.

²⁰⁸ Рух Опору. Přeloženo autorem.

²⁰⁹ „Юлія Тимошенко | РУХ ОПОРУ". Viděno 18. března 2016.

<https://www.tymoshenko.ua/ru/dvijeniye-soprotivleniya/>.

²¹⁰ „Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності". Viděno 18. března 2016.

http://komzakonpr.rada.gov.ua/komzakonpr/control/uk/publish/article;jsessionid=AD1039AFAB8F90A75E9D7D28EDAA69F1?art_id=59075&cat_id=44731.

²¹¹ „В «Азове» говорят, что батальон Ляшко - виртуальный — Новости Укринформ". Viděno 6. dubna 2016. <http://www.ukrinform.ru/rubric-lastnews/1675577->

[v_azove_govoryat_chno_batalon_lyashko_virtualniy_1642258.html](http://www.ukrinform.ru/rubric-lastnews/1675577-v_azove_govoryat_chno_batalon_lyashko_virtualniy_1642258.html).

finančními prostředky. Poté, co bojovníci praporu Azov zveřejnili svědectví o „odcizení“ některých úspěchů je téměř jisté, že spolupráce skončila.²¹²

Ljaškovi muži později začali fungovat spolu s dalšími pod hlavičkou praporu Šachtarsk, který politik pomáhal zformovat, sponzoroval a často se s ním objevoval na frontě. Disciplinární problémy praporu Šachtarsk vedly až k jeho rozpuštění a přerozdělení do praporu Svaté Marie a již zrušené policejní roty Tornado.²¹³ Dříve zmiňovaný a kontroverzní Dmytro Korčynskij je tedy jasně s politikem provázán prostřednictvím praporu Svaté Marie. Kromě toho jeho žena Oksana Korčynská a velitel Svaté Marie Dmytro Lyňko byli zvoleni do parlamentu na kandidátce Ljaškovy Radikální strany.²¹⁴ Korčynskij sám připouští, že je výhodné mít spojení v parlamentu a ve vládě, které zajistí nadstandardní podmínky pro fungování praporu nejen v případě potíží.²¹⁵ Ljaška s Korčynským spojují také společné vazby na nacionalisty z organizace UNA-UNSO²¹⁶, kteří se personálně podíleli na obsazení 9. praporu teritoriální obrany „Vinnyččyna“ a 55. univerzálního praporu. Alarmující je zjištění, kde všude zasahuje přímý i nepřímý vliv Oleha Ljaška, ačkoliv se UNA-UNSO netěší přílišné podpoře a její volební šance jsou téměř mizivé.²¹⁷

Posledními z významnějších politických organizací angažovaných v dobrovolnickém hnutí jsou strana Svoboda Oleha Ťahnyboka a politické křídlo Pravého sektoru. I přes své rozsáhlé zapojení do Euromajdanu nezískala Svoboda na

²¹² „В «Азове» говорят, что батальон Ляшко - виртуальный — Новости Укринформ". Viděno 6. dubna 2016. <http://www.ukrinform.ru/rubric-lastnews/1675577->

[v_azove_govoryat_chno_batalon_lyashko_virtualniy_1642258.html](http://www.ukrinform.ru/rubric-lastnews/1675577-v_azove_govoryat_chno_batalon_lyashko_virtualniy_1642258.html).

²¹³ „Что такое батальон ‚Торнадо‘ и почему Аваков его расформировал - 112.ua". Viděno 6. dubna 2016. <http://112.ua/statji/chno-takoe-batalon-tornado-i-pochemu-avakov-ego-rasformiroval-238261.html>.

²¹⁴ „Корчинский: ‚Власть Януковича могла бы упасть за один день‘ - BBC Україна". Viděno 25. ledna 2016. http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2014/11/141126_ru_s_korchynskiy_interview.

²¹⁵ „МВД отправило на учения ‚первый христианский батальон‘ Святая Мария со скандальным гранатометчиком Корчинским | Новое Время". Viděno 6. dubna 2016. <http://nv.ua/ukraine/krestovyy-pohod-v-ato-otpravlyaetsya-pervyy-hristianskiy-batalon-svyataya-mariya-so-skandalnym-granatometchikom-korchinskim--32672.html>.

²¹⁶ „Conflict in Ukraine - The Far-Right (3): Parties and Battalions - Red (Team) Analysis". Viděno 5. dubna 2016. <https://www.redanalysis.org/2014/11/17/conflict-ukraine-far-right-3-battalions/>.

²¹⁷ „Conflict in Ukraine - The Far-Right (3): Parties and Battalions - Red (Team) Analysis". Viděno 5. dubna 2016. <https://www.redanalysis.org/2014/11/17/conflict-ukraine-far-right-3-battalions/>.

svou stranu další voliče, což lze připsat na vrub zvláště napojení na radikální neonacisty z jejího radikálního křídla S14.²¹⁸ Právě prostřednictvím S14 došlo k napojení na prapor nebo (papírově rotu) Sič v řadách speciálního policejního praporu Kyjev-2.²¹⁹ V kapitole o rozšíření krajně pravicových ideologií v dobrovolnickém hnutí byl již výskyt a vliv nacionalistů a stoupenců fašismu a neonacismu ve vybraných praporech naznačen. Provázání Siče a Svobody není však výrazným problémem, protože voliči ukázali nezájem o radikální řešení a populistický nacionalismus Svobody. Strana se s 4,7 % hlasů ani nedostala do parlamentu a disponuje pouze šesti poslanci z jednomandátových obvodů, a proto nepředstavuje významnější politickou sílu.

Podobně neslavně nakonec dopadl i Pravý sektor, jehož 1,8 % získaných hlasů a jediný mandát jsou důkazem naprostého neúspěchu politického křídla organizace. To navíc s odchodem Dmytra Jaroše ztrácí i zbytek svého potenciálu. Příslušníci jednotek napojených na Pravý sektor byli účastníky jediného případu, kdy prokazatelně došlo k využití nestátních vojenských jednotek k účelům, ke kterým nebyly určeny. V červenci 2015 se v západoukrajinském Mukačevu strhla přestřelka mezi dvacítkou členů jednotky Pravého sektoru a státními bezpečnostními složkami. Důvody jsou nejasné – Pravý sektor tvrdí, že se jednalo o zátah namířený na nelegální pašování cigaret, místní orgány naopak připouští zapojení organizace v tomto obchodu. Bez ohledu na to, co bylo skutečnou příčinou incidentu, při kterém byly zabity tři osoby, jednotky Pravého sektoru neměly právo v takové situaci zasáhnout a z jejich strany se jednalo o porušení zákona. Incident v Mukačevu rozvířil debatu o dokončení legalizace dobrovolnických praporů a jejich podřízení státní moci tak, aby již k podobným situacím nemohlo dojít. Ukrajinská vláda situaci poměrně dobře zvládla, urychleně povolala těžce ozbrojené armádní složky a také zásluhou vyjednávání Dmytra Jaroše nakonec předešla dalšímu krveprolití. Z tohoto lze vyvozovat, že by úřady byly ve většině případů schopné neutralizovat případné „zdivočelé“ prapory, které se nepodřídí rozkazům nebo odmítnou odzbrojení.²²⁰

²¹⁸ „Eurozine - From electoral success to revolutionary failure - Anton Shekhovtsov The Ukrainian Svoboda party". Viděno 15. ledna 2016.

<http://www.eurozine.com/articles/2014-03-05-shekhovtsov-en.html>.

²¹⁹ „Батальон ‚Січ‘ української партії ‚Свобода‘ отправляється із Києва на війну". Viděno 18. března 2016. <http://www.belaruspartisan.org/politic/278081/>.

²²⁰ „Ukraine clashes raise questions over Right Sector militia - BBC News". Viděno 31. března 2016. <http://www.bbc.com/news/world-europe-33523869>.

Výroky některých představitelů Právého sektoru o „odvolání praporů z fronty a jejich pochodu na Kyjev“ musí být zasazeny do kontextu organizační struktury této skupiny.²²¹ Ve volném sdružení nacionalistických spolků, kterým je i Pravý sektor, takové hlasy přirozeně zaznívají, zvláště ve chvílích, kdy se vláda nachází v krizi a není schopná provést slibované reformy. Ukrajinský novinář Dmytro Syňak v reakci na podobné výroky uvádí, že v zemi, kde nepanuje stanné právo, je naprosto přirozené vyjadřovat své názory, přestože mohou být radikální. Situaci srovnává s angažmá SSSR v Afghánistánu, kdy vojáci a důstojníci sovětských jednotek podobně slibovali „přijet do Moskvy a udělat tam pořádek“.²²² V Kyjevě periodicky dochází k akcím, na kterých někteří radikálové z řad dobrovolnických praporů pořádají mítinky, při kterých vyzývají k svržení současné vlády a třetímu Majdanu. Zmínit lze akce spolku Revoluční pravé síly²²³, vedeného bývalým „Ajdarovcem“ Antonem Bondarenkem nebo akce příslušníků praporu OUN, vedené jeho velitelem Mykolou Kochanovským.²²⁴ Tyto pokusy jsou dílem malé skupiny desítek osob, nemají podporu obyčejných obyvatel a v naprosté většině pouze diskreditují příslušnou pořádající organizaci.²²⁵

Na ukrajinské scéně samozřejmě existuje množství dalších radikálních, nacionalistických i neonacistických spolků, které se střídavě snaží participovat na politickém životě, a řada jejich členů se angažuje i v dobrovolnických jednotkách nebo v armádě. Jak bylo v první kapitole uvedeno, válečný konflikt láká tento specifický typ osob a jejich výskyt v dobrovolnických praporech je nevyhnutelný. Poměrně zajímavým materiálem je schéma propojení různých krajně pravicových organizací na dobrovolnické jednotky²²⁶, které ukazuje, jak složitá, ale i rozpolcená je ukrajinská ultrapravicová scéna. Důležitým ukazatelem je však samotný ukrajinský volič, který i přes všechny okolnosti, které růstu pravicového populismu nahrávaly, zůstal poměrně rozumným. Radikální strany, s výjimkou strany Oleha Ljaška, voliči ve volbách

²²¹ „Скільки батальйонів у Правого сектора“. Viděno 17. března 2016. http://news.liga.net/articles/politics/6174219-skolko_batalonov_u_pravogo_sektora.htm.

²²² „Бойцы невидимого фронта. Сколько в Украине карманных армий - ФОКУС“. Viděno 1. dubna 2016. <https://focus.ua/country/327967/>.

²²³ Революционные правые силы. Přeloženo autorem.

²²⁴ „АПН Северо-Запад / Организация Украинских националистов „очистилась от червяков““. Viděno 17. března 2016. <http://www.apn-spb.ru/news/article22154.htm>.

²²⁵ „В состав Революционных правых сил вошли осколки Правого сектора“. Viděno 17. března 2016. http://news.liga.net/news/politics/9156286-v_sostav_revoljucionnykh_pravykh_sil_voshli_oskolki_pravogo_sektora.htm.

²²⁶ Viz. příloha 10.

odsoudil k potupnému neúspěchu a různé revoluční iniciativy podobných spolků zůstávají stranou zájmu, oslavovány pouze několika desítkami stálých příznivců.

4.4. Vstup dobrovolníků do politických stran a formování nových politických subjektů

Aktivita politických organizací v oblasti financování dobrovolnických praporů vyvolala přirozeně také zpětný návrat jejich „vkladů“. Ten přišel ve formě nominace a zvolení některých úspěšných velitelů dobrovolnických oddílů v parlamentních volbách. Za různé parlamentní strany byla zvolena řada vojenských velitelů a několik dalších řadových členů dobrovolnických praporů. Lidová fronta Arsenije Jaceňuka vsadila na velitele elitního praporu Dnipro-1 Jurije Berezů a Andrije Teteruka z praporu Mírotvůrce²²⁷. Za Svěpomoc Andrije Sadového byl zvolen bývalý velitel praporu Donbas Semen Semenčenko. Pravý sektor, který se do parlamentu nedostal, prosadil kandidáta Dmytra Jaroše v jednomandátovém obvodu. Podobně byl zvolen i Andrij Bileckyj z praporu Azov jako nezávislý. Serhij Melnyčuk z praporu Ajdar a Artem Vitko z praporu Luhansk-1 byli po určitou dobu členy Radikální strany, což dále rozšiřuje obrázek o vlivu Oleha Ljaška v různých dobrovolnických strukturách.²²⁸

Dobrovolnictví na frontě je zkrátka fenomén, který „táhne“ a rezonuje společností podobně, jako např. uprchlická krize v evropských zemích. Je přirozené, že se politické strany přetahují o nejznámější tváře tak, aby získaly a nalákaly nerozhodnuté voliče. Podíváme-li se na schémata kandidátek různých politických stran a jejich propojení s dobrovolnickými prapory, je zcela jasné, že strany lákají téměř libovolné kandidáty bez přílišného rozlišení jejich vojenské příslušnosti.²²⁹ O „Azovce“ se přetahuje Lidová fronta, Svoboda, Blok Petra Porošenka i Pravý sektor²³⁰, u „Ajdarovců“ stojí Baťkivščyna proti Radikální straně Oleha Ljaška²³¹ a o bojovníky Donbasu stojí zase Svěpomoc i Svoboda.²³² Ačkoliv je množství veteránů, kteří přechází do politiky vysoké, vzhledem k nesourodému personálnímu i názorovému mixu z něho nelze příliš vyvozovat jednoznačné závěry o napojení konkrétních jednotek

²²⁷ Миротворец. Přeloženo autorem.

²²⁸ „Радикальная партия представила свой ‚антиолигархический‘ список. Новости на УНН“. Viděno 18. března 2016. <http://www.unn.com.ua/ru/news/1385403-radikalna-partiya-predstavila-sviy-antioligarkhichniy-spisok>.

²²⁹ Viz přílohy 5–9.

²³⁰ Viz příloha 5.

²³¹ Viz příloha 7.

²³² Viz příloha 6.

na konkrétní strany. Zvláštní je pouze fakt, že takové množství lidí s vojenskou, nikoliv politickou zkušeností se rozhodlo zapojit i do „bojů“ ve Verchovné radě.

Třetí variantou politizace dobrovolníků je vytváření politických iniciativ založených přímo bojovníky dobrovolnických praporů. Přelom let 2015/2016 přinesl rozmach podobných sdružení, která jsou většinou založena z důvodu nespokojenosti s mírou prosazování reformy a s celkovou politickou situací v zemi.

První z nových politických subjektů je Jednotný svaz ukrajinských vlastenců²³³, jemuž předsedá zástupce vedoucího organizace Pravý sektor Valentyn Manko. Svaz je stranou, kterou zřejmě doplní především lidé z řad Pravého sektoru a dalších pravicově naladěných skupin. Podle vyjádření Manka bude stranou opoziční nejen současnému mocenskému uspořádání, ale systému, který je založen na vládě oligarchů.²³⁴

Právě kvůli soustavným výpadům některých členů organizace Pravý sektor proti ukrajinské vládě, ohrožujícím stabilitu státu, se lídr Pravého sektoru Dmytro Jaroš rozhodl z organizace odejít. Jaroš, kterého následovali i bojovníci z 5., 8., 15. záložního a lékařského prapor Ukrajinského dobrovolnického sboru Pravého sektoru, později oznámil vznik nové politické strany Státní iniciativa Jaroše²³⁵, která je možnou reakcí na vznik antisystémové strany Jednotný svaz ukrajinských vlastenců.²³⁶

Třetí iniciativou je nová Strana občanských svobod²³⁷, která byla založena Spolkem veteránů ATO.²³⁸ Předsedou je dobrovolník z praporu Ajdar Kyrylo Sergejev. Podobně jako v případě Jednotného svazu ukrajinských vlastenců se s největší pravděpodobností bude jednat o antisystémovou stranu. Ta podle vyjádření Sergejeva staví na populistických tématech jako kritika současného systému, snížení daní apod.²³⁹

S velkou pravděpodobností do dalších parlamentních voleb vznikne ještě celá řada podobných uskupení, která budou svoji image stavět na nespokojenosti se

²³³ Єдиного союзу патріотів України. Přeloženo autorem.

²³⁴ „Волонтеры, военные и добровольцы: появилась новая политическая партия, главой которой стал заместитель Яроша » Восточный фарватер". Viděno 17. března 2016. <http://farwater.net/novosti/volontery-voennye-i-dobrovolcy-poyavilas-novaya-politicheskaya-partiyu-glavoj-kotoroj-stal-zamestitel-yarosha/>.

²³⁵ Державницька ініціатива Яроша. Přeloženo autorem.

²³⁶ „Екс-лідер ‚Правого сектору‘ презентував новий рух ‚ДІЯ‘ » Новини Чернівці: Інформаційний портал газети ‚Молодий буковинець‘". Viděno 5. dubna 2016. <http://molbuk.ua/ukraine/106655-eks-lider-pravogo-sektoru-prezentuvav-novyuy-rukhd-iy.html>.

²³⁷ Партия человеческих свобод. Přeloženo autorem.

²³⁸ Общество ветеранов АТО. Přeloženo autorem.

současným stavem reforem, oligarchizací politiky a státní správy apod. Na Ukrajině vznikla v posledních dvou letech poměrně rozsáhlá vrstva válečných veteránů, kteří v době míru budou hledat uplatnění a budou chtít zužitkovat své postavení. Podíváme-li se však na volební výsledky např. Pravého sektoru, který v parlamentních volbách v roce 2014 obdržel pouze 1,8 % hlasů, je vidět, že i strana, složená z bývalých bojovníků Euromajdanu příliš neláká. Takovým iniciativám chybí zkušení politici, ucelený program a řádná volební kampaň, navíc jim budou hlasy odebírat další veteráni ATO v jiných politických uskupeních. Pouze s veteránstvím a systémovou kritikou zkrátka nelze na ukrajinské politické scéně s novou stranou prorazit.

4.5. Jak dál?

V srpnu 2015 došlo ke stažení všech dobrovolnických praporů a jejich nahrazení pravidelnými armádními jednotkami. Kyjevu se tak naskytla vhodná příležitost pro legalizaci těchto vysoce motivovaných oddílů a jejich případné využití v obnoveném konfliktu. Legalizace je podle bývalého šefa strany UKROP a poradce Ihora Kolomojského rozhodně nejlepší možností, jak předejít incidentům typu Mukačeva.²⁴⁰ V případě, že by dobrovolnické jednotky byly rozpuštěny nebo nebyly legalizovány, hrozí u části těchto demobilizovaných bojovníků rozčarování, radikalizace a zapojení do různých politických spolků v zemi.²⁴¹ Policejní šéf donecké oblasti Vjačeslav Abroskin tvrdí, že existuje snaha představitelů některých radikálních politických stran přivést dobrovolníky na svoji stranu, využít je k vlastním zájmům a vtáhnout je do konfliktu se státním aparátem. Přesto zatím dobrovolníci podle Abroskina situaci zvládli, provokacemi se v naprosté většině případů nenechali ovlivnit a nepřipojili se.²⁴²

Úroveň ohrožení systému dobrovolnickými prapory je podle různých pozorovatelů odlišná. Někteří akcentují silnou pozici prezidenta Porošenka a vlády v silových strukturách země a upozorňují, že z větších jednotek není vládním úřadům

²³⁹ „Українські добровольці і волонтери створюють Партію людських свобод“. Viděno 17. března 2016. <http://interfax.com.ua/news/general/324958.html>.

²⁴⁰ „Korban calls for legalization of volunteer battalions : UNIAN news“. Viděno 31. března 2016. <http://www.unian.info/politics/1104391-korban-calls-for-legalization-of-volunteer-battalions.html>.

²⁴¹ „As War Escalates, Ukrainian Battalion Remains Sidelined“. Viděno 31. března 2016. <http://dailysignal.com/2015/08/27/as-war-escalates-ukrainian-volunteer-battalion-remains-sidelined/>.

²⁴² „Аброськин о событиях в Мариуполе: Партии пытаются использовать добровольцев | Украинская правда“. Viděno 17. března 2016. <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2015/10/19/7085369/>.

podřízen jen Ukrajinský dobrovolnický sbor Pravého sektoru, jehož politické křídlo je na domácí scéně takřka neškodné.²⁴³ V těchto ojedinělých případech by pak měly být problémové prapory, které míchají politické a vojenské úkoly, bez obav rozpuštěny a osoby se střetem zájmů by měly být vyměněny.²⁴⁴

Jiní pozorovatelé zdůrazňují především malou reálnou kontrolu ministerstev nad dobrovolníky a jejich silné vazby na své chlebodárcce.²⁴⁵ Varují před destruktivní rolí politizovaných dobrovolnických praporů, které si mimochodem v ukrajinské společnosti zachovávají velkou popularitu.²⁴⁶ To se týká většiny praporů, napojených na oligarchy nebo politické strany. V kontextu výše provedené analýzy je toto varování aktuální především pro členy praporu OUN a také ty, kteří mají vazby na Oleha Ljaška.

Existují totiž důkazy toho, že není problémem zájem politických stran v dobrovolnických batalionech z hlediska jejich ovlivňování, případně užívání k činnostem, které jim nepřísluší. Toto riziko je omezené a velmi nepravděpodobné a podobné chování lze snadno odhalit a znemožnit. Mnohem větší probléme je přechod veteránů z dobrovolnických praporů do politiky, kde staví svoji kariéru na válečné zkušenosti. Na to přirozeně voliči slyší a do parlamentu a dalších samosprávných orgánů se dostávají lidé nekompetentní, populisté nebo aktivisté radikálních spolků (jako příklad lze uvést Bileckého, který byl zvolen jako hrdina). V době krize je přirozené, že se podnikatelé a politické strany ujmou financování dobrovolnických jednotek proto, aby získali image patriotů a podpořili vlastenecký boj. To jim přidá kladné body u voličů, obchodních partnerů a dalších důležitých subjektů. Dokud bude existovat přehled o tomto financování a prapory nebudou podřízeny soukromým subjektům, je v zájmu Ukrajinců, aby peníze šly na jejich vybavení a odměnu. Ruské a separatistické agresí totiž těžko bude odolávat spolek nadšenců ve vysloužilém sovětském vybavení. Jen moderně vyzbrojená, vyzbrojená a dobře motivovaná jednotka

²⁴³ „Режим Порошенко: потенциал стабильности и факторы риска | ЦПК". Viděno 31. března 2016. <http://cpkr.ru/ru/comments/rezhim-poroshenko-potencial-stabilnosti-i-factory-riska>.

²⁴⁴ „Бойцы невидимого фронта. Сколько в Украине карманных армий - ФОКУС". Viděno 1. dubna 2016. <https://focus.ua/country/327967/>.

²⁴⁵ „Ukraine: Volunteer battalions are a short term solution - Al Jazeera English". Viděno 31. března 2016. <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2015/04/ukraine-volunteer-battalions-maidan-150429115931151.html>.

²⁴⁶ „Ukraine's 'Battalion' Army, Explained. — Medium". Viděno 31. března 2016. <https://medium.com/@Hromadske/ukraines-shadow-army-b04d7a683493#.kplg5wvum>.

má šanci v tomto nerovném boji uspět. A kde jinde na Ukrajině brát než u politiků a podnikatelů?

Závěr

Na základě provedené analýzy lze říci, že nejkontroverznějším a nejčastěji diskutovaným tématem je rozšíření krajně pravicových ideologií v dobrovolnických jednotkách, které je doprovázeno trestnou činností jejich příslušníků. Především kvůli odporu a strachu z fašismu a nacizmu, který je na post-sovětském prostoru zakořeněn zvláště kvůli hrůzám Druhé světové války, vznikla v ruské propagandistické mašinerii řada mýtů o neonacistických „kárných“ bojůvkách ukrajinských banderovců.

Přestože lze v dobrovolnickém hnutí nalézt případy, kdy fašisté a neonacisté v jednotkách skutečně působí, jedná se o naprosto marginální počty. Využití historické ideje banderovců, jejichž interpretace se diametrálně liší na Ukrajině a v Rusku, napomáhá k přiřazení neonacistického mýtu. Jako důkazní břemeno slouží velmi často pouze symbolika, která je z důvodu mnohoznačnosti a možnosti rozdílné interpretace velmi slabým důkazem. Je nutné se zaměřit spíše na personální složení jednotek a minulost těchto osob. Zde se jedná nepochybně především o Andrije Bileckého a další osoby, které z organizace Patriot Ukrajiny přešly do praporu Azov.

Nejčastějšími kriminálními delikty je majetková trestná činnost a nepřiměřené použití síly, jejichž výskyt je, s ohledem na extrémní situaci v zóně ATO nevyhnutelný a dochází k němu na obou stranách konfliktu. Ve větším měřítku tato činnost probíhala pouze u praporů Ajdar a Šachtarsk/Tornado, jejichž personál je ukrajinskými úřady pro tyto přečiny vyšetřován. U dobrovolníků nebyly prokázány žádné rasově motivované útoky, pogromy či masové vraždy rusofonního ani jiného obyvatelstva, jak je jim propagandistickou mašinerií připisováno. I v nejvíce kritizovaných jednotkách je naopak přítomno množství různých etnik a lidí s politickými názory napříč celým spektrem.

Analýza financování praporů ukázala, že prakticky nedochází k oligarchizaci dobrovolnických praporů, jak je často uváděno. Jediným oligarchou, který se v dobrovolnickém hnutí angažuje je Ihor Kolomojskij. Nelze tedy hovořit o fenoménu oligarchizace, protože ostatní významní magnáti se na financování nepodílejí a Kolomojskij se snažil především zabránit průniku separatistů ke svému Dněpropetrovskému byznysu. Studie naopak ukázala složitou síť spojující důležité osoby z dobrovolnických praporů a některé politické strany. Podle všeho nehrozí ani tak vznik paramilitárních křídel politických stran, jako spíš masivní přechod veteránů z dobrovolnických praporů do politiky. Postavení politické kariéry na válečné zkušenosti

je poměrně snadné a strany mohou snadno získat nové voliče. Takto se však mohou do parlamentu dostávat nekompetentní lidé, populisté či aktivisté radikálních spolků. Průnik takových osob je spíše individuální, neboť voliči ve volbách nacionalistické a radikální iniciativy hromadně odmítli. Provázání politiky a vojenské kariéry je tak asi nejvíce alarmující u Oleha Ljaška, který svými populistickými kroky a vojensky zaměřenou PR kampaní dosáhl na ukrajinské scéně nevídaných úspěchů. Zajímavým úkazem byl fakt, že se některé osoby, např. výše zmíněný Oleh Ljaško či Dmytro Korčinskij opakovaně objevily v několika kapitolách této práce. Ukazuje se, že za množstvím kontroverzních činů může stát velmi omezená skupina osob, která však vrhá špatné světlo na celé dobrovolnické hnutí. Podobně rezonují neustále jména stejných problematických praporů (prapory Sič, OUN, Šachtar/Tornado), jejichž negativní vliv škodí desítkám ostatních disciplinovaných a bezproblémových jednotek.

Téma náboženských praporů je spíše okrajovým fenoménem, který nedosáhl takové pozornosti jako ostatní témata. Ojedinělým výstřelkem jsou obvinění z přítomnosti radikálních islamistických teroristických bojůvek, založené především na známostech mezi Čečenci na Ukrajině a v Sýrii, kteří spolu kdysi proti Rusům bojovali. Ačkoliv je potvrzen výskyt jednotlivců, kteří opravdu v Sýrii bojovali, neexistují důkazy, že by to byli příznivci některé z teroristických organizací. Během působení islámských praporů nedošlo k žádnému excesu souvisejícímu s terorismem. Křesťanský prapor rezonuje prakticky jen díky silným vyjádřením jednoho z jeho zakládajících členů Dmytra Korčinského.

S odstupem času vidíme, že Kyjev nebyl schopen adekvátně zareagovat na přítomnost kontroverzních osob a neonacistické symboliky v dobrovolnických jednotkách. Místo demobilizace či jiné formy potrestání většinou chyběla jakákoliv reakce. Průniku radikálů do ozbrojených složek nelze účinně zabránit, je však nutné se od jejich činnosti rozhodně distancovat. O něco lépe si Ukrajinci vedli v problematice trestné činnosti, kde se podařilo hřešící jednotky rozpustit a zahájit trestní řízení proti jejich velitelům a příslušníkům. Paradoxní je, že větší nebezpečí od pravicových radikálů a kriminálů potenciálně hrozí Ukrajině. Pseudorevoluční výpady těchto osob (např. z praporů Sič či OUN) mohou teoreticky destabilizovat vnitropolitickou situaci v zemi a zavést ji do ještě hlubší krize. Naštěstí pro Kyjev je podpora takových iniciativ mizivá a případnou ozbrojenou neposlušnost dobrovolnických praporů lze efektivně neutralizovat, tak jak to ukázal incident jednotek Pravého sektoru v Mukačevu. Na politické scéně je problematická ještě přítomnost nekompetentních osob

v parlamentu, která brzdí potřebné reformy a je terčem různých skandálů. Jinak, co se týká náboženských praporů, jediným problémem je jejich relativně vysoká autonomie a teoretické vedlejší úmysly, které by mohly narušit mírový proces. To je však vyváženo vysokou bojovou hodnotou především čečenských jednotek. Opět by výrazně pomohlo důkladné prověření osob, které u praporů působí a vyloučení všech navrátilců ze syrského bojiště.

Závěrem je třeba připomenout, že hlavním přínosem dobrovolnických jednotek je především jejich odhodlání, motivace a morálka, s kterou čelily rusko-separatistické hrozbě. Hlavním cílem Kyjeva se tak musí stát plná legalizace a integrace všech součástí dobrovolnického hnutí, které má potenciál stát se klíčovou součástí ukrajinských ozbrojených sil a jedním z pilířů stability země.

Summary

To begin with, based on the analysis above, we can say that the most controversial and most discussed topic is an extension of far-right ideology in volunteer units accompanied by the criminal activities of their members. Numerous myths about neo-Nazi punitive battalions of Ukrainian "banderites" emerged in the Russian propaganda machine. This was mainly because of the strong aversion to and fear of fascism and Nazism, deeply rooted in the post-Soviet space, particularly due to the horrors of the Second World War.

Although one can find several individual cases where fascists and neo-Nazis actually fought in volunteer units, their numbers are few and far between. The historical idea of Stepan Bandera, whose interpretation diametrically differs in Ukraine and Russia, is helping to fuel the propaganda machine. Symbolism is often used as the main proof of neo-Nazi affiliation, but this is a very weak indicator due to the ambiguity and the possibility of different interpretations of such symbols. It is therefore crucial to focus rather on composition of these units and personal history of the volunteers involved. This is the case with Andriy Biletsky and his comrades from the radical far-right organization Patriot of Ukraine who joined the Azov battalion.

Furthermore, the most common criminal offense is property crime and excessive use of force. However, these phenomena occur on both sides of the frontline and they are inevitable when one considers the extremely warlike situation in the ATO zone. On a larger scale, this activity has been carried out only by the Aidar and Shakhtarsk/Tornado battalions, whose staff is currently being investigated by Ukrainian authorities. No racially motivated attacks, pogroms or mass killings of people of Russian or any other ethnicity have been recorded. This strongly opposes the image created in propaganda materials. On the contrary, even in the most criticized units such as Azov, there is a wide range of different ethnic groups and people with political views across the spectrum.

Moreover, the financial analysis shows that we cannot speak about the phenomenon of privatization of volunteer units by oligarchs. The only oligarch who is involved in the volunteer movement is Ihor Kolomoyskyi. We therefore cannot consider the phenomenon of "oligarchization" since other prominent magnates are not involved in financing, and Kolomoyskyi only got involved to protect his business in Dnipropetrovsk. On the other hand, the analysis has revealed a complicated network

linking the important figures of the volunteer movement and some political parties. Apparently, the probability of creation of private armies or official paramilitary wings of political parties is low. However, a rather massive transition of veterans from volunteer battalions into politics is taking place. Building a political career based on war experience is quite easy, and parties can easily attract new voters using these experiences. Thus, incompetent politicians, populists and radical activists may ascend into the Ukrainian parliament. This occurs on an individual basis rather than through electoral lists of nationalist and radical parties. These were mostly refused by Ukrainian voters during the last elections. The linking of both political and military career is especially alarming in the case of Oleh Lyashko. With his populism and volunteer-based election campaign, he reached unexpected success with his political initiative. The fact, that some people, e.g. Oleh Lyashko or Dmytro Korchynsky, repeatedly appeared in several chapters is an interesting phenomenon. It thus appears that there are a limited number of actors behind volunteer controversies but as a result, the entire voluntary movement seems to be problematic. Similarly, the same battalions (Sich, OUN, Shakhtarsk/Tornado) reappear all the time in the discourse, and their behavior embarrasses dozens of other disciplined and trouble-free units.

Besides that, the topic of religious battalions is a rather marginal phenomenon which did not gain as much attention as other topics. Allegations about the presence of radical jihadists based primarily on age-old acquaintances among Chechens in Ukraine and Syria who had once fought against the Russians, were the most discussed phenomenon. Although we can confirm that single individuals actually fought in Syria and then went to the Ukraine, there is no evidence that they were supporters of any of the terrorist organizations and there have been no incidents with these fighters during their service in Donbas. The Orthodox Christian battalion is mentioned almost entirely due to strong expressions of Dmytro Korchynsky, one of its founding members.

Further, Kiev has not been able to adequately respond to the presence of controversial individuals and neo-Nazi symbolism in volunteer units. Instead of demobilization or other forms of punishment, it responded mostly by silence. Penetration of radicals into the armed forces cannot be effectively prevented; however, it is necessary to strongly disavow their activities. The criminal activity issue has been handled a little bit better. Ukrainian authorities have managed to dissolve some of the problematic units and initiate criminal proceedings against some of their commanders and members. Ironically, far-right radicals and criminals potentially threaten the

Ukraine far more than Russians or the ethnically-Russian population. The pseudo-revolutionary attacks of these people (e.g. battalions Sich or OUN) and calling for a third Maidan could potentially destabilize the country and push it into an even deeper crisis. Luckily for Kiev, support for such initiatives is minimal among ordinary Ukrainians and any eventual armed disobedience of such battalions could be effectively neutralized, as is illustrated by the incident of the Right Sector units in Mukachevo. On the political scene, the presence of incompetent volunteer-veteran politicians in the parliament, which hampers the necessary reforms, could be seen as a problem. Finally, the only problem of the religious battalions is their relatively high level of autonomy and hypothetical side intentions. These could disrupt the peace process. This is, however, balanced by the extremely high combat value of units such as the Chechen battalions. Precise monitoring of volunteers and elimination of all returnees from the Syrian battlefield from the ranks of these units would help.

Last but not least, it should be noted that the main contributions of the volunteer units have been their commitment, motivation and morale, which have helped them to face the Russo-separatist threat. The main goal of Kiev must be full legalization and integration of all components of the volunteer movement into the Ukrainian Armed Forces. Volunteers exhibit great potential for becoming key players in the army and one of the pillars of Ukrainian stability.

Seznam zkratek a transkripce

Amnesty International (AI)

Doněcká lidová republika (*Doněckaja Narodnaja Respublika*, DNR)

Evropská unie (EU)

International Crisis Group (ICG)

Islámský stát (IS)

Komunistická strana Ukrajiny (*Komunistyčna partija Ukrajiny*, KSU)

Luganská lidová republika (*Luganskaja Narodnaja Respublika*, LNR)

Organizace ukrajinských nacionalistů (*Orhanizacija Ukrajinskich Nacionalistiv*, OUN)

Služby bezpečnosti Ukrajiny (*Služba Bezpeky Ukrajiny*, SBU)

Sociálně-národní shromáždění (*Social-Nacionalna Asambleja*, SNA)

Sociálně-národní strana Ukrajiny (*Social-nacionalnaja partija Ukrajiny*, SNPU)

Ukrajinské národní shromáždění – ukrajinská sebeobrana (*Ukrajinska Nacionalna Asambleja – Ukrajinska Narodna Samooborona*, UNA-UNSO)

Ukrajinská povstalecká armáda (*Ukrajinska povstanska armija*, UPA)

Zóna ATO (*zona antyterorystyčnoji operaciji*, zóna ATO)

Při přepisu cizojazyčných slov z ruské a ukrajinské abecedy byl využit online nástroj pro přepis z azbuky do latinky²⁴⁷ a probíhá podle české normy ČSN ISO 9. Pro ukrajinská jména, názvy měst, praporů apod. byla využita transkripce z ukrajinštiny (tj. Luhansk, ne Lugansk), pro jména ruská a názvy, které mají spojitost s Ruskem je užít přepis ruský (tj. Luganskaja Narodnaja Respublika). Z důvodu snadnější čitelnosti byly vynechány apostrofy, užívané při transkripci z azbuky na označení měkkého znaku.

²⁴⁷ „prevadec_z_azbuky_do_latinky [Cestovatelské stránky]“. Viděno 17. dubna 2016. http://cesty.in/prevadec_z_azbuky_do_latinky.

Použitá literatura

Primární

„Adam Osmayev: Cotswolds public schoolboy turned Ukraine militia commander - Telegraph". Viděno 20. února 2016.
<http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/ukraine/11397879/Adam-Osmayev-Cotswolds-public-schoolboy-turned-Ukraine-rebel-commander.html>.

„As War Escalates, Ukrainian Battalion Remains Sidelined". Viděno 31. března 2016.
<http://dailysignal.com/2015/08/27/as-war-escalates-ukrainian-volunteer-battalion-remains-sidelined/>.

„Azov Battalion spearheads Ukrainian counter-offensive". Viděno 16. listopadu 2015.
<http://www.kyivpost.com/content/kyiv-post-plus/azov-battalion-spearheads-ukrainian-counter-offensive-380136.html>.

„Azov fighters are Ukraine's greatest weapon and may be its greatest threat | World news | The Guardian". Viděno 10. prosince 2015.
<http://www.theguardian.com/world/2014/sep/10/azov-far-right-fighters-ukraine-neo-nazis>.

„BBC NEWS | Europe | Czech troops in Nazi symbols row". Viděno 15. ledna 2016.
<http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8351996.stm>.

„CyberBerkut: Volunteer Battalions ‚Out of Control‘ in Eastern Ukraine". Viděno 10. prosince 2015.
http://sputniknews.com/europe/20150702/1024127420.html?utm_source=t.co%2FRs79jLhv1w&utm_medium=short_url&utm_content=xQs&utm_campaign=URL_shortening.

„Eastern Ukraine: Humanitarian disaster looms as food aid blocked | Amnesty International". Viděno 17. dubna 2016.
<https://www.amnesty.org/en/latest/news/2014/12/eastern-ukraine-humanitarian-disaster-looms-food-aid-blocked/>.

„freecaucasus.eu". Viděno 1. března 2016. <http://freecaucasus.eu/>.

„Graf UAH / Kč od 1.4.2011 do 1.4.2016, exotické měny, grafy kurzů měn". Viděno 1. dubna 2016. <http://www.kurzy.cz/kurzy-men/grafy/nr/CZK-UAH/od-1.4.2011/>.

„How Ukrainian Left Activist ‚Goes to Fight Russian Imperialism‘". Viděno 13. prosince 2015.
http://int.hromadske.tv/articles/show/ukraine_left_activist_fights_russia_imperialism.

„Hranici Ukrajiny zaplavili ‚mravenci‘. Pašují vesty z Polska - Aktuálně.cz". Viděno 5. dubna 2016. <http://zpravy.aktualne.cz/zahranici/ukrajinsti-civiliste-vojakum-pasuji-vesty-na-vlastni-telech/r~0f674778fdfa11e39c2f0025900fea04/>.

„Hunting Separatists in Eastern Ukraine: Russian Roulette (Dispatch 56) - YouTube". Viděno 10. prosince 2015. https://www.youtube.com/watch?v=fi575J_wYdM.

„Chechen Jihadis Leave Syria, Join the Fight in Ukraine - The Daily Beast". Viděno 25. února 2016. <http://www.thedailybeast.com/articles/2015/09/04/chechen-jihadists-leave-syria-join-the-fight-in-urkaine.html>.

„Chechens Now Fighting On Both Sides In Ukraine". Viděno 22. února 2016. <http://www.rferl.org/content/caucasus-report-chechens-fighting-for-ukraine/26558104.html>.

„Christian Taliban´s´ crusade on Ukraine´s front lines - Al Jazeera English". Viděno 24. ledna 2016. <http://www.aljazeera.com/indepth/features/2015/04/taliban-crusade-ukraine-front-lines-150414125522623.html>.

„Islamic Battalions, Stocked With Chechens, Aid Ukraine in War With Rebels - The New York Times". Viděno 25. ledna 2016. http://www.nytimes.com/2015/07/08/world/europe/islamic-battalions-stocked-with-chechens-aid-ukraine-in-war-with-rebels.html?_r=0.

„Korban calls for legalization of volunteer battalions: UNIAN news". Viděno 31. března 2016. <http://www.unian.info/politics/1104391-korban-calls-for-legalization-of-volunteer-battalions.html>.

„Meet ‚Muslim‘: The Chechen Commander Battling Russia With Some Unlikely Allies | VICE News". Viděno 25. ledna 2016. <https://news.vice.com/article/meet-muslim-the-chechen-commander-battling-russia-with-some-unlikely-allies>.

„MFA of Russia | 05/01/2015 | Foreign Ministry statement on the anniversary of the May 2, 2014, events in Odessa". Viděno 26. prosince 2015. http://archive.mid.ru//brp_4.nsf/0/0B0785C76D3B8E1443257E39002818D1.

„Moskal submits list of criminal charges against Aidar volunteers to PGO and Interior Ministry: UNIAN news". Viděno 10. prosince 2015. <http://www.unian.info/society/1086574-moskal-submits-list-of-criminal-charges-against-aidar-volunteers-to-pgo-and-interior-ministry.html>.

„Neo-Nazi threat in new Ukraine: NEWSNIGHT - YouTube". Viděno 15. ledna 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=5SBo0akeDMY>.

„prevadec_z_azbuky_do_latinky [Cestovatelské stránky]". Viděno 17. dubna 2016. http://cesty.in/prevadec_z_azbuky_do_latinky.

„Profile: Ukraine’s ultra-nationalist Right Sector - BBC News". Viděno 7. ledna 2016. <http://www.bbc.com/news/world-europe-27173857>.

„Reply to the question «How many Muslims fight for Ukraine»". Viděno 1. března 2016. <http://en.whitereconquista.com/reply-to-the-question-how-many-muslims-fight-for-ukraine>.

„Reporting | Fund of National Defense". Viděno 1. dubna 2016. http://helpua.info/eng/?page_id=1187.

„Report on the human rights situation in Ukraine 16 November 2015 to 15 February 2016". Viděno 8. dubna 2016. http://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/Ukraine_13th_HRMMU_Report_3March2016.pdf.

„Selfie Soldiers: Russia Checks in to Ukraine | VICE News". Viděno 11. dubna 2016. <https://news.vice.com/video/selfie-soldiers-russia-checks-in-to-ukraine>.

„Special Report: Ukraine struggles to control maverick battalions | Reuters". Viděno 10. prosince 2015. <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-battalions-special-report/USKCN0Q30YT20150729#9UfEPUzppXM0zySw.97>.

„The Azov regiment is ‚outraged’ by statements in the USA House of Representatives - Euromaidan Press |". Viděno 8. ledna 2016. <http://euromaidanpress.com/2015/06/13/the-azov-regiment-is-outraged-by-statements-in-the-usa-house-of-representatives/#arvlbdata>.

„The Final Days of a Chechen Commander Fighting in Ukraine". Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/02/27/isa-munayevs-war/>.

„The Making of a Christian Taliban in Ukraine". Viděno 24. ledna 2016. <https://theintercept.com/2015/03/18/ukraine-part-3/>.

„The Town Determined to Stop Putin - The Daily Beast". Viděno 18. března 2016. <http://www.thedailybeast.com/articles/2014/06/12/dnipropetrovsk-the-ukrainian-town-determined-to-stop-putin.html>.

„UKRAINE: ABDUCTIONS AND TORTURE IN EASTERN UKRAINE", b.r. https://www.amnesty.nl/sites/default/files/public/ukraine_briefing_formatted_-_final.pdf.

„Ukraine accepts ICC jurisdiction over alleged crimes committed since 20 February 2014". Viděno 31. ledna 2016. https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Pages/pr1146.aspx.

„UKRAINE: BREAKING BODIES: TORTURE AND SUMMARY KILLINGS IN EASTERN UKRAINE", b.r.
<https://www.amnesty.org/en/documents/eur50/1683/2015/en/>.

„Ukraine clashes raise questions over Right Sector militia - BBC News". Viděno 31. března 2016. <http://www.bbc.com/news/world-europe-33523869>.

„Ukraine crisis: Is conflict fuelling far-right threat? - BBC News". Viděno 31. března 2016. <http://www.bbc.com/news/world-europe-34176602>.

„Ukraine crisis: the neo-Nazi brigade fighting pro-Russian separatists - Telegraph". Viděno 16. listopadu 2015. <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/ukraine/11025137/Ukraine-crisis-the-neo-Nazi-brigade-fighting-pro-Russian-separatists.html>.

„Ukraine: Volunteer battalions are a short term solution - Al Jazeera English". Viděno 31. března 2016. <http://www.aljazeera.com/indepth/opinion/2015/04/ukraine-volunteer-battalions-maidan-150429115931151.html>.

„Ukrainian oligarch under fire after night raid on state oil firm | Reuters". Viděno 5. dubna 2016. <http://www.reuters.com/article/us-ukraine-crisis-kolomoisky-idUSKBN0MG2A320150320>.

„Ukrainian trace in the ‚Islamic state‘ - 112.international". Viděno 17. února 2016. <http://112.international/article/ukrainian-trace-in-the-islamic-state-1188.html>.

„UN report details dire plight of people in eastern Ukraine amid ongoing rights violations". Viděno 31. ledna 2016. <http://www.ohchr.org/EN/NewsEvents/Pages/DisplayNews.aspx?NewsID=15419&LangID=E>.

„We like partisan warfare.' Chechens fighting in Ukraine - on both sides | World news | The Guardian". Viděno 25. ledna 2016. <http://www.theguardian.com/world/2015/jul/24/chechens-fighting-in-ukraine-on-both-sides>.

„ZDF shows Azov Battalion soldiers with Nazi symbols - YouTube". Viděno 10. ledna 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=63-xfsCgv8c>.

„Аброськин о событиях в Мариуполе: Партии пытаются использовать добровольцев | Украинская правда". Viděno 17. března 2016. <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2015/10/19/7085369/>.

„Азов', ‚Донбасс', ‚Правый сектор': символы СС в украинском прочтении | РИА Новости". Viděno 29. prosince 2015. <http://ria.ru/world/20140813/1019878896.html>.

„Андрей Билецкий: ‚Половина ‚Азова, говорит на русском языке. Но они умирают и убивают за Украину‘ - портал новостей LB.ua". Viděno 13. prosince 2015. http://lb.ua/news/2014/12/10/288683_andrey_biletskiy_polovina_azova.html.

„АПН Северо-Запад / Организация Украинских националистов ‚очистилась от червяков‘". Viděno 17. března 2016. <http://www.apn-spb.ru/news/article22154.htm>.

„Батальон Київ 2". Viděno 17. ledna 2016. https://www.facebook.com/Kyiv2/info/?tab=page_info.

„Батальон ‚Січ‘ | Антитерористичний батальон спеціального призначення". Viděno 17. ledna 2016. <http://www.battalion-sich.info/>.

„Батальон ‚Азов‘ первым из добровольческих формирований стал полком - Новости Украины на 1+1 - ТСН.ua". Viděno 16. listopadu 2015. <http://ru.tsn.ua/ukrayina/batalon-azov-pervym-iz-dobrovolcheskih-formirovaniy-stal-polkom-387235.html>.

„Батальон ‚Січ‘ украинской партии ‚Свобода‘ отправляется из Киева на войну". Viděno 18. března 2016. <http://www.belaruspartisan.org/politic/278081/>.

„Батальон Семенченко, Шеремета и Соболев идут на выборы с партией Садового | Украинская правда". Viděno 18. března 2016. <http://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/09/9/7037198/?attempt=1>.

„Батальон ‚Сич‘ отправился в зону АТО — Новости Укринформ". Viděno 17. ledna 2016. http://www.ukrinform.ru/rubric-lastnews/1700208-batalon_sich_otpravilsya_v_zonu_ato_1660470.html.

„батальон ‚Шахтерск‘ мародерство: Аваков распустил батальон Шахтерск из-за мародерства - Аваков, боевик, мародерство, терроризм, Антитеррористическая операция, батальон ‚Шахтерск‘ мародерство (17.10.14 09:29) « Политика Украины «Новости | Цензор.НЕТ". Viděno 31. ledna 2016. http://censor.net.ua/news/307488/avakov_raspustil_batalon_shahtersk_izza_maroderstva.

„Батальон ‚Шахтерск‘ расформирован из-за мародерства - Аваков". Viděno 31. ledna 2016. <http://www.unian.net/politics/997124-batalon-shahtersk-rasformirovan-iz-za-maroderstva-avakov.html>.

„«Братья-христиане» карают Донбасс / Факты и комментарии / Независимая газета". Viděno 4. ledna 2016. http://www.ng.ru/facts/2014-08-06/5_donbass.html.

„В «Азове» говорят, что батальон Ляшко - виртуальный — Новости Укринформ". Viděno 6. dubna 2016. http://www.ukrinform.ru/rubric-lastnews/1675577-v_azove_govoryat_chno_batalon_lyashko_virtualniy_1642258.html.

„Валерий Пекар: Страна ‚Сделай сам‘ | Новое Время". Viděno 8. dubna 2016. <http://nv.ua/opinion/pekar/strana-sdelay-sam-59711.html>.

„В Белоруссии отрабатывается защита границы от бандформирований - ИА REGNUM". Viděno 28. ledna 2016. <http://regnum.ru/news/polit/1969961.html>.

„Волонтеры батальона «Крым» | Центр журналистских расследований". Viděno 16. února 2016. <http://investigator.org.ua/articles/144257/>.

„Волонтеры, военные и добровольцы: появилась новая политическая партия, главой которой стал заместитель Яроша » Восточный фарватер". Viděno 17. března 2016. <http://farwater.net/novosti/volontery-voennye-i-dobrovolcy-poyavilas-novaya-politicheskaya-partiyu-glavoj-kotoroj-stal-zamestitel-yarosha/>.

„В состав Революционных правых сил вошли осколки Правого сектора". Viděno 17. března 2016. http://news.liga.net/news/politics/9156286-v_sostav_revoljutsionnykh_pravykh_sil_voshli_oskolki_pravogo_sektora.htm.

„Геннадий Корбан рассказал о подробностях своего задержания | Новости из Германии об Украине | DW.COM | 01.11.2015". Viděno 2. dubna 2016. <http://www.dw.com/ru/%D0%B3%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D0%B0%D0%B4%D0%B8%D0%B9-%D0%BA%D0%BE%D1%80%D0%B1%D0%B0%D0%BD-%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%81%D0%BA%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D0%BB-%D0%BE-%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D1%80%D0%BE%D0%B1%D0%BD%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%8F%D1%85-%D1%81%D0%B2%D0%BE%D0%B5%D0%B3%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%B4%D0%B5%D1%80%D0%B6%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%8F/a-18819560>.

„Геннадий Корбан: У российских компаний мы должны отнять все | Обозреватель". Viděno 1. dubna 2016. <http://obozrevatel.com/interview/81096-gennadij-korban-u-rossijskih-kompanij-myi-dolznyi-otnyat-vse.htm>.

„Геннадій Корбан про історію створення «Фонду оборони країни» - YouTube". Viděno 2. dubna 2016. <https://www.youtube.com/watch?v=Y2a3Kh6P0bQ>.

„деокупация Крыма: Джемилев: Вопросу деокупации Крыма не уделяется достаточно внимания - Мустафа Джемилев - Крым - крымские татары - Крым без света - резолюция по Крыму - деокупация Крыма - возврат Крыма | РБК Украина". Viděno 17. února 2016. <https://www.rbc.ua/rus/interview/dzhemilev-voprosu-deokkupatsii-kryma-udelyaetsya-1455039385.html>.

„Джемилев рассказал, что Турция снабдит оружием крымско-татарский батальон. Новости Крым. Последние новости в Крыму сегодня, 10 февраля 2016 года. Последние новости Крыма сегодня". Viděno 17. února 2016. <http://svpressa.ru/war21/news/142065/>.

„Добровольцы УНСО входят в новый 55-й батальон Вооруженных сил Украины - Новости Украины на 1+1 - ТСН.ua". Viděno 6. dubna 2016. <http://ru.tsn.ua/ukrayina/dobrovolcy-pravogo-sektora-vhodyat-v-novyuy-55-y-batalon-vooruzhennyh-sil-ukrainy-403936.html>.

„Добровольческие батальоны: Айдар Днепр Донбасс Омега Правый сектор - структура, проблемы боевого применения - война, Антитеррористическая операция, добровольцы, Добровольческие батальоны, Армия, Сопrotивление, российское вторжение (29.08.14 23:36) «Политика Украины «Резонанс | Цензор.НЕТ". Viděno 12. dubna 2016. http://censor.net.ua/resonance/300275/dobrovolcheskie_batalony_struktura_strahi_probl_emy_boevogo_primeneniya.

„ЕВРАЗИЯ - информационно-аналитический портал". Viděno 25. ledna 2016. <http://evrazia.org/modules.php?name=News&file=article&sid=2242>.

„Екс-лідер ‚Правого сектору‘ презентував новий рух ‚ДІЯ‘» Новини Чернівці: Інформаційний портал газети ‚Молодий буковинець“". Viděno 5. dubna 2016. <http://molbuk.ua/ukraine/106655-eks-lider-pravogo-sektoru-prezentuvav-novyuy-rukhd-ya.html>.

„Закон об иностранных добровольцах не работает! - белорусский боец ‚Правого сектора“". Viděno 2. prosince 2015. <http://uainfo.org/blognews/1444206887-zakon-ob-inostrannyh-dobrovoltsah-ne-rabotaet---belorusskiy.html>.

„Зарплата полицейских. Бойцам добробатов увеличили довольствие / Гордон". Viděno 31. března 2016. <http://gordonua.com/news/war/avakov-zarplatu-boycam-dobrobatov-v-zone-ato-povysili-120364.html>.

„Ислямов: Из Турции пришла волонтерская помощь для крымского батальона / Гордон". Viděno 12. dubna 2016. <http://gordonua.com/news/crimea/islyamov-iz-turcii-prishla-volonterskaya-pomoshch-dlya-krymskogo-batalona-118430.html>.

„Как изменились зарплаты украинских военных за полтора года войны". Viděno 1. dubna 2016. http://news.liga.net/articles/politics/7705102-kak_izmenilis_zarplaty_ukrainskikh_voennykh_za_poltora_goda_voyny_.htm.

„Комітет з питань законодавчого забезпечення правоохоронної діяльності". Viděno 18. března 2016. http://komzakonpr.rada.gov.ua/komzakonpr/control/uk/publish/article;jsessionid=AD1039AFAB8F90A75E9D7D28EDAA69F1?art_id=59075&cat_id=44731.

„Корчинский: ‚Власть Януковича могла бы упасть за один день‘ - BBC Україна". Viděno 25. ledna 2016. http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2014/11/141126_ru_s_korchynskiy_interview.

„Кримськотатарський батальйон: подали від російського призову - BBC Україна". Viděno 20. února 2016. http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/11/141114_crimea_tatars_army_vc.

„Крым „слили“ не в дни оккупации в конце февраля 2014 года, а намного раньше» / Журнал «Вести.Репортер». Viděno 16. února 2016. <http://reporter.vesti-ukr.com/art/y2015/n7/13353-krym-slili-ne-v-dni-okkupatsii-v-kontse-fevralja-2014-hoda-a-namnoho-ranshe.html>.

„Кто защищает Украину в составе батальонов терробороны - 112.ua". Viděno 1. dubna 2016. <http://112.ua/statji/soldaty-po-duhu-kto-zaschischaet-ukrainu-v-sostave-dobrovolcheskih-batalonov-103721.html>.

„Ляшко подарил батальону Шахтерск бронированный КрАЗ (ФОТО) - . Пресса Украины - новости, свежие новости, последние новости. uapress.info". Viděno 6. dubna 2016. <http://uapress.info/ru/news/show/35039>.

„Манько презентовал свою партию ‚Единый союз патриотов Украины‘ - Правый сектор - партии | РБК Украина". Viděno 18. března 2016. <https://www.rbc.ua/rus/news/manko-prezentoval-svoyu-partiyu-edinyu-soyuz-1449846506.html>.

„МВД отправило на учения ‚первый христианский батальон‘ Святая Мария со скандальным гранатометчиком Корчинским | Новое Время". Viděno 6. dubna 2016. <http://nv.ua/ukraine/krestovyyu-pohod-v-ato-otpravlyaetsya-pervyyu-hristianskiy-batalon-svyataya-mariya-so-skandalnym-granatometchikom-korchinskim--32672.html>.

„Новости АТО: Бійці батальйону ‚ОУН‘ увійшли до складу українських Збройних Сил - Новини АТО - всі подробиці війни у Донецькій та Луганській областях - Сторінка новини - ТСН.ua". Viděno 17. března 2016. <http://tsn.ua/ato/biyci-batalyonu-oun-uviyshli-do-skladu-ukrayinskih-zbroynih-sil-427872.html>.

„Основатель Социал-Национальной партии Ярослав Андрушків: «Если выявили сексота, то лучше не трогать» — Главком". Viděno 4. ledna 2016. <http://glavcom.ua/articles/4295.html>.

„Погромы, громкие лозунги и слезы: кто и зачем пришел на Майдан в День памяти Небесной сотни - Новости Украины - 20 февраля в центре Киева активисты националистических движений выдвинули свои требования | СЕГОДНЯ". Viděno 17. března 2016. <http://www.segodnya.ua/ukraine/pogromy-gromkie-lozungi-i-slezy-kto-i-zachem-prishel-na-maydan-v-den-pamyati-nebesnoy-sotni--693457.html>.

„Позывной «Исса Акаев»: Сначала надо на востоке разобраться". Viděno 16. února 2016. <http://ru.krymr.com/content/article/27090279.html>.

„Радикальная партия представила свой ‚антиолигархический‘ список. Новости на УНН". Viděno 18. března 2016. <http://www.unn.com.ua/ru/news/1385403-radikalna-partiya-predstavila-sviy-antioligarkhichniy-spisok>.

„Раскол в Радикальной партии: возмущенные партийцы назвали Ляшко ‚клоуном‘ - Выборы в Раду 2014 - Сторінка новини - ТСН.ua". Viděno 18. března 2016. <http://ru.tsn.ua/vybory-v-rady2014/raskol-v-radikalnoy-partii-vozmuschennye-partiycy-nazvali-lyashko-klounom-389355.html>.

„Революционные правые силы ‚выдвинули свои требования власти и намерены провести вече на Майдане в воскресенье в 17:00". Viděno 17. března 2016. <http://interfax.com.ua/news/general/326315.html>.

„Сколько батальонов у Правого сектора". Viděno 17. března 2016. http://news.liga.net/articles/politics/6174219-skolko_batalonov_u_pravogo_sektora.htm.

„Сможет ли украинская власть подчинить себе все добровольческие батальоны и укротить ‚Правый сектор‘ - Новости Украины - Сможет ли государство подчинить себе добровольцев и укротить ‚Правый сектор‘? | СЕГОДНЯ". Viděno 1. dubna 2016. <http://www.segodnya.ua/ukraine/smozhet-li-ukrainskaya-vlast-podchinit-sebe-vse-dobrovolcheskie-batalony-i-ukrotit-pravyi-sektor-604026.html>.

„Станут ли добровольческие батальоны ядром новой армии - ВВС Україна". Viděno 1. dubna 2016. http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2014/08/140806_ru_s_volunteer_batalions.

„Трагедия под Иловайском: Военная прокуратура считает дезертирство батальона Прикарпатье первопричиной трагедии под Иловайском - СБУ, трагедия, Антитеррористическая операция, Иловайск, Трагедия под Иловайском (07.10.14 19:47) «Политика Украины «Новости | Цензор.НЕТ". Viděno 31. ledna 2016. http://sensor.net.ua/news/306001/voennaya_prokuratura_schitaet_dezertirstvo_batalona_prikarpate_pervoprichinoyi_tragedii_pod_ilovayiskom.

„Турецкий МИД опроверг причастность к созданию крымско-татарского батальона | Новости Крыма". Viděno 12. dubna 2016. <http://news.allcrimea.net/news/2015/12/29/turetskii-mid-oproverg-prichastnost-k-sozdaniju-krymskotatarskogo-batalona-51519/>.

„У Ахметова объяснили отказ финансировать добровольческие батальоны - . Пресса Украины - новости, свежие новости, последние новости. uapress.info". Viděno 1. dubna 2016. <http://uapress.info/ru/news/show/35082>.

„Украина: произвол и военные преступления добровольческого батальона ‚Айдар‘ на севере Луганской области", b.r. <http://amnesty.org.ru/sites/default/files/eur500402014ru.pdf>.

„Украинские добровольцы и волонтеры создают Партию человеческих свобод". Viděno 17. března 2016. <http://interfax.com.ua/news/general/324958.html>.

„укрофашист — Викисловарь". Viděno 26. prosince 2015. <https://ru.wiktionary.org/wiki/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B0%D1%88%D0%B8%D1%81%D1%82>.

„Цивільний Корпус „Азов"". Viděno 5. dubna 2016. http://www.volunteer.org.ua/about/civil_corps/.

„Что делает шведский снайпер в украинском батальоне - BBC Русская служба". Viděno 13. prosince 2015. http://www.bbc.com/russian/international/2014/07/140716_ukraine_swedish_sniper.shtml.

„Что такое батальон ‚Торнадо‘ и почему Аваков его расформировал - 112.ua". Viděno 6. dubna 2016. <http://112.ua/statji/cto-takoe-batalon-tornado-i-pochemu-avakov-ego-rasformiroval-238261.html>.

„Чубаров прокомментировал создание ‚крымскотатарского‘ батальона - Чубаров - крымские татары - батальон | РБК Украина". Viděno 16. února 2016. <https://www.rbc.ua/rus/news/chubarov-prokommentiroval-sozdanie-krymskotatarskogo-1451141346.html>.

„Юлия Тимошенко | РУХ ОПОРУ". Viděno 18. března 2016. <https://www.tymoshenko.ua/ru/dvijeniye-soprotivleniya/>.

„Ярош пообещал создать батальон ‚Донбасс‘ за три дня. Отряд будет состоять из 800 бойцов | Донбасс | Вести". Viděno 5. ledna 2016. <http://vesti-ukr.com/donbass/48890-jarosh-sozdast-batalon-donbass-za-tri-dnja>.

Sekundární

„25. Болезни русского национализма. : Россия в обвале : Статьи : Солженицын. Сайт об Александре Исаевиче Солженицыне. Книги Солженицына, рассказы, крохотки". Viděno 15. prosince 2015. http://solzhenicyn.ru/modules/myarticles/article_storyid_368.html.

„A Guide to Ukraine's Far Right. — Medium". Viděno 13. prosince 2015. <https://medium.com/@Hromadske/ukraines-far-right-explained-438857ec9aae#.y1274od0d>.

„Anatomy of a Bloodbath | Foreign Policy". Viděno 24. ledna 2016. <http://foreignpolicy.com/2014/09/06/anatomy-of-a-bloodbath/>.

„Anton Shekhovtsov’s blog: A statement on the developments in the Ukrainian town of Mukacheve". Viděno 15. ledna 2016. <http://anton-shekhovtsov.blogspot.cz/2015/07/a-statement-of-developments-in.html>.

„Anton Shekhovtsov’s blog: How cronyism exploits Ukrainian neo-Nazis". Viděno 15. ledna 2016. <http://anton-shekhovtsov.blogspot.cz/2014/12/how-cronyism-exploits-ukrainian-neo.html>.

„Anton Shekhovtsov’s blog: Ukrainian extra-parliamentary extreme right behind the provocations at the President Administration". Viděno 25. ledna 2016. <http://anton-shekhovtsov.blogspot.cz/2013/12/ukrainian-extra-parliamentary-extreme.html>.

Bergman, Jerry. „Darwinism And The Nazi Race Holocaust". *Creation Ex Nihilo Technical Journal* 1999, č. 13 (b.r.): 101–11.

„Conflict in Ukraine - The Far-Right (2): Demise or Metamorphosis? - Red (Team) Analysis". Viděno 5. dubna 2016. <https://www.redanalysis.org/2014/11/10/far-right-ukraine-2/>.

„Conflict in Ukraine - The Far-Right (3): Parties and Battalions - Red (Team) Analysis". Viděno 5. dubna 2016. <https://www.redanalysis.org/2014/11/17/conflict-ukraine-far-right-3-battalions/>.

Corvaja, Santi, a Robert Miller. *Hitler & Mussolini the Secret Meetings*. New York: Enigma Books, 2012. <http://public.eblib.com/choice/publicfullrecord.aspx?p=904736>.

Daalder, Ivo H., Atlantic Council of the United States, Brookings Institution, a Chicago Council on Global Affairs, ed. *Preserving Ukraine’s independence, resisting Russian aggression: What the United States and NATO must do*. Washington: Atlantinc Council, 2015.

Esch, Christian. „“Banderites” vs. “New Russia” The Battle Field of History in the Ukraine Conflict". Reuters Institute Fellowship Paper University of Oxford, b.r. <http://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Banderites%20vs%20New%20Russia%20The%20Battlefield%20of%20History%20in%20the%20Ukraine%20Conflict.pdf>.

„Europe, Russie comprise". Viděno 2. prosince 2015. <http://pierre-lamble.eu/the-ukrainian-far-right.php>.

„Eurozine - From electoral success to revolutionary failure - Anton Shekhovtsov The Ukrainian Svoboda party". Viděno 15. ledna 2016. <http://www.eurozine.com/articles/2014-03-05-shekhovtsov-en.html>.

„Fallout, Ukraine (Pt. 4): The Volunteer Battalions - ,They’re All Fascists!’ | SOFREP". Viděno 16. listopadu 2015. <http://sofrep.com/42344/fallout-ukraine-pt-4-volunteer-battalions-theyre-fascists/#prettyPhoto>.

Griffiths, Richard. *An intelligent person's guide to Fascism*. London: Duckworth, 2000.

„Historian Andrey Zubov: Banderites are an example of the great lie of the Soviet system -Euromaidan Press |". Viděno 25. prosince 2015. <http://euromaidanpress.com/2014/07/23/historian-andrey-zubov-banderites-are-an-example-of-the-great-lie-of-the-soviet-system/#arvlbdata>.

„Hybridní války podle Valerije Gerasimova". Viděno 8. dubna 2016. <http://www.armadninoviny.cz/hybridni-valky-podle-valerije-gerasimova.html>.

„Chechen Experience in Urban Combat Could Be of Vital Use to Ukraine | The Jamestown Foundation". Viděno 25. ledna 2016. http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=42646&cHash=25519dff56b637fe526148e72b6b531#.VqZERSrhCU.

„In Midst of War, Ukraine Becomes Gateway for Jihad". Viděno 25. února 2016. <https://theintercept.com/2015/02/26/midst-war-ukraine-becomes-gateway-europe-jihad/>.

„Inside the Mariupol Base of the Controversial Azov Battalion". Viděno 16. listopadu 2015. <http://russia-insider.com/en/2015/03/16/4523>.

Jankowski, Henryk. „Crimean Tatars and Noghais in Turkey". *Türk Dilleri Arastirmalari* 2000, č. 10 (b.r.): 113–31.

Kallis, Aristotle A., ed. *The fascism reader*. London ; New York: Routledge, 2003.

„Kyiv Dispatches: Ukraine's Volunteer Battalions - Lawfare". Viděno 31. března 2016. <https://www.lawfareblog.com/kyiv-dispatches-ukraines-volunteer-battalions>.

„Look far right, and look right again | openDemocracy". Viděno 16. listopadu 2015. <https://www.opendemocracy.net/od-russia/anton-shekhovtsov/look-far-right-and-look-right-again-avaz-batalion-neo-pagan-neo-nazi>.

Lumsden, Robin, a Paul Hannon. *The Allgemeine SS*. Reprint. Men-at-Arms Series 266. Oxford: Osprey, 2001.

„Mapping the Global Muslim Population | Pew Research Center". Viděno 16. února 2016. <http://www.pewforum.org/2009/10/07/mapping-the-global-muslim-population/>.

Marples, David R. „Stepan Bandera: The Resurrection of a Ukrainian National Hero". *Europe-Asia Studies* 58, č. 4 (2006): 555–66.

„More About The Crimean Jamaat & Abdul Karim Krymsky | From Chechnya To Syria". Viděno 17. února 2016. <http://www.chechensinsyria.com/?p=23944>.

„Mustafa Cemilev Denies Russian Allegations of Crimean Tatars Recruiting Fighters for the Islamic State | The Jamestown Foundation". Viděno 17. února 2016. http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=44543&cHash=a4b2fe3e133fd72ea68d059523dd33a8#.VsR-OfLhCUk.

Orwell, George. „Notes on Nationalism". *Journalism and Letters* 1968, č. 3 (b.r.): 360–80.

„Preparing for War With Ukraine’s Fascist Defenders of Freedom | Foreign Policy". Viděno 15. listopadu 2015. http://foreignpolicy.com/2014/08/30/preparing-for-war-with-ukraines-fascist-defenders-of-freedom/?wp_login_redirect=0.

„Report: Crimea’s Tatars Targeted Since Russian Annexation | Foreign Policy". Viděno 16. února 2016. <http://foreignpolicy.com/2015/09/17/report-crimeas-tatars-targeted-since-russian-annexation/>.

Rosaria Puglisi. „Heroes or Villains? Volunteer Battalions in Post-Maidan Ukraine". *Istituto Affari Internazionali*, březen 2015. <http://www.iai.it/sites/default/files/iaiw1508.pdf>.

Sakwa, Richard. *Frontline Ukraine: Crisis in the Borderlands*. London: Tauris, 2015.

Shekhovtsov, Anton. „The Spectre of Ukrainian “fascism”: Information Wars, Political Manipulation, and Reality". In *What Does Ukraine Think?*, 80–87. European Council on Foreign Relations, 2015. http://www.ecfr.eu/page/-/WHAT_DOES_UKRAINE_THINK_.pdf.

Shekhovtsov, Anton, a Andreas Umland. „UKRAINE’S RADICAL RIGHT." *Journal of Democracy* 25, č. 3 (červenec 2014): 58–63.

Snyder, Timothy. *The reconstruction of nations: Poland, Ukraine, Lithuania, Belarus, 1569-1999*. New Haven: Yale University Press, 2003.

Taub, Amanda. „Pro-Kiev militias are fighting Putin, but has Ukraine created a monster it can’t control?" *Vox*, 20. února 2015. <http://www.vox.com/2015/2/20/8072643/ukraine-volunteer-battalion-danger>.

„The far right in the new Ukrainian Parliament | Solidarity with the Antifascist Resistance in Ukraine". Viděno 25. ledna 2016. <https://ukraineantifascistsolidarity.wordpress.com/2014/12/14/the-far-right-in-the-new-ukrainian-parliament/>.

„The Fascists Are Coming, the Fascists Are Coming! | Foreign Policy". Viděno 5. ledna 2016. <http://foreignpolicy.com/2014/06/02/the-fascists-are-coming-the-fascists-are-coming/>.

„Ukraine Doesn't Have a Warlord Problem | Foreign Policy". Viděno 10. prosince 2015. <http://foreignpolicy.com/2015/03/26/ukraine-doesnt-have-a-warlord-problem-russia-donbas/>.

„Ukraine's 'Battalion' Army, Explained. — Medium". Viděno 31. března 2016. <https://medium.com/@Hromadske/ukraines-shadow-army-b04d7a683493#.kplg5wvum>.

„Ukraine's far-right forces | Hate Speech International". Viděno 7. ledna 2016. <https://www.hate-speech.org/ukraines-far-right-forces/>.

„Ukraine's Neo-Nazi C14 Paramilitary Recruits EU Right Wing Nationalists. Right Sector and C14 Take Over Police Functions | Global Research". Viděno 15. ledna 2016. <http://www.globalresearch.ca/ukraines-neo-nazi-c14-paramilitary-recruits-eu-right-wing-nationalists-right-sector-and-c14-take-over-police-functions/5375419?print=1>.

„Ukraine's Secret Weapon: Feisty Oligarch Ihor Kolomoisky - WSJ". Viděno 3. dubna 2016. <http://www.wsj.com/articles/ukraines-secret-weapon-feisty-oligarch-ihor-kolomoisky-1403886665>.

„Ukraine's volunteer battalions: The new model army — ATO & Crimea". Viděno 12. dubna 2016. <https://web.archive.org/web/20141025041936/http://atocrimea.ukrinform.ua/en/publication/ukraines-volunteer-battalions-the-new-model-army>.

„Ukraine: The First Postcolonial Revolution | Aspen Review Central Europe". Viděno 16. listopadu 2015. <http://www.aspeninstitute.cz/en/article/3-2015-ukraine-the-first-postcolonial-revolution/>.

„Ukraine: The Squandered Renaissance | Foreign Policy Research Institute". Viděno 15. ledna 2016. http://www.fpri.org/articles/2015/10/ukraine-squandered-renaissance#_ftn93.

Vatchagaev, Mairbek. „Two Battalions of Chechens Now Fighting the Russians in Ukraine". Eurasia Daily Monitor 2014, č. 11. Viděno 20. února 2016. http://www.jamestown.org/programs/edm/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=43062&cHash=cb79e3c863865050c57d328bb453ef8e#.Vsh-QpzhCUI.

„VHU PRAHA". Viděno 25. prosince 2015. <http://www.vhu.cz/vpad-banderovcu-na-uzemi-ceskoslovenska-v-letech-1945-1947/>.

„Volunteer Battalions". Viděno 10. prosince 2015. <http://www.globalsecurity.org/military/world/ukraine/volunteers-bn.htm>.

Waller, Nicholas. „A Chechen War by Proxy". Foreign Affairs. Viděno 25. února 2016. <https://www.foreignaffairs.com/articles/eastern-europe-caucasus/2015-04-01/chechen-war-proxy>.

„What is fascism? definition and meaning". Viděno 17. prosince 2015. <http://www.businessdictionary.com/definition/Fascism.html>.

„Why Eastern Ukraine Matters to Ramzan Kadyrov". Viděno 25. ledna 2016. <http://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/why-eastern-ukraine-matters-to-ramzan-kadyrov>.

„Will Crimean Tatar Jihadists Join Forces With the Caucasus Emirate? | The Jamestown Foundation". Viděno 17. února 2016. http://www.jamestown.org/programs/nc/single/?tx_ttnews%5Btt_news%5D=42409&tx_ttnews%5BbackPid%5D=423&no_cache=1.

„Бойцы невидимого фронта. Сколько в Украине карманных армий - ФОКУС". Viděno 1. dubna 2016. <https://focus.ua/country/327967/>.

„Волчий трюк - Пётр и Мазепа". Viděno 3. ledna 2016. <http://petrimazepa.com/ua/dasreich.html>.

„Вячеслав Лихачев: Батальон «Азов» и политические амбиции неонацистов | Конгрес національних громад України". Viděno 7. dubna 2016. <http://www.kngu.org/content/vyacheslav-lihachev-batalon-azov-i-politicheskie-ambicii-neonacistov>.

„Зеленый флаг джихада в зоне АТО | ПолитНавигатор". Viděno 16. února 2016. <http://www.politnavigator.net/zelenyj-flag-dzhikhada-v-zone-ato.html>.

„Народная армия. Все о добровольческих батальонах, воюющих на Донбассе (ФОТО) — InfoResist". Viděno 1. dubna 2016. <https://inforesist.org/narodnaya-armiya-vse-o-dobrovolcheskix-batalonax-voyuushhix-na-donbasse-foto/>.

„От Донбасса до «Азова»: украинское досье БОРН | Політична Критика". Viděno 15. ledna 2016. <http://ukraine.politicalcritique.org/2015/02/ot-azova-do-donbassa-ukraynskoe-dose-born/>.

„Откуда деньги на „добровольческие батальоны“ Авакова | INSIDER". Viděno 1. dubna 2016. <http://www.theinsider.ua/rus/business/534d55ef2c704/>.

„Режим Порошенко: потенциал стабильности и факторы риска | ЦПК". Viděno 31. března 2016. <http://cpkr.ru/ru/comments/rezhim-poroshenko-potencial-stabilnosti-i-factory-riska>.

„Сергей Коломнин «Украинские националисты на «волчьем крюке». РОО «Академия русской символики «МАРС». Публикации." Viděno 29. prosince 2015. http://www.simvolika.org/mars_165.htm.

„С кем идут на выборы бойцы добровольческих батальонов • Национальный антикоррупционный портал «АНТИКОР»". Viděno 18. března 2016.

http://antikor.com.ua/articles/17207-s_kem_idut_na_vybory_bojtsy_dobrovoljcheskih_bataljonov.

„«Тени», «Улитки» и «Святая Мария»: Какие добровольческие батальоны, кроме «Торнадо», воюют на востоке Украины — Meduza". Viděno 5. dubna 2016.
<https://meduza.io/feature/2015/06/24/teni-ulitki-i-svyataya-mariya>.

Seznam příloh

Příloha č. 1: Znak praporu Azov

Příloha č. 2: Runový symbol Vlčí hák, tzv. Wolfsangel

Příloha č. 3: Vlajka organizace Patriot Ukrajiny

Příloha č. 4: Znak praporu Donbas

Příloha č. 5: Graf napojení dobrovolníků na politické strany 1

Příloha č. 6: Graf napojení dobrovolníků na politické strany 2

Příloha č. 7: Graf napojení dobrovolníků na politické strany 3

Příloha č. 8: Graf napojení dobrovolníků na politické strany 4

Příloha č. 9: Graf napojení dobrovolníků na politické strany 5

Příloha č. 10: Graf napojení pravicových radikálů na politické strany a dobrovolnické prapory.

Přílohy

Příloha č. 1: Znak praporu Azov

Příloha č. 2: Runový symbol Vlčí hák, tzv. Wolfsangel

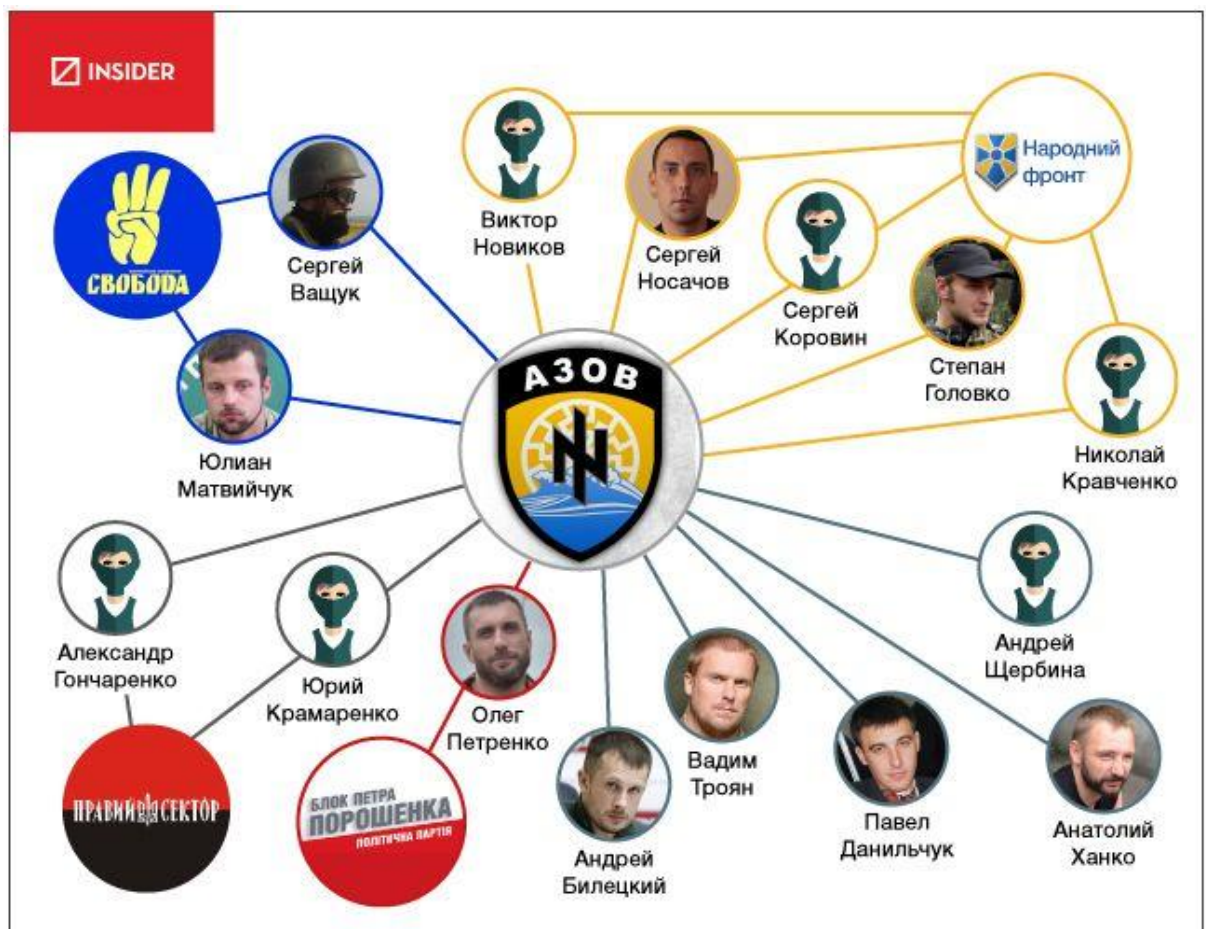
Příloha č. 3: Vlajka organizace Patriot Ukrajiny

Пříloha č. 4: Znak praporu Donbas

Пříloha č. 5: Graf napojení dobrovolníků na politické strany 1

248

²⁴⁸ „С кем идут на выборы бойцы добровольческих батальонов • Национальный антикоррупционный портал «АНТИКОР»". Viděno 18. března 2016. http://antikor.com.ua/articles/17207-s_kem_idut_na_vybory_bojtsy_dobrovoljcheskih_bataljonov.

Пříloha č. 6: Graf napojení dobrovolníků na politické strany 2

249

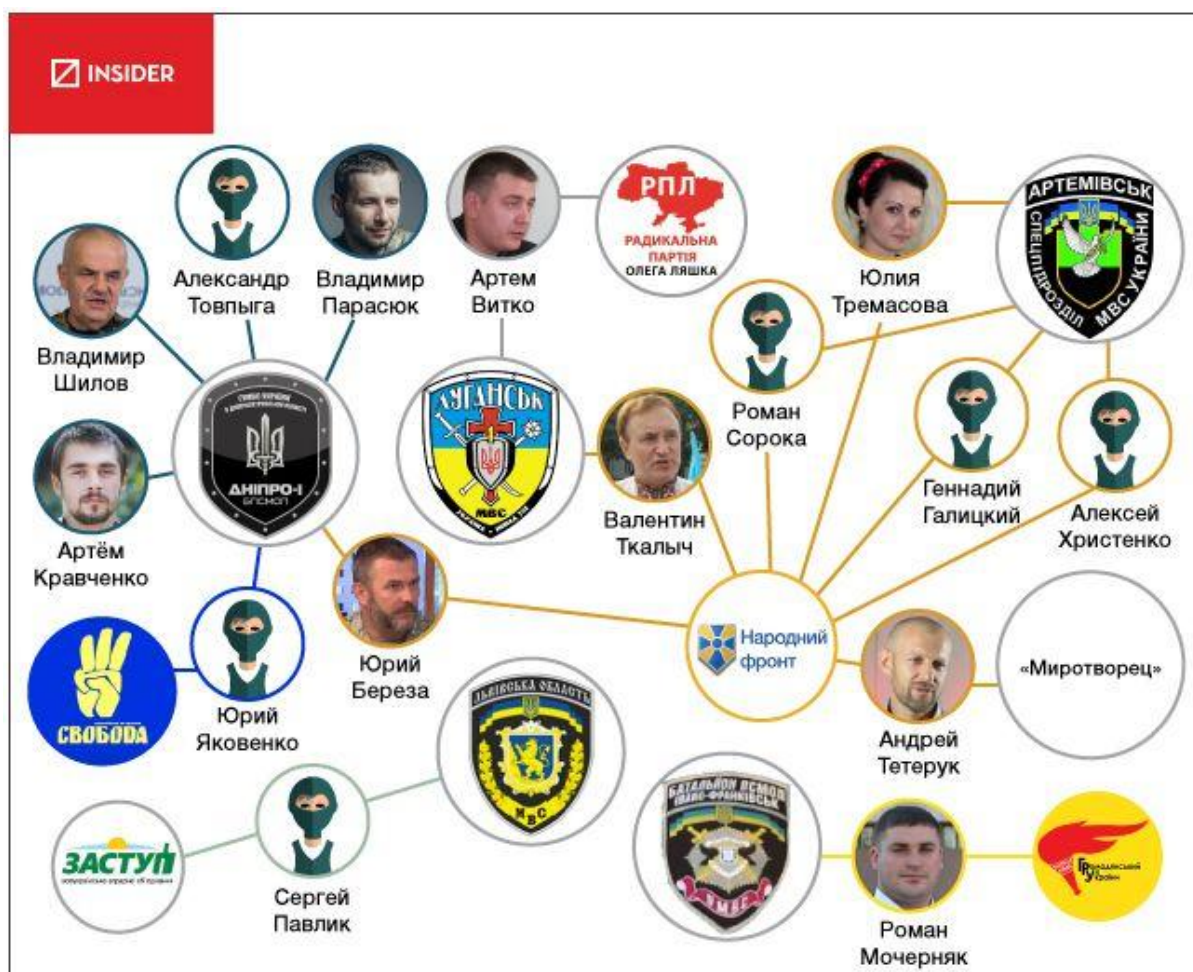
Пříloha č. 7: Graf napojení dobrovolníků на политические strany 3

250

²⁴⁹ Тамтєж.

Пříloha č. 8: Graf napojení dobrovolníků na politické strany 4

251

²⁵⁰ Tamtéž.

²⁵¹ Tamtéž.

Пříloha č. 9: Graf napojení dobrovolníků na politické strany 5

252

Příloha č. 10: Graf napojení pravicových radikálů na politické strany a dobrovolnické prapory.

253

253 „Conflict in Ukraine - The Far-Right (3): Parties and Battalions - Red (Team) Analysis". Viděno 5. dubna 2016. <https://www.redanalysis.org/2014/11/17/conflict-ukraine-far-right-3-battalions/>.